

1868. évi LIV. törvénycikk
a polgári törvénykezési rendtartás tárgyában¹

ELSŐ CZIM: A BIRÓSÁGOKRÓL

I. FEJEZET

Birósági szervezet

1. § A polgári ügyekben való biráskodást elsőfolyamidásilag gyakorolják:

1. Szabad kir. és rendezett tanácsu mezővárosokban:

a) a városi biró vagy helyettese;

b) a városi törvényszék.

2. Megyékben:

a) a szolgabiró esküdt társával;

b) a megyei törvényszék.

3. A jász-kun-, hajdu- és szepesi kerületekben:

a) a városi biró vagy helyettese;

b) a városi törvényszék.

c) a kerületi törvényszék.

4. A kikindai kerületben:

a) a kerületi főbiró vagy helyettese;

b) a kerületi törvényszék.

5. A marosvásárhelyi kir. ítélő tábla területén (3. §) az elsőfolyamodási bíróságok jelen szerkesztőkben ezuttal fenhagyatnak.

Az egyes birák és megyékben a törvényszékek száma a népességhez és helyviszonyokhoz képest szaporítható. Erre azonban az illető törvényhatóságoknak a bel- és igazságügyi ministerium jóváhagyását kell kikérniök.

A kivételes bíróságokról a 22-28. §-ok intézkednek.

2. § Nem rendezett tanácsu városokra és falusi községekre nézve a helybeli előljárási biráskodási hatásköre a kilenczedik czimben van szabályozva.

Egyébiránt kereskedelmi nagyobb forgalommal biró, vagy népesebb mezővárosoknak és falusi községeknél, melyeknek rendezett tanácsuk nincsen, indokolt kérelmekre, s az illető törvényhatóság meghallgatásával megengedheti az igazságügyi ministerium, hogy azok a törvénytudományban kellő készütségű birót és jegyzőkönyvezetőt választván, a sommás eljárás alá tartozó ügyekben (93. §) elsőfolyamidásilag biráskodhassanak.

3. § A másod bíróságot a kir. ítélő tábla gyakorolja:

a) Pesten, azon területre nézve, melyre a pesti királyi ítélő tábla hatáskörébe eddig is kiterjedt;

b) Marosvásárhelyen, azon területre nézve, melyre a marosvásárhelyi királyi tábla és a szebeni főtörvényszék hatáskörébe eddig kiterjedt, az ottani viszonyoknak megfelelő szervezettel.

4. § A legfőbb birói hatóságot mind a két királyi ítélő tábla egész területére nézve magyar királyi curia név alatt a legfőbb törvényszék gyakorolja Pesten.

---

1 Szentelítve: 1868. XII. 8. Kihirdetve: a képviselőházban 1868. XII. 8, a főrendek házában 1868. XII. 9.

Ezen bíróság egyik osztálya a semmiségi esetekben mint semmitőszék, másik osztálya pedig az érdemleges kérdésekre nézve, mint harmadfolyamodási ítélőszék határoz.

5. § A szavazó bírák rendszerint előadók is.

Érvényes határozathozatalra az elnökön kívül minden elsőfolyamodási törvényszéknél 2, a másodbíróságnál 4, s a magyar kir. curiánál 6 birói tag jelenléte kívántatik. A semmitőszék azonban a harmadbíróság eljárásából felmerült semmiségi panaszok felett az elnökön kívül legalább 10 szavazó tagból álló tanácsban határoz.

6. § Az ügyviteli szabályok közelebbi meghatározása a törvényhozás további intézkedéséig az igazságügyi ministeriumnak tartatik fenn és annak a felelbbviteli bíróságok szervezésére, illetőleg egymástól független osztályokra való felosztására nézve teljes intézkedési szabadság engedtetik.

II. FEJEZET

Birói hatáskör

7. § Birói eljárásnak a polgári jogügyekben a törvénykezési rendtartás szabályai szerint, és a mennyiben a törvény kivételt nem tesz, csak az illető felek kérelmére van helye.

8. § Az eljárás meg nem indíthatatik, és ha már folyamatban van, azonnal megállítandó:

a) ha az ügy nem tartozik a polgári bíróságok hatósága alá, még ha nem tettek is a felek a miatt az eljárás folyamában kifogást;

b) ha valamely félnek, ki önképviselőre jogositva nincsen, törvényszerű képviselője mellőztetett.

9. § Jogügyek, a melyeknek eldöntése a büntető törvények által tiltott cselekmény bebizonyításától és beszámításától függ: mindaddig folyamatba nem tétethetnek, míg azok iránt a büntető bíróság jogérvényesen nem határozott.

10. § Ha a polgári per folyamata alatt merülnek csak fel valamely büntetésre méltó cselekmény jelenségei, és azon cselekmény elítélése nélkül a polgári kereset tárgya felett határozatot hozni egyáltalában nem lehetne: ez esetben a per a polgári eljárás felfüggesztése mellett, a bűnös cselekmény előzetes kiderítése és elítélése végett, hivatalból tétetik át az illető bűnvádi bírósághoz.

Ha ellenben a per ily előzetes bűnvádi eljárás nélkül is elintézhető: a per folyamában felmerült bűnös cselekmény kérdése a polgári bíróságot se az eljárásban, se a határozatalban nem akadályozza; a hozott határozat jogerőre emelkedése után azonban az összes iratok a büntető bírósághoz hivatalból átteendőek.

11. § Ha az eljárás megindításakor vagy annak folyamában az tűnnék ki, hogy valamelyik fél önképviselőre jogositva nincsen: akkor az eljárás azonnal félbeszakasztatik, s erről mind a felek, mind a törvényes képviselő értesítettnek. Ez utóbbinak mindazonáltal a megelőző cselekmények jóváhagyása s az eljárás folytatása szabadságában áll.

12. § Jogügyek, a melyekben a kereset más bíróságoknál folyamatban levő tárgyalások előzik meg, mindaddig meg nem indíthatók, míg e tárgyalások be nem fejeztettek.

13. § Midőn az ügyfelek egy és ugyanazon jogügyletből vannak egymás elleni keresetek beadására kölcsönösen jogositva, és a keresetek különböző s egyiránt illetékes bíróságokhoz már benyújtattak: azon bíróság fog eljárni, melynél előbb indíttatott meg a per.

A többi tehát az eljárást azonnal megszünteti s az iratokat a további eljárásra illetékes bírósághoz küldi át.

14. § Ha akár az ügy minősége (8., 53. §), akár a felek kifogása folytán csak a per folyama alatt tűnnék ki valamely bíró illetéktelensége, vagy érdekelttsége, ugyszintén ha az érdekelttség csak a per folyamában állott be, vagy ha az illetéktelenséget a semmitőszék mondaná ki (305. §): az illetéktelen bírónak addigi eljárása és cselekményei semmisékké válnak, a felek tényei ellenben a per további folyamában is megtartják érvényőket. E szabály azon esetre is alkalmazandó, mikor a bírőküldés szüksége csak az eljárás folyamában merül fel.

Ez esetekben a periratok további eljárás végett az illetékes bíróságához tétetnek át.

15. § Személyek vagy javak nemesi és nem-nemesi minősége se a birói hatáskörre és illetőségre, se az eljárásra nézve különbséget nem tesz.

16. § A városi törvényhatóságnak alá van vetve a város határában létező minden személy és dolog, különbség nélkül. Mennyiben van e szabály alól kivételnek helye egyes esetekben a rendezett tanácsu mezővárosokra nézve: a jelen fejezetben van meghatározva.

17. § Az 1. §-ban 1. a) 2. a) 3. a) és 4. a) alatt említett, ugyszintén a marosvásárhelyi kir. tábla területén fennálló egyes bíróságok hatásköre kizárólag a 93. § alatt elősorolt peres ügyekre terjed ki.

Minden más ügy, mely kivételes bíróságokhoz utasítva nincs (25–27. §) a városi, megyei és kerületi törvényszékek hatósága alá tartozik.

18. § Ingatlan vagyronra vonatkozó jogok feletti biráskodás a birtokbiróság hatásköréhez tartozik.

Minden dologi cselekmény, u. m. a leltározás, becslés és zárlat - kivéve, ha valamely hagyaték biztosítása céljából eszközöndő -; ugy szintén az árverés teljesítése s az árverés útján bejött vételár felosztása, a birtokbirósági teendőkhöz számittatik.

A birtokbiróságot sz. kir., valamint a jász-kun, hajdukerületi s a szepesi XVI városokra nézve a városi, a kikindai kerületre nézve a kerületi törvényszék, a megye egész területére nézve a megyei törvényszékek, s a jelen törvény által kijelölt esetekben ezen törvényszékek telekkönyvi szakosztályai (19. §) gyakorolják.

19. § Azon ügyek ellátása és kezelése, melyek a fennálló telekkönyvi rendszabályok szerint intézendők el, a telekkönyvi hatóság jogköréhez tartozik. A telekkönyvi hatóság külön szakosztályát képezi azon birtokbiróságnak, melynél a telekkönyvek vezetnek.

Ott, a hol telekkönyvek még nincsenek, az ezen §-ban foglalt telekkönyvi teendőket az illető birtokbiróság teljesíti.

20. § Az igazságügyi ministeriumnak tartatik fenn, olyan nagyobb és népesebb mezővárosokat, melyek rendezett tanácssal birnak, saját kérelmőkre s az illető törvényhatóság meghallgatásával a 18. és 19. §-ban körülirt birtok- és telekkönyvi hatósággal felruházni.

21. § A hitbizományi ügyek, ugy az anyagi jogok megbirálására, mint a biztonsági felügyeletre nézve azon megye törvényszékéhez utasítvák, melynek területén a jószág feje fekszik.

Ha az illetőség ez uton megállapitható nem volna, az eljáró bíróságot az igazságügyi ministerium jelöli ki.

22. § A római latin és görög szertartásu katolikusok, ugy szintén a keleti egyházi, valamint a mindkét felekezeti evangelikusok és unitáriusok jelenleg fennálló egyházi törvényszékeik illetősége alá egyedül a házassági, illetőleg vegyes házassági perek, és ezek is csak annyiban tartoznak, a mennyiben a házassági kötelék érvényességét és akár az ideiglenes elválást, akár a végképi felbontást tárgyazzák. Minden egyéb, a házassági viszonyból származható peres kérdések, melyekre nézve eddig az egyházi törvényszékek ítéltek - jelesül a születés törvényességének kérdése, a perlekedő házastársak közt a gyermekek tartása és a házassági elválásból felmerülhető vagyoni követelések iránti keresetek - az illető polgári, - és pedig sz. kir. városok lakosaira nézve a városi, a megye egész területére nézve a megyei, és az 1-ső §-ban említett kerületekben az illető kerületi törvényszékekhez utasittatnak.

A végrendeletek kül kellékeit illető perekre s a hamis eskü tényálladékanak megállapítására nézve a szentszékek szintén megszűnvné illetékesek lenni, a bíraskodást a jelen törvény szabályai szerint illetékes törvényszékek gyakorolják.

Az igazságügyi minster felhatalmaztatik, hogy az izraeliták házassági pereiben követendő eljárást, a törvényhozás további intézkedéseig, rendelet útján szabályozhassa.

23. § Az árva- és gyámhatósági ügyekben, valamint a gondnokság (curatela) eseteiben illetékes bíróságnak azon városi, vagy megyei törvényszék tekintendő, mely a 37. § értelmében az örökösödési perek elintézésére van hivatva.

24. § A vásári bíróság s annak eljárása a kilenczedik czimben van meghatározva.

25. § Az urbéri tagosítási és arányosítási ügyek továbbá is az eddig illetékes bíróságok hatásköréhez tartoznak, a főlebbvitel azonban az ezen törvényben kijelölt bíróságokhoz történik.

26. § Váltó- és kereskedelmi ügyekben elsőfolyamodásilag a királyi váltótörvényszékek, illetőleg az 1. § 4-dik pontja alatt említett jelenleg illetékes bíróságok, másodbíróságilag a királyi váltó-feltörvényszék, illetőleg a marosvásárhelyi kir. ítélőtábla, legfőbb bíróságilag pedig a magyar kir. curia, mint harmadfolyamodási ítélőszék határoz.

27. § A kir. bányabíróságok első és további fokozatokban s a jelen illetőségi körrel továbbra is fenhagyatnak.

28. § A választott bíróság s ennek eljárása a kilenczedik czimben van szabályozva.

29. § A 25-27. §-ban említett kivételes bíróságok a fennálló törvények és gyakorlat szerint járnak el.

III. FEJEZET

Birói illetőség

30. § Személyes keresetekben a birói illetőséget a mennyiben a kötelezettség teljesítésére bizonyos hely kikötve nincsen, rendszerint az alperesnek rendes lakhelye vagy állandó szállása szabályozza.

31. § Ha az alperes felváltva különböző helyeken lakik vagy tartózkodik: ezen helyek bíróságai közt szabadon választhat a felperes.

32. § Ha az alperesek különböző törvényhatóság területén laknak: felperesek az alperesek illetékes bíróságai közül bármelyiket választhatja.

33. § Közintézetek és testületek, részvény- s más társulatok, gyári és kereskedelmi cégek, a mennyiben alapszabályaik vagy külön törvény értelmében más kijelölt bírósághoz nem utasítvák: azon hely birói illetősége alá tartoznak, melyen a közintézet, vagy testület, s az utóbbiakra nézve a telep létezik.

Társulatok, melyeknek igazgatósága az országon kívül létezik, az ország területén levő azon helynek bírósága alá tartoznak, hol a képviselőség s ennek nem létében a főügynökség székel; ilyenek hiányában, hol a társulat ingatlan vagyont bir, s ha ingatlan vagyona sem léteznék, a hol megkötött az az ügylet, melyből a követelés származik.

34. § Idegenek, a mennyiben az országban megperelhetők, rendes szállásuk vagy netáni birtokuk illetősége alá tartoznak.

35. § A szerződés teljesítése és érvénytelenítése, valamint a teljesítés elmulasztásából eredhető kártérítés iránti perek azon bíróság előtt is indithatók, melynek területén a szerződés létrejött, vagy a dolog természete avagy törvény szerint teljesítendő.

Könyvkivonati és számlakövetelések egy és fél év alatt, és ha a könyv- vagy számviteli kivonat törvényesen meghitelesített, három év alatt azon hely bírósága előtt perelhetők be, hol a könyvek vitetnek.

36. § A római latin és görög szertartású katolikusok, valamint a keleti szertartású keresztyének házassági viszonyból származó minden perei, melyekre nézve a szentszékek eddigi illetősége megszüntetett; továbbá a mindkét felekezeti evangélikusok és unitáriusok válóperei, valamint a házassági összeköttetésből és elválásból keletkező egyéb keresetek, a mennyiben ezen felekezetek egyházi bíróságai rendezve nem volnának, végre az izraeliták válóperei, akár kölcsönös megegyezéssel, akár peruton szándékoltatik az elválás: a 22-ik §-ban megnevezett azon törvényszék illetőségéhez tartoznak, a melynek területén a házasságoknak állandó és utolsó együttlétezésük volt.

Ha a végelválás hűtlen elhagyás következtében kéretik: a távollevő fél, - a mennyiben tartózkodási helye ismeretlen - azon törvényszék elé idézendő, melynek területén a folyamodó fél lakik.

Egyébiránt a mind két felekezeti evangélikusok házassági ügyeire, valamint az eljárásra nézve az 1791:26. tc., illetőleg az 1786. márczius 6-án kiadott utasítás és az eddigi törvényes gyakorlat szolgál tovább is zsinórmértékül.

37. § Az örökösödési perekben arra való tekintet nélkül: vajjon szerződésből származott-e a kereset, vagy törvény avagy végrendelet jogczimén nyugszik, és az örökösödés végakaratainak teljesítésére vagy megszüntetésére van-e az irányozva, - azon törvényszék, - és ha az örökség tárgyát ingatlanok is képezik: azon birtokbíróság ítél, melynek területén az örökösödés utolsó rendes lakása volt.

Ha az örökösödés az országon kívül halt el: az örökösödési perek azon belföldi bíróság illetőségét követik, melynek területén az örökösödés legutóbb lakott; s ha e lakhelyet kitudni nem lehetne, vagy ha az országban soha se lakott: azon bíróság lesz illetékes, melynek területén a hagyatékok léteznek.

Az egyes bírák hatásköre az előleges intézkedések és biztosítás tekintetében az örökösödési eljárásban van meghatározva.

38. § A felhívási kereset az ellen, a ki egy másik irányában valamely joggal kérkedik, a felhívónak saját személyes bíróságnál nyújtandó be.

Ugyanezen bíróság lesz illetékes azon keresetre nézve is, mely a felhívás folytán a kérdéses jog érvényesítése végett a felhívott által indíttatik.

39. § A számadási per arra való tekintet nélkül, hogy a számadás beadását a számolgatára jogositott, vagy a beadott számadás helyeslését a számadó követeli: azon személyi bíróság illetőségéhez tartozik, melynek területén a számadás tárgya kezeltetett. Ha a számadás ingatlan vagyonra, vagy ennek jövedelmeire is vonatkozik: tekintettel a 42. és 43. §-ra, azon birtokbíróság lesz illetékes, mely illetékes volna, ha a számadó a kérdéses birtokon tartaná lakását.

Ha a számadás bírói megbízásból származott: azon bíróság, mely a megbízást adta, - és ha ez gyámhatóság volna, azon bíróság lesz a számadási perekben illetékes, melynek szakosztályát képezi a gyámhatóság.

40. § A holtak nyilváníttatási eljárás ahoz képest, a mint házassági végelválás vagy örökösödés céljából kérelmeztetik, azon törvényszék előtt indítandó, melyhez a házassági (36. §), illetőleg örökösödési (37. §) perek vannak utasítva.

41. § Elveszett okiratok megsemmisítése, - a mennyiben egyes társulatok, alapszabályaiknál fogva külön bírósághoz nincsenek utasítva - a folyamodó fél személyes bírósága előtt eszközözendő.

42. § A birtokbíróságot, tekintettel a 18. §-ra rendszerint azon törvényszék gyakorolja, melynek területén a keresetbe vett ingatlan vagyon fekszik.

A 18. §-ban érintett dologi cselekmények azonban, idő- és költségkiméltetés tekintetéből, a bíróság belátásához képest, szolgabíró vagy esküdt kiküldetése által is fogatosíthatók.

43. § Ha az ingatlan vagyon, mely a kereset tárgyát képezi, különböző birtokbíróságok területén fekszik: azon törvényszék lesz illetékes, mely azok közül a felperes által megkerestetik.

44. § Telekkönyvi előjegyzések igazolásáról, valamint az előjegyzés által biztosított tulajdoni és szolgálmi jogokról azon telekkönyvi hatóság ítél, a melynél az előjegyzés történt.

Ellenben valamely bekeblezett vagy előjegyzett követelés behajtása még akkor is, ha ez utóbbi az előjegyzés igazolásával van összezsátolva, a felperes választásához képest az alperesnek vagy személyes bírósága, vagy pedig azon bíróság előtt érvényesíthető, melynek területén a telekkönyvileg terhelt birtok fekszik.

45. § Csődügyekben a bíraskodás:

a) kereskedőkre, gyárosokra s közkereseti társaságokra nézve az ingatlanok fekvésére való tekintet nélkül azon megyei vagy városi törvényszéket illeti, melynek körében a csőd alá kerültnék kereskedési telepje van; ha több ilyen telep létezik, melyek nem ugyanazon egy törvényhatóság területén fekszenek: azon megyei vagy városi törvényszék fog a csődben bíraskodni, mely annak megrendelése végett legelőbb kerestetett meg;

b) nem kereskedőkre vagy gyárosokra nézve - hasonlóan az ingatlanok fekvésére való tekintet nélkül - azon megyei vagy városi törvényszéket, melynek területén rendszeren laknak; ha rendszer lakásuk változtatva, hol egyik, hol másik megyében vagy városban volna, vagy épen az országon kívül tartózkodnának: ama megye vagy város törvényszékét, melynek területén legutóbb laktak; végre ha utolsó rendszer lakásukat kipuhatolni nem lehetne, vagy az országban sohasem laktak volna: azon törvényszéket, melynek a területében ingatlan javaik fekszenek, - és ha ilyenek nem volnának: hol ingó vagyonuk létezik; ha pedig a javak több törvényszék területén vannak: azon törvényszéket illeti, mely a csőd elrendelése végett legelőbb kerestetett meg;

c) a jász-kun, hajdu, 16 szepesi és nagykikindai kerületekben a csődbíróságot elsőfolyamodásilag a fennebbi elvek szerint az illető városi törvényszék gyakorolja.

Csődügyekben az eljárás az e részben fennálló törvények által szabályoztatik.

46. § A viszontkeresetekre nézve a birói illetőséget a 77. § határozza meg.

47. § A perujítás kivétel nélkül azon elsőfolyamodási bíróságnál indítandó meg, melynél az alapper tárgyalatott és elintéztetett.

48. § A végrehajtás elrendelése, ugyszintén végrehajtási foglalásból felmerült tulajdoni és elsőbbségi igények illetősége a végrehajtási eljárásban van meghatározva.

49. § Több egyenlőtlen illetékes bíróság közt szabadon választhat a felperes. (13. §)

50. § A hazai bíróságok között felmerült illetőségi összeütkötések elintézése a semmitőszék jogköréhez tartozik.

51. § A bíróságok kötelesek az illetőségökhöz nem tartozó kereseteket és másnemű beadványokat hivatalból visszautasítani.

A 8. és 53. § eseteit kivéve azonban a nem illetékes bíróság is illetékessé válik, ha alperes az illetőség ellen törvényes időben kifogást tenni elmulasztott.

52. § A rendszer birói illetőségtől eltérésnek van helye:

a) ha a felek magukat valamely eleve kijelölt, vagy meghatározás nélkül a felperes szabad tetszése szerint választandó bármely rendszer polgári bíróságnak szerződésileg alávetették;

b) ha a felek valamely perkérdés eldöntését választott bíróságra ruházzák.

53. § Eltérésnek a rendszer birói illetőségtől nincs helye:

a) telekkönyvi ügyekben;

b) hitbizományi ügyekben;

c) házassági s általában olyan ügyekben, melyek által házassági elválás czéloztatik;

d) olyan perekben, melyeknél távollevő vagy gyámság és gondokság alatti személyek vannak érdekelve.

54. § Eltérés a rendszer birói illetőségtől akkor sem engedtetik, ha a felek - bár közakarattal - valamely felebbviteli bíróságra ruházták az ügynek elsőfolyamodási eldöntését.

55. § A felebbvitel iránt megállapított birói illetőségtől eltérésnek helye nincs.

56. § Birói személynek nem szabad oly ügyekben részt venni:

a) melyekben saját személyénél fogva érdekelve lévén, közvetlenül vagy közvetve kárt vagy hasznot remélhet;

b) melyek által felesége vagy jegyese, fel- vagy lemenő ágbeli rokonai, avagy olyan személyek vannak érdekelve, kik vele negyediziglen oldalrokonságban vagy másodiziglen sógorságban, továbbá fogadott szülei vagy fogadott gyermeki, végre gyámsági vagy gondsoksági viszonyban állnak;

c) melyekben mint tanu, szakértő, képviselő vagy közbenjáró működött;

d) a felsőbb bíróságoknál olyan ügyekben, melyeknek alsóbb bírósági előadásában vagy eldöntésében részt vett;

e) az olyan felek ügyeiben, kiknek valamelyikével ellenséges vagy peres viszonyban áll.

A négy első esetben érintett akadályok akár az eljárás megindításakor, akár annak folyama alatt merültek fel, - habár a felek e miatt nem tettek volna is kifogást: az illető bírói személy által az elnöknek hivatalból feljelentendő, a ki az érdekelt tag helyett más bírót alkalmazand.

57. § Ha az 56. §-ban foglalt okok alapján, valamely törvényszéknek az elnöke, vagy annyi tagja ellen tétetik kifogás, hogy a többiekből a határozat hozatalára megkivántató szám ki nem telik, vagy ha a bíróküldés más fontos oknál fogva czélszerűnek mutatkozik: bíróküldésnek van helye.

A bíróküldés jogát Ő cs. és apost. kir. Felsége az igazságügyi ministerium által gyakorolja.

58. § A bíróság, ha ellene azon körülmény eltitkolása bizonyul be, mely miatt a bíróküldés szükségessé vált, a károsult félnek elégtétellel tartozik.

59. § Ha a bíróküldés iránti eljárás megindítását a per késleltetése, vagy a bíró avagy az ellenfél bosszantása végett tudva hamis előadás által idézte elő valamelyik fél: a rendes bíróság által a költség megtérítése mellett 300 frtig terjedhető bírsággal büntetetik, a mi iránt az ügyvéd, a fél elleni visszkereset fenmaradása mellett, első sorban felelős.

60. § Ha valamely jogcselekmény más bíróság területén teljesítendő: az azon helynek illetékes bíróságához intézett megkeresvény útján foganatosittatik.

A megkeresésnek eleget tenni s általában a jogszolgáltatás tárgyában kölcsönösen segédkezet nyújtani minden bíró köteles.

61. § A hivatalos megkeresések, ha az országon kívül Ő Felsége többi országában és tartományában, vagy más olyan külállamokban teljesítendő, melyekkel viszonzosság áll fenn: közvetlenül az illető bírósághoz, illetőleg az államszerződésben kijelölt hatóságokhoz és közegekhez intéztetnek. Ilyen viszonzosság nem léteben a külállamok bíróságai közvetve a magy. kir. igazságügyi ministerium útján kerestetnek meg.

62. § Ugyanezen elvek szerint járnak el a hazai bíróságok, ha valamely jogcselekmény teljesítése iránt az országon kívüli hatóságok által kerestetnek meg. Az eljárás azonban külföldiek vagy külföldi hatóságok irányában is a jelen törvénykezési rendtartás szabályai szerint történik.

63. § A viszonzosság fennállását valamely külállammal kétség esetében azon fél tartozik igazolni, kinek érdekében a megkeresés történik. Ő Felsége többi országra és tartományára nézve ilyen igazolás nem szükséges.

MÁSODIK CZIM: AZ ÜGYFELEKRŐL

I. FEJEZET

Felperesség

64. § Felperes tartozik keresetében a jogalapot és tényeket, melyekből követelését származtatja, időrend szerint teljesen és világosan előadni, egyszersmind minden megkivántató bizonyítékát mellékelni; végül a kereset tárgyát a fő- és mellékkötelezettség vagy a követelt összeg és járulékai szabatos kivételével határozottan és röviden kifejezni.

A keresetlevél kellékeihez tartozik továbbá az ügyfelek vezeték- és keresztnévének, polgári állásának és lakhelyének kitétele, s ha felperes mint törvényes képviselő vagy meghatalmazott más nevében lép fel, vagy az alperes hasonló képviselőben részesül: e körülmények kitüntetése, ugyszintén a képviselt személy vagy tömeg körülírása, végre az eljárás módjának a kijelölése.

65. § Minden keresetlevélnek, mely írásban nyújtatik be, küllapján kiteendők:

- a) a bíróságnak, melyhez a kereset intéztetik, neve és székhelye;
- b) a kereset szó, s az eljárás módja;
- c) az ügyfelek nevei az előbbi § utasításaihoz képest;
- d) a kereset tárgyának rövid kivonata, a főkötelezettség vagy követelt összeg szabatos kitételével;
- e) a képviselő ügyvéd neve és lakhelye.

66. § Több követelést csak akkor lehet egy keresetben összefoglalni:

- a) ha azok ugyanazok egy jogalpból, vagy hasonnemű ügyletekből erednek;
- b) e nélkül is, ha azon bíróság, melynél a kereset beadatott, az előterjesztett követelések mindenikére illetékes.

67. § Több felperestárs az eljárás egész folyamában egy személynek tekintetik. Ennélfogva a felperestársaknak ugyanazon egy keresetben és egy közös meghatalmazott által kell képviseltetniök.

68. § A beadott kereset kijavítása csak addig engedtetik meg, míg az ellenbeszéd elő nem terjesztetett. Ennek megtörténte után felperese se a kereseti kérelem jogalapját meg nem változtathatja, se a keresetlevélben foglalt követelését felebb nem emelheti.

69. § Felperes visszaveheti keresetét az alperes megidéztetése előtt feltétlenül; az alperes megidéztetése után, de az ellenbeszéd előterjesztése előtt csak a költség megtérítése mellett.

E joggal a beavatkozó egyedül a beavatkozás tárgyára nézve élhet.

70. § Felperes a megkezdett tárgyalás folyama alatt a pert bármikor leteheti, ha abban végítélet még nem hozatott. A perletétel ez esetben a per elvesztésével egyenlő hatálylyal bír, mi ellen csak perujításnak van helye. Felperes azonban ugyanazon tárgyat más jogalapon más perrel követelheti.

Perletétel esetében tartozik a felperes a per bírása által meghatározandó költséget az alperesnek megtéríteni.

71. § Ha alperes akár a főügygyel kapcsolatban, akár külön, viszonkeresettel élt: a főügy letételének csak az alperes beleegyezésével van helye. Ez iránt külön jegyzőkönyv vétetik fel, s a bíróság végzés által határoz.

72. § Ha valamely kereset által egy harmadik személy jogközösségnél vagy törvéynél fogva magát felperesi minőségben érdekeltnek véli: a felperes ellen intézendő alkeresettel a perbe avatkozhatik.

Beavatkozásnak egyedül a rendes eljárásban s csak addig van helye, míg az utolsó perirat vagy az ügynek ítélet alá terjesztése iránti kérelem be nem adatott, illetőleg a percsomóban vagy jegyzőkönyvben elő nem terjesztetett. A beavatkozó minden más eseten jogait csak külön per útján érvényesítheti.

73. § A beavatkozási kereset a 144. § szabályai szerint, külön jegyzőkönyvben tárgyalatik.

Ha beismeri az ellenfél a beavatkozó jogát, akkor a főper általuk közösen vezetendő. Ellen esetben a beavatkozási per a főper folyamát meg nem akasztja s csak az ítélet hozatalát függeszti fel annyiban, a mennyiben a beavatkozás kérdésére nézve a bíróság a főperben hozandó ítélet által együttleg.

II. FEJEZET

Alperesség

74. § Több személyt csak akkor lehet ugyanazon keresetnél fogva megperelni, ha ez mindnyájuk irányában ugyanazon jogalapon vagy mindannyi megperlettekkel közös hasonnemű ügyleteken alapszik.

75. § Ha valamely kötelezettség több alperest terhel, felperesnek szabadságában áll a keresetet valamennyi vagy csupán egy alperes ellen intézni.

Mindenik alperes azonban, ha egyetemlegesen nincs kötelezve a többivel, egyedül a maga részeért felelős.

76. § Alperes az ellene folyamatban levő ügyben viszonkeresettel élhet:

- a) ha követelése a felperesi keresettel ugyanazon egy jogalaptól származik;
- b) ha követelése valódi, lejárt s a felperesi követeléssel hasonnemű és határozott;
- c) ha több felperes által vonatván perbe, követelése a felperesek mindenikét terheli;
- d) ezen kellékek nélkül is, ha felperes a viszonkereset együttleges tárgyalásába beleegyezett.

77. § A viszonkereset, mely az előbbi § kellékeivel bir, a mennyiben az ellenbeszédben terjesztett elő, a főügygyel közösen tárgyalatik és döntetik el. Különben alperesnek azon joga marad csak fenn, hogy ezen viszonkövetelése iránt a felperes ellen ugyanazon bíróság előtt indíthat keresetet, mely azonban a már folyamatban levő ügy eldöntését semmi tekintetben sem hátráltatja.

78. § Mennyiben válhatik a szavatos, jótálló vagy kezes alperessé: az anyagi jog határozza meg. Ennek feltételei szerint felperesnek jogában áll a szavatost, jótállót vagy kezeset ugyanazon perbe idézni, melyet a közvetlen alperes ellen indított. De e jogával csak az alpereslevélben élhet. Ezt elmulasztván, a szavatos elleni kereset külön perre tartozik.

79. § Midőn alperes hivatkozik szavatosra, s az ügy sommás eljárás szerint tárgyalatik: a bíró - a mennyiben a szavatosságnak helyét látja, felperest a rendes eljárásra utasítja; ha ellenben a szavatosságnak nem látja helyét, a szavatos hivatkozás se tárgyalását, se elintézését nem gátolhatja az ügynek.

80. § Ha alperes a rendes eljárásban akar szavatosra hivatkozni: e jogát a szavatos ellen a főper bíróságához intézendő alkeresettel a birói illetőség elleni kifogás beadására kiszabott határidő alatt (98. §) érvényesítse. Elkésve beadott ilyen kereset hivatalból visszautasítandó.

A szavatossági kereset szintegy, mint a beavatkozási (73. §), külön jegyzőkönyvben tárgyalatik.

81. § Ha a szavatos nem tesz kifogást a szavatossági kötelezettség ellen: a főper az alperessel közösen folytathatja. Ellen esetben a szavatossági per a főper folyamat meg nem akasztja s csak az ítélet hozatalát függeszti fel annyiban, a mennyiben a bíróság a kérdést a főperrel együtt egy közös ítéletben oldja meg.

82. § Azon körülmény, hogy a szavatosság csak feltételes, nem képez e szabályok alól kivételt; hanem az ítélet a szavatosság tárgyában annak feltételei szerint hozandó.

III. FEJEZET

Képviselet

83. § Sommás eljárásnál a bíró jogosítva van, a feleket vagy azok bármelyikét személyes megjelenésre idézni, ha azt a tárgyalás céljából mulhatatlanul szükségesnek tartja. A személyes megjelenés elmulasztása a 111. § jogkövetkezményeit vonja maga után.

84. § Olyan személyekért, kik gyámság vagy gondnokság alatt állanak, a gyám, illetőleg gondnok idézendő. A 33. §-ban említett jogi személyek az igazgatóság, vagy az alapszabályokban kijelölt közegek által, községek az előljáró, a királyi kincstár a kir. ügyészség, a közalapítványok a közalapítványi ügyigazgatóság által képviseltetnek.

85. § Azon esetek, melyekben a félnek magát képviseltetnie kell, a következők:

a) megbizott által a sommás eljárásban, ha a tárgyalást érthető előadási képesség hiánya vagy ismételt illetlen viselet által meghiusítja;

b) ügyvéd által a rendes eljárásban, mely alatt a jegyzőkönyvi tárgyalás is értetik (144. §) ha maga a fél nem ügyvéd.

86. § Ha a fél az előbbi § a) esetében rögtön nem állit vagy nem állhat megbizottat: a tárgyalás a fél költségére elhalasztandó, s egyszersmind a folytatólagos tárgyalásra újabb határnap azon meghagyással tűzendő ki, hogy a fél magát a 111. § alkalmazásának terhe alatt törvényes megbizott által képviseltesse.

87. § Ha az alperes a rendes eljárásnál a per felvételére kitűzött határnapon a 85. § b) pontja ellenére nem ügyvéd által képviselve, hanem személyesen jelent meg: a pertárnok e körülményt a perfelvételi jegyzőkönyvben jegyezze fel s 8 napi újabb határidőt tűzzön ki a törvényes megjelenésre.

Ha a fél ekkor sem jelennék meg törvényesen, ellene a 111. § jogkövetkezménye alkalmazandó.

88. § Sommás eljárásban a felek élőszóval is vallhatnak a bíró előtt akár ügyvédet, akár más megbizottat. Ez utóbbinak azonban önképviselőre jogosítottnak kell lenni.

Ez eseten kívül ugy a sommás, mint a rendes eljárásban a meghatalmazvány a 167. és 168. §-ban megszabott kellékek szerint írásban foglaltassék.

89. § Az ügyvéd tartozik a meghatalmazványt eredetiben vagy hiteles másolatában az első perirathoz mellékelni, illetőleg első megjelenése alkalmával felmutatni s egyszersmind nevét minden beadványra sajátkezűleg ráírni.

Ha a képviselő az előbbi §-ban érintett meghatalmazvány nélkül lép fel, ugy tekintetik, mintha a fél meg sem jelent volna.

90. § Vagyontalan perlekedők részére a bíróság rendel képviselőt. A vagyontalanság hatósági bizonyítvánnyal igazolandó.

HARMADIK CZIM: AZ ELJÁRÁSRÓL

I. FEJEZET

Általános határozatok

91. § Az eljárás nemei: a sommás és rendes eljárás.

Mennyiben van ez utóbbinál eltérésnek helye, a 144. §-ban van meghatározva.

92. § Az egyes bírák a sommás, a törvényszékek a rendes eljárás szerint határoznak.

Az olyan kereset, melyben sommás per bírása előtt rendes eljárás, rendes per bírása előtt pedig sommás eljárás folyamatba tétele czéloztatik, hivatalból visszautasítandó.

93. § Sommás eljárás alá tartoznak:

a) olyan keresetek, melyek tárgya 300 frt értéket túl nem halad, - ha külön ügybíróshoz utasítva nincsenek;

b) az összegre való tekintet nélkül minden olyan kereset, melyre nézve a sommás eljárás okmányilag kikötöttet és egyszersmind a követelés teljesen igazoló okiraton alapul, ha külön ügybíróshoz utasítva nincs;

c) két évnél nem régibb kamatok, életjáradék, tartási és élelmezési kötelezettségek teljesítése iránti keresetek, határozatlan összeg erejéig, ha magára a főkötelezettségre nézve kétség fenn nem forog;

d) két évnél nem régibb bér és haszonbér megfizetése iránti keresetek, határozatlan összeg erejéig;

e) a bérlet- és haszonbérlettől való elmozdítás iránti keresetek, a szerződés lejártá, vagy a bérfizetés elmulasztása miatt;

f) a bérlemény fentartása, valamint a szerződő felek által világosan elvállalt minden viszonyos kötelezettség teljesítése iránti keresetek, a bérlet tartama alatt;

g) kártérítési keresetek, melyeket a bérlő a bérlet tartama alatt a bérbeadó ellen a bérlemény nem használhatása, vagy a bérbeadó a bérlő ellen a bérlemény rongálása miatt indít, ha ehhez való joguk a szerződésben foglaltatik;

h) az 1840:IX. törvénycikkben foglalt azon mezei rendőrségi esetek, melyek polgári eljárás alá tartoznak;

i) mindennemű határjárás, mesgyeigazítási és sommás visszahelyezési kereset, melyekkel azonban a tulajdonos iránti kereset össze nem köthetetik;

k) a szolgálati, fuvarozási, szállítási és munkabérek vagy díjak iránti keresetek az összegre való tekintet nélkül;

l) a szállásadás viszonyából egyrészt az utazó, másrészt a szállásadó közt felmerülhető minden kereset, ha ez a panaszlott ellen, helyben tartózkodása ideje alatt indítatik;

m) azon egyes esetek, melyekben a jelen törvénykezési rendtartás sommás eljárást rendel.

94. § Minden peres ügy, mely az előbbi §-ban a sommás eljárásra, vagy a 25. és következő §-ban említett kivételes bíróságokhoz utasítva nincs, a rendes eljárás alá tartozik.

95. § Ha az alperes a kereset alapjául felhozott okirat valódiságát kétségbe vonja, és az okirat valódisága nyilvánvaló tényekből ki nem tűnik, vagy e célra kitűzendő még egyszeri tárgyaláskor be nem bizonyítható; ugyancsak azon esetben is, ha alperes szavatosra hivatkozván, a bíró a szavatosságnak helyét látja (79. §): felperes a rendes eljárásra utasítandó. Ez eseteken kívül sommás ügyek a rendes peruttra át nem tétendők.

96. § Felperes azon végzés ellen, mellyel az előbbi § szerint rendes perre utasított, semmiségi panasszal élhet.

Ha alperes az ügyet rendes perre utasíttatni kéri, és ennek a bíró helyét nem látván, a sommás eljárás folytatását megrendeli: az ilyen végzés ellen végítélet előtt külön jogorvoslással nem élhet az alperes.

97. § A bíró illetéktelensége vagy érdekeltsége miatti kifogás sommás eljárásban mindjárt a tárgyalás kezdetén megteendő. Ilyen kifogás iránt a bíró azonnal határoz, határozatait azonnal kihirdeti, s ha alperes kifogását elvetné, a tárgyalást nyomban folytatja.

98. § Ha ugyanezen kifogással alperes a rendes eljárásban kíván élni, azt a keresetlevél vétele és a per felvételére kitűzött határnap közötti idő első felében tartozik a törvényszékhez írásban beadni; későbbben benyújtott vagy az érdemleges periratokban előterjesztett ilyen kifogások egyedül a 14-ik § esetében vétetnek figyelembe.

A kellő időben beadott kifogás külön tárgyalási határnap kitűzése nélkül a percsomóhoz tétetik; a felek pedig a per felvételére kitűzött határnapon a pertárban megjelenvén, a kifogás tárgyában külön jegyzőkönyvet vesznek fel s abba még a tárgyalási napon beírják szóváltásaikat. A végzésben alperesnek, ha kifogása elvettetik, meghagyandó, hogy a per felvételére bizonyos napon és órában, mely határnap a végzés keltétől számítva tizenöt napnál tovább nem terjedhet, a pertárban jelenjen meg. E végzésről mindkét fél értesítetik.

99. § Sommás eljárásban, ha a bíró a kifogásnak helyt adott: végzését külön írásban foglalja, mi ellen felperes a semmitőszékhez folyamodhatik; alperes ellenben, ha kifogása elvettetik, a végítélet előtt külön jogorvoslással nem élhet.

Rendes eljárásban az illetékességi kifogás tárgyában hozott végzés ellen, akár adatott hely e kifogásnak, akár nem: semmiségi panasszal élni bármelyik félnek szabadságában áll.

100. § Sürgős eseteket kivéve, senki sem idéztethetik megjelenésre vallásának ünnepein. Ilyen idézés elrendelése vagy elhalasztása miatt azonban nincs helye perorvoslatnak.

101. § A sommás eljárásban a tárgyalás szóbeli és nyilvános.

102. § A rendes eljárás útján befejezett perek előadása nyilvános. A felek és közönség tájékoztatása végett az előadandó perek jegyzéke legalább 3 nappal az előadás előtt a bíróságnál kifüggesztendő. A felek értesítése vagy meghívása nem szükséges.

103. § A bíró elrendelheti a közönség kizárását:

a) a felek előterjesztésére vagy hivatalból, ha azt a közérkölciség tekintetéből szükségesnek látja;

b) ha a perben olyan viszonyok érintetnek, melyeknek nyilvánosságra hozatala egyik vagy másik fél jó hírét vagy érdekét veszélyeztetné.

A nyilvánosság kizárásának megtagadása vagy elrendelése iránt hozott végzés ellen jogorvoslatnak nincs helye.

104. § A felek és képviselőik két-két meghívott egyén kíséretében a per tárgyalásánál, illetőleg előadásánál azon esetben is megjelenhetnek, mikor a hallgatóság hivatalból vagy a felek indítványára kizáratott.

105. § Mind a feleknek és képviselőiknek, mind a hallgatóságnak a közbeszólásoktól, észrevételektől és tetszés- vagy nem-tetszésnyilvánításoktól tartózkodniok kell. Az ez ellen cselekvők, ha a rendreutasítás foganat nélkül marad, a tárgyalási vagy ülésteremből kiutasíthatatnak.

106. § A tanácskozás, ítélethozatal és annak hitelesítése zárt ülésben, az ítéletnek és indokainak kihirdetése pedig a lehetőségig ugyanazon ülésben, de minden esetre nyilvánosan történik.

107. § A 102. és következő § szabályai, - és pedig mind a sommás, mind a rendes perek előadására nézve, a felebbviteli bíróságoknál is megtartandók.

108. § Ha a felebbviteli bíróság nem látja annyira kifejtve a ténykörülmenyeket, hogy alaposan ítélhessen, és ha a tárgyalás folytatásától valószínűleg sikert várhat: az ítéletet egészben vagy részben feloldhatja, s vagy általában, vagy egyes pontokra nézve, újabb tárgyalást és további bizonyítási eljárást rendelhet, s ekép az elsőfolyamodási bíróságnak a tárgyalás kiegészítését s újabb ítélet hozatalát hagyhatja meg, habár azt nem kérték volna is a felek.

109. § Ha az ítélet tárgyai vagy ugyanazon követelés és kötelezettség pontjai közt oly egybefüggés létezik, melynél fogva azok, újabb tárgyalás és ítélethozatal alá egymástól elkülönítve nem vonatkozhatnak: az elsőbírósági ítélet, e körülményre való hivatkozással, egész terjedelmében feloldottnak mondandó ki, habár az újabb tárgyalás és bizonyítási eljárás csak egyes pontra nézve rendelhetnék is el.

110. § A tárgyalás ez esetben a sommás ügyekre nézve sommás eljárás, a rendes perekre nézve pedig a 144. § szabályai szerint külön jegyzőkönyvben történik; mely utóbbinál a bíró szükség esetében hosszabb határidőt engedhet.

111. § Ha az alperes törvényszerű megidéztetése folytán a sommás eljárásban kitűzött tárgyaláson (115. §) vagy rendes eljárásban a perfelvételre kijelölt határnapon 130. § a kiszabott órán túl még két óra alatt meg nem jelenne: a keresetben felhozott tények és állítások, - amennyiben magának a felperesnek bizonyítékai által meg nem czáfoltatnak, valóknak tartandók, s alperes a felperesi kérelemhez képest meg nem jelenése miatt elmarasztalandó.

Ha ellenben a felperes nem jelent meg, és az alperes, az eljárás szabályai szerint védelmét előterjeszti: a védelemre felhozott ténykörülmenyek, a mennyiben a keresetlevélhez mellékelte bizonyítékok által meg nem czáfoltatnak, szintén valóknak tartandók, s ha ezek által a kereseti jog megerőtlenítettik, felperes keresetével elutasítandó.

A költséget mindkét esetben a vesztes fél viseli.

112. § Ha a sommás tárgyalásra, illetőleg a per felvételére kitűzött határnapon több pertárs közül csak néhányan jelentek meg: a meg nem jelentekről az tétetik fel, hogy a megjelent pertársak közül annak védelméhez csatlakoznak, a mely részökre a legkedvezőbb.

113. § Ha a tárgyalásra, illetőleg a per fölvételére egyik fél sem jelent meg: a kereset a sommás eljárásban azonnal, a rendes eljárásban pedig a pertánoknak 3 nap alatt beadandó jelentése folytán megszüntnek nyilvánítandó s az iratok az illető feleknek visszaadandók.

II. FEJEZET

Sommás eljárás

114. § A sommás eljárásnál rendes keresetlevél nem kívántatik. A követelő fél keresetét szóval is előadhatja, mely a bíróság által a tényeknek és az ezekre alapított kérelemnek rövid elősorolása mellett írásban foglalandó.

115. § A bíróság a keresetlevélre vagy a jegyzőkönyv másolatára vezetendő idéző végzésben meghagyja mindkét félnek, hogy előtte bizonyos helyen, napon és órában a kereset sommás tárgyalására, bizonyítékaikkal, vagy személyesen vagy megbizottjaik által jelenjenek meg; különben a 111. §-hoz képest fog ítélet hozatni.

116. § A megjelenési határidő akkép tűzendő ki, hogy az idéző végzés valószínű vétele és a megjelenés között maradjon annyi idő, a mennyi a megjelenésre szükséges; ez időköz azonban, ha alperes helyben lakik és ugyanoda idéztetik: 3, - ha lakhelyétől különböző, de ugyanazon törvényhatóság területén fekvő helyre idéztetik: 8, - ha a törvényhatóság területén kívül eső helyre: 15, - ha az országon kívül tartózkodnék: 30 napnál többre nem terjedhet.

117. § Ha a tárgyalásra mindkét fél megjelent: a bíró az ügyet vegye fel, a keresetet alperesnek szóval adja elő, a felek közt az egyeztetést kísérelje meg, s ha ez nem sikerülne, alperest a kifogások s a védelmére szolgáló ténykörülmények és bizonyítékok előterjesztésére szólítsa fel.

A tárgyalás folyama alatt, melynél alakszerű periratoknak nincs helye, a bíró igyekezzék a tényállást tisztába hozni; e célból a felekhez annyi kérdést intézhet, a mennyit szükségesnek vél.

A kinyomozott tényállást a felek jelenlétében s a bizonyítékokra hivatkozva röviden jegyzőkönyvbe foglalja, s a felek előtt felolvastván, az általuk netalán tett észrevételekhez képest, a mennyiben azokat helyeseknek találná, kijavítja. A jegyzőkönyv úgy a bíróság, mint a felek által aláíratik, s ha a felek írni nem tudnak vagy az aláírást megtagadnák: e körülmény az ok rövid előadása mellett megjegyzendő.

118. § A felek kötelesek magukat a bíró előtt egymás irányában illendően, a bíróság iránt pedig tisztelettel viselni. Ha ez ellen vétének, s a rendreutasítás foganat nélkül marad: 100 forintig terjedhető pénzbírsággal büntetendők, fennmaradván azon felül a sértett fél magán keresete, s a bíró személyének súlyosabb megsértése esetében a bűnvádi kereset.

Mennyiben van helye megbizott általi képviseletnek olyan esetben, midőn a tárgyalás valamelyik félnek magaviselete által meghiusittatik: a 85. §-ban van meghatározva.

119. § Ha a felek a tárgyalás folytán tanukra hivatkoznak: a mennyiben a tárgyalásra tanuikkal együtt jelentek meg, ezeket a bíró azonnal hallgassa ki; különben a tanuk kihallgatása iránt a 196. § szabályai szerint intézkedjék.

120. § A felek kötelesek a tanuk ellen tehető kifogásaikat a kihallgatást megelőzőleg előadni. A kifogások a perről felvett jegyzőkönyvbe röviden beigtatandók. A tanukhoz a kérdést a bíró intézi s azok feleleteit röviden a perről fölvelt jegyzőkönyvbe veszi. Minden egyes tanu kihallgatása után a felek külön kérdéseket indítványozhatnak, és a bíró azokra, valamint a maga által még szükségeseknek tartott kérdésekre is, a tanukat kihallgatja; végül pedig a feleknek a vallomások folytán felmerülhető s a tanuk elmozdítására is kiterjeszthető észrevételeit ugyanazon jegyzőkönyvbe vezeti.

121. § Ha szemle vagy becsü szüksége forog fenn: a bíró a szemlét, illetőleg becsüt a 212. és következő § szabályai szerint teljesítse; azon eltéréssel mindazonáltal, hogy a szakértők lelete a perről fölvelt jegyzőkönyvbe igtatandó.

122. § Ha megkeresés folytán halgattatnak ki a tanuk és szakértők, a 198. illetőleg a 214. § rendeletei alkalmazandók.

123. § Eskü általi bizonyításnak az általános szabályok szerint sommás eljárásban is van helye.

124. § Ha a felek az eljárás folytán megegyeztek, az egyesség jegyzőkönyvbe vétetik s jogérvényes ítélet erejével bir; különben az eljárás berekesztése után a bíró azonnal ítéletet mond, s abban a vesztes félnek kötelezettsége teljesítésére legfőlebb nyolcz napig terjedhető határidőt szab.

A szóval kihirdetett ítélet 24 óra alatt írásba foglalandó. Ha az ítélet valamelyik félnek meg nem jelenése miatt hozatott, annak írásban kézbesítettik.

125. § A határozattal meg nem elégedő fél mindjárt a határozat kihirdetésekor tartozik bejelenteni felebbezését vagy semmiségi panaszát. Ez iránt a bíró által megkérdendő, s hogy ez megtörtént: a jegyzőkönyvben megjegyzendő.

A bejelentett felebbezés vagy semmiségi panasz indokai 8 nap alatt írásban külön beadhatók.

126. § Azon fél, a ki meg nem jelenése miatt lett ügyvesztessé, az ítélet ellen felebbezéssel nem élhet. Semmiségi panasznak ilyen ítélet ellen, és pedig azokra nézve, kik az ítélethozatal helyén laknak, a kézbesítéstől számítva három, másokra nézve pedig nyolcz nap alatt csak azon esetben van helye, ha a meg nem jelenő félnek az idéző végzés a tárgyalás előtt nem kézbesítettett, vagy alperes a 116. § ellenére marasztaltatott el.

127. § A törvénykezési rendtartás általános szabályai, a jelen fejezetben foglalt módosításokkal, a sommás eljárásban is alkalmazandók.

III. FEJEZET

Rendes eljárás

128. § A rendes eljárásban mindenik félnek rendszerint két perirat engedtetik, t. i. felperesnek a kereset és válasz, alperesnek az ellenirat és viszonzválasz.

Ha a felperes felelni kíván a viszonyválaszra: még egy végiratot adhat be, melyre alperesnek joga van ellenvégiratban felelni.

129. § Felperes írásban tartozik keresetét a mellékletek másolatával együtt annyi példányban beadni, hogy mind a percsomóhoz, mind minden alperesnek egy-egy példány jusson. Maga felperes felzetten nyert értesítést.

E szabály az alkeresetlevélre is alkalmazandó.

130. § A kereset folytán mindkét félnek meghagyatik, hogy bizonyos napon és órában, a törvényszék pertárában, a per föl vételére meghatalmazott ügyvédek által jelenjenek meg; mert különben a 111. §-hoz képest fog ítélet hozatni.

E végzésről alperes a keresetet másod példányán, s ha többen volnának, a további példányokon értesítettnek, az első példány a perirathoz utasítatván.

131. § Rendes eljárásnál a felek ügyvédei, illetőleg azoknak igazolt helyettesei, a keresetlevél után következő periratok beadása és átvétele s illetőleg a halasztások előterjesztése végett, mindenkor a pertárban tartoznak megjelenni.

132. § A megjelenési nap akkép tűzendő ki, hogy alperesnek, ha helyben lakik: tizenöt nap, ha ezen kívül, de a megyében lakik: harmincnap, ha a megyén kívül, de az országban tartaná lakását: negyvenöt nap, végre ha az országon kívül tartózkodnék: hatvannapi időköz maradjon az idéző végzés valószínű vétele és a megjelenési határnap között. Ugyancsak 60 nap tűzetik ki akkor is, a mikor ismeretlen az alperes tartózkodási helye.

Ha több alperes van, a határnap a legtávolabb lakó alperes lakhelyéhez képest tűzetik ki.

Az ellenirat beadása és átvétele a per fölvételére kitűzött határnapon, az ellenirat után következő periratok beadása és átvétele pedig a megelőző perirat átvétele után következő és a percsomóban a naptár szerint kiteendő 15-ik napon, vagy ha ez vasárnapra avagy ünnepre esnék, a következő köznapon történik; mely határnapokról a felek külön nem értesíttetnek.

A fél azonban ezen §-ban megszabott határnap előtt is beadhatja periratát, mely esetben a pertárnok az illető példányát az ellenfélnek 24 óra alatt kézbesíttetni, s erről a beadót felzetileg értesíteni tartozik. Az ellenfélre nézve a következő perirat beadásának határideje ez esetben a kézbesítést követő naptól fogva számíttatik.

133. § Alperes tartozik a védelmére szükséges kifogásokat és bizonyítékokat elleniratában előadni, s ezt a kitűzött határnapon két példányban a törvényszék pertárában magával vinni. Ha többen vannak az alperesek: szabad választásuktól függ az elleniratot közösen, vagy külön-külön két-két példányban beadni.

134. § Felperes a válaszban mindazon új körülményeket és bizonyítékokat felhozhatja, melyek az elleniratban használt kifogások és bizonyítékok megerősítésére szükségesek.

135. § Ha többen vannak az alperesek s nem közös elleniratot adtak be: szabadságában áll a felperesnek, mindenik elleniratra együtt vagy külön válaszolni. Ez utóbbi esetben a válasz benyújtására kiszabott határnap a legutóbb beadott ellenirat napjától számíttatik.

136. § A viszonzválaszra nézve ugyanazon szabályok tartandók meg, melyek az előbbi §-ban a válaszra nézve vannak megállapítva.

137. § Felperes végiratot adhat, ha ebbeli szándékát a viszonzválasz átvételétől számítandó 3 nap alatt a pertárnoknál bejelentette, a ki ezt, valamint a végirat beadásának határidejét a percsomóban följegyzi s arról az ellenfelet értesíti.

De a végiratban csak olyan bizonyítékokat hozhat fel, melyek a viszonzválaszban foglalt új ténykörülményekre és bizonyítékokra vonatkoznak. Az ellenvégirat csak a végiratban foglaltakra szorítkozhatik.

138. § Mindenik fél feltétlenül igénybe vehet, a végirat és ellenvégirat kivételével, minden egyes perirat beadására nézve egy, de 15 napnál tovább nem terjedhető halasztást. Ezen szándékát a fél a perfelvételi jegyzőkönyvben jelenti ki, - tartozván naptár szerint meghatározni a napot, melyen a pertárba beadandja periratát.

139. § Ha a fél az előbbi § szerint már meghosszabbított határidőben sem adhatná be az ellenbeszédet, választ vagy viszontválaszt: újabb halasztásért folyamodhatik. E végre a pertárnok külön jegyzőkönyvet nyit, melybe indokolt kérelmét a folyamodó, ellenindokait vagy észrevételeit pedig az ellenfél, még az nap beigtatja.

A jegyzőkönyv azonnal a bíróság elé terjesztendő, mely a kérelem fölött haladék nélkül intézkedik; s ha megtagadja a halasztást, 8 napnál tovább nem terjedhető s naptár szerint meghatározandó határnapot tűz a perirat beadására. Ha az ellenfél a halasztásba beleegyezett, vagy a halasztási kérelemre nézve észrevételt nem tesz: a bíró a kért halasztást meg nem tagadhatja.

A hozott végzés mind a két esetben a feleknek, valamint perhez csatolás végett a pertárnoknak azonnal kézbesítendő.

140. § Több halasztást a bíróság egyik félnek sem adhat. (138. 139. §)

A feleknek azonban szabadságukban áll, a végirat és ellenvégirat kivételével, egymásnak a törvényben megszabott határidőkön túl terjedő többszöri halasztást engedni, mi a percsomóban mindannyiszor feljegyzendő.

141. § A pertárnok a per folyó száma alatt minden perről külön percsomót (perfelvételi jegyzőkönyvet) nyit; a keresetlevél és a későbbi periratok egyik példányát, valamint a per folyama alatt felvett külön jegyzőkönyveket és azokra hozott végzéseket időrend szerint, sorban római számok alatt ahoz csatolja és a periratok mellékleteit a felek által használt jegyek alatt elősorolja; az ellenirat és a többi perirat második példányát az illető félnek mindjárt a határnapon átadja, illetőleg a beadás után 24 óra alatt (132. §) kézbesített, a perirat átvételének napját a percsomóban és magára a perira feljegyz; a periratok benyújtására a törvény vagy a bíróság által avagy a felek közmegegyezésénél fogva kitűzött határnapokat nyilvántartás végett a felek jelenlétében a percsomóba igtatja; végre, ha valamely perirat a kitűzött határnapon be nem adatnék, ezt az ellenfél kértére a percsomóban megjegyzi.

142. § Ha a periratok mind beadattak, a pertárnok tartozik a percsomót további ellátás végett a bíróságnak hivatalból 3 nap alatt előterjeszteni.

143. § Ha valamelyik fél a periratok benyújtása határnapján, a 111. §-ban kijelölt időben meg nem jelent és periratát be nem adta: az ellenfélnek joga lesz a percsomóban az ügynek ítélet alá terjesztését kérni. A pertárnok tartozik ez esetben a periratokat az igazolási kérelem beadására kitűzött határidő eltelte után a törvénytől bemutatni.

Ha az egyik fél az ügynek ítélethez alá terjesztését kérte, a pertárnok az elkésett periratot többé el nem fogadhatja.

144. § A rendes eljárás általános szabályaitól eltérőleg, részint a törvény rendeleténél, részint a felek kölcsönös megegyezésénél fogva jegyzőkönyvi tárgyalásnak van helye.

145. § Az esetek, melyekben a jelen törvény jegyzőkönyvek felvételét rendeli, az illető helyeken vannak meghatározva.

A felek minden ügyben, mely a rendes eljáráshoz tartozik, az eljárás e nemét megszorítás nélkül választhatják.

146. § A jegyzőkönyvben következők foglaltatnak:

- a) a bíróság, az ügyfelek és képviselők megnevezése;
- b) a felvétel és berekesztés ideje, illetőleg annak megjegyzése, hogy a tárgyalás a kiszabott idő alatt be nem fejeztetett;
- c) a felek szóváltásai a periratokra nézve előadott rendben s szabatos rövidséggel;
- d) pontos jegyzéke a mellékelt iratoknak; végül
- e) a felek és a pertárnok sajátkezű aláírása.

147. § A jegyzőkönyvhöz a keresetlevél s a használt okiratok sorban római számok alatt mellékeltenek. Maga a jegyzőkönyv, a mennyiben nem valamely folyamatban levő perre vonatkozik, a pernek folyó számával láttatik el.

148. § A felek tartoznak a jegyzőkönyvet a törvény vagy egyesség által kiszabott időben, - s ha a törvény rövidebb vagy hosszabb határidőt nem rendelt volna, a megjelenés napjától számítandó három nap alatt befejezni.

Ezen határidőt a pertárnok úgy osztja fel a felek között, hogy egy-egy perbeszéd beírására egy napnál többet igénybe egyik fél se vehessen.

149. § Az előbbi §-ban kijelölt határidő lejártával, habár a tárgyalás még be nem fejeztetett, a pertárnok a jegyzőkönyvet a bíróságnak adja be, mi fölött a bíróság az ügy állása szerint határoz.

150. § Az eljárásnak ezen módja szerint se halasztásnak, se a határidők meghosszabbításának, se végiratnak és ellenvégiratnak nincs helye, habár a felek ez iránt kölcsönösen megegyeznének is.

151. § Ha az eljárás ezen módját kölcsönös megegyezéssel választották a felek: a határidőt a szóváltások beírására s a tárgyalás befejezésére eleve megállapítani s az ez iránt létrejött egyességet a jegyzőkönyvbe előlegesen beigtatni tartoznak. A további eljárásra nézve ilyen esetben is a 146-150. § szabályai alkalmazandók.

NEGYEDIK CZIM: A BIZONYÍTÁSTÓL

I. FEJEZET

Általános határozatok

152. § Minden ténybeli állítás bebizonyítandó, melyre az egyik vagy másik fél, jogát vagy kifogását alapítja; különben az, ha tagadná az ellenfél, a per eldöntésénél valónak nem tartathatik.

153. § A törvényben nem gyökerező vélelem fel nem ment a bizonyítás kötelességétől; törvényes vélel ellenben nem igényel bizonyítást, de nem zárja ki az ellenkezőnek bizonyíthatását.

154. § Köztudomásu tényeket bizonyítani nem szükséges. Mennyiben tekinthető valamely tény köztudomásunak: a bíróság az ítéletben határozza meg.

155. § A közvetlen bizonyítás módjai: a beismerés, okirat, tanuvallomás, birói szemle és eskü, de ilyenek hiányában valamely állítás vagy tagadás valósága teljesen bebizonyított tényekből vont okszerű következtetés által közvetve is bebizonyítható.

156. § Minden bizonyíték rendszerint az illető helyen közlendő vagy felhozandó. A félnek azonban joga van valamely későbbi periratban is hozni fel bizonyítékot:

a) Ha valószínűnek nem tarthatta, hogy előbbi periratában felhozott állítását az ellenfél tagadja, vagy

b) ha a bizonyító fél kimutatja, hogy a felhozott bizonyítékot előbb használnia nem lehetett.

157. § Külföldi törvénynek vagy külföldön kiállított okirat érvényességét az ellenfél kifogása ellen az tartozik bizonyítani, a ki azon törvényre vagy okira hivatkozott.

Külföldön kiállított okiratok egyébiránt a külföldiekre nézve csak úgy bírnak érvénnyel a hazai bíróságok előtt, ha a bizonyító fél kimutatja (545. §), hogy azok az illető külföldi törvények szerint érvényesek, s hogy az illető államban az okirat általi bizonyításra nézve Magyarország lakosai irányában teljes viszonyosság létezik.

II. FEJEZET

Beismerés

158. § Minden ténybeli állítás valónak tartatik, melyet a fél vagy képviselője a per folyamában nyilván beismer.

159. § Ha a közvetlenül következő periratában valamelyik fél világosan és határozottan nem tagadja, vagy hallgatással mellőzi az ellenfele által felhozott ténybeli állítást: az a bíróság előtt beismertetnek tekintetik. Hallgatag beismerésnek azonban nem tekinthető olyan állítás vagy ténykörülmény tagadásának elmulasztása, mely a periratokban meg van czáfolva.

160. § Bíróságon kívüli beismerés csak akkor szolgálhat bizonyítékot, ha az maga a fél által világosan és komolyan tétetett, és az a beismerésre hivatkozó fél részéről bebizonyíttatik.

161. § Ugyanazon felek között folyamatban levő más perben tett beismerés bíróságon kívüli beismerésnek vétetik.

162. § Több pertárs közlül egynek beismerése csak maga ellen bizonyít.

163. § A ki valamely tényt egyedül ellenfele beismerése által akar bizonyítani, azt teljes tartalma szerint kell elfogadnia. A beismerés kedvező tételeit nem érvényesítheti a maga előnyére úgy, hogy a nem kedvezőket mellőzze.

164. § A beismerést se visszahuzni, se módosítani nem lehet.

III. FEJEZET

Okiratok

165. § Közokiratok, melyek a kiállítók által törvényes illetőségek köréhez tartozó tényekről adatnak ki, teljes bizonyító erővel bírnak mindaddig, míg az ellenfél azok hamisságát vagy szabálytalanságát be nem bizonyítja.

Ugyanez áll a külföldi okiratokra nézve is, ha azok az illető államban közokiratoknak tartatnak s egyszersmind a 157. § feltételei szerint érvényeseknek bizonyíthatnak.

166. § A magánokirat, bármilyen alakban van kiállítva, mindig bizonyít a kiállító ellen, ha valódisága kétségbe nem vonatott, vagy bebizonyított.

167. § Magánokirat, melynek tartalmát tagadja az ellenfél, úgy szolgál bizonyítékul:

a) ha azt sajátkezüleg írta és írta alá, vagy

b) ha az idegen kézzel irt okiratot két előttemező tanu jelenlétében írta alá, vagy azok előtt utóbb az aláírást sajátkezü aláírásának ismerte el a kiállító;

c) ha a kiállító, a ki írni nem tud, két előttemező tanu jelenlétében, - kiknek egyike által a kiállító neve is aláírandó, - szokott kézjeggyével látta el az okiratot.

168. § Ha a kiállító se írni, se olvasni nem tud, vagy az okirat nyelvét nem érti: az előbbi §-ban érintett szabály megtartása mellett szükséges még az is, hogy a jelenlevő tanuk az okirat tartalmát mind maguk ismerjék, mind a kiállítónak az általa értett nyelven megmagyarázzák, s hogy ez megtörtént: az okiraton bizonyítsák.

169. § Az adóslevél ellen, mely a kiállítás eme kellékeinek megfelel: a kölcsön le nem lett számlálása, vagy a kötelezettség fenn nem állása miatt csak úgy van helye a kifogásnak, ha azt a perbefogott bebizonyítja.

170. § Ha a váltótörvényszék illetősége alá nem tartozó valamely váltó köztörvény útján pereltetik be: felperes a váltóadás kifogása ellen a követelés fennállása bizonyítani köteles.

171. § Ha valamely magán okirat állítólagos kibocsátójának az írása vagy aláírása tagadtatik: ennek valódiságát az tartozik bizonyítani, a ki az okiratra hivatkozott.

Ha bebizonyul, hogy akár maga a kiállító, akár képviselője roszhiszemüleg tagadta meg saját, illetőleg képviseltje írását vagy aláírását: a megtagadó 10 frttól 300 frtig terjedhető pénzbírsággal büntetendő.

172. § Az írás és aláírás valódisága következő bizonyítékokkal igazoltatik:

a) közoklevél;

b) két tanu megegyező vallomása, vagy

c) egy tanu vallomása által, ha ahoz a bizonyító félnek pótesküje járul;

d) ha az aláírást tagadó fél a bíróság által neki oda ítélt az iránti esküt: hogy az aláírás hamis, letenni vonakodik; végre

e) ha a bizonyító fél bírói ítélet következtében megesküszik, hogy az aláírás valódi.

Mennyiben birhat döntő erővel az aláírásnak más kétségbe nem volt aláírással való összehasonlítása: a per körülményei szerint ítéendő meg.

173. § A kereskedőknek, gyárosoknak, gyógyszerészeknek és minden iparosnak a fennálló törvények határozatai, - azokon a helyeken pedig, melyekre az 1840:XV. és XVI. törvénycikk s az 1843/4:VI. törvénycikk rendelete ki nem terjed, - a fennálló törvényes gyakorlat szerint vezetett könyvei, egymásközötti ügyeikben fél bizonyító erővel bírnak.

Fél bizonyító ereje ezen könyveknek más személyek ellen csak úgy van, ha a könyveken felül az árucikk kézhez jutása, vagy legalább megrendelése is igazoltatik.

174. § Az említett üzleti könyvek fél bizonyító ereje a könyvtulajdonosnak vagy könyvvezetőjének az iránti pótesküje által: hogy tudtára a számvitelben megjelenő tételek mind jogczimökre, mind mennyiségökre nézve helyesek, s ezek ára kifizetve nincsen, teljes bizonyíték erejére emeltetik.

175. § Ezen könyvek megtámadására egy esztendeig és hat hónapig, védelemre pedig azon túl is megtartják bizonyító erejüket. Ha azonban a számla a fenkitett idő alatt biróilag hitelesítettik, a könyvek három esztendeig megtámadásra is használhatók. Végre ha a keresetlevél egy esztendő és hat hónap alatt az illető bírósághoz beadatott, vagy a számlát az adós maga aláírta, bizonyító erejük továbbá is fennmarad.

176. § A könyvek általi bizonyítás aképp történik, hogy a számlát a bizonyító fél a hitelesítésre jogosított által könyveivel összehasonlittatja. Ha a megkeresett hiteles személy, megvizsgálván a könyveket, azt találja, hogy azok a törvény értelmében vitettek, a számla pedig azoknak hű kivonata: aláírásával bizonyítandja, hogy az a törvény rendelete szerint vitt könyvekkel egyezik.

Ezen törvényesen hitelesített számla másolata a perirathoz mellékeltek, a megjelenési határnapon pedig a hitelesített számla mutattatik be.

177. § Alperes a könyveknek a bíróságnál leendő felmutatását kívánhatja, ha a könyvek szabályszerű vitele iránt ily hitelesített kivonat mellett is kétségei volnának. E kívánat folytán rövid határnap rendelendő, a melyen köteles a fél eredetiben bemutatni könyveit. A határnapon a bíróság a könyvek vitelét megtekinti, az ellenfél pedig a csupán őt illető tételeket a könyvtulajdonos és a pertársak vagy az e végre kiküldött bírósági tag jelenlétében megvizsgálhatja. Az eljárásról jegyzőkönyv vétetik fel, s a könyvek a megtekintés után a tulajdonosnak visszaadtnak.

Ha a könyvek a kitűzött időben fel nem mutattattak, azok az ítélethez hasonlóan figyelembe nem vétetnek.

178. § Ha a könyvek más birói területen vitetnek: azok megvizsgálása iránt az illető bíróság keresendő meg, mely az előbbi § szabályai szerint fog eljárni s az eljárás befejezése után a könyvek viteléről kimerítő jelentést tenni.

179. § A külföldiek a 157. § feltétein felül kötelesek igazolni azt is, hogy az illető állam törvényei szerint bizonyító erejű könyvek vitelére jogosítvák, s hogy könyveiket azon törvények szabályai szerint vitték.

180. § Az okirat alaki érvénye azon hely törvényei szerint ítélandó meg, a hol az okirat kelt.

181. § Minden okirat az illető helyen másolatban rendszerint teljesen közlendő. Ha különféle tárgyakat tartalmaz, legalább a per tárgyra vonatkozó tételek másolata terjesztessék elő.

182. § Az ellenfél által használt okiratok eredetijeit mindenik félnek joga van megtekinteni. Ha azonban az ellene felhozott okiratot aggályosnak állítja: e kifogással az okirat megtekintése nélkül is élhet, mely esetben az okirat a perhez eredetiben mellékelendő.

183. § Ha valamely okirat eredetije bíróságon kívül közöltetett, s az ellenfél azt a közlés utáni legelső periratában aggályosnak nyilvánítja: a bizonyító fél tartozik az aggályosnak nyilvánított eredeti okiratot, ha ezt az ellenfél előbb nem kívánta volna, az ügynek ítélet alá terjesztése alkalmával, lepecsételve, a percsomóhoz csatolni.

184. § Ha a fél, ki valamely okiraatra hivatkozik, annak bíróságon kívüli közlését megtagadná: az ellenfél folyamodására - mely azonban a legközelebbi perirat beadására kiszabott határidő első felében nyújtandó be - az eredetieknek a pertárban felmutatására határnapot tűzzön ki a bíróság.

A mely okirat ekkor sem mutattatnék fel, az többé az ítélethez hasonlóan figyelembe nem jöhet; ellenben az aggályosoknak nyilvánított eredeti okiratokat a bíróság lepecsételi és a percsomóhoz csatolja.

Az eredetnek felmutatásáról jegyzőkönyv vétetik fel; ebben a fél csak jelölje ki azon okiratokat, a melyeket aggályosaknak tart, aggályait pedig a következő periratban fejtsse ki.

185. § A fél a bíróságnál vagy a pertárban előre is leteheti az okiratok eredetijét, s arról az ellenfelet a periratban értesítheti.

Ez esetben az okiratok felmutatását kérelmezni nem kell.

186. § Az olyan okirat, melyre nézve az ellenfél a legközelebbi periratban kifogást nem tett, aggálytalannal és valódinak tekintetik.

Ugyanez áll akkor is, ha az eredetiek felmutatására kitűzött határnapon azon fél nem jelenne meg, ki az okirat eredetijének bírósági felmutatásáért folyamodott.

187. § Ha valamely okirat eredetije vagy a kézírásoknak egybehasonlítására szükséges irományok a bíróság vagy más közhatóság őrizete alatt léteznek: a bíróság szükség esetében azoknak megtekintés vagy a per eldöntésénél leendő használat végetti előszerzése iránt hivatalból intézkedjék.

188. § Egyik fél sem tartozik olyan okiratot közleni, melyet maga használni nem kíván. A ki azonban olyan közös okiratot kíván bizonyítékul használni, mely ellenfelének van birtokában: a főügy folyama alatt alkeresettel követelheti ugyanazon per bírása előtt ellenfelétől az okirat előterjesztését.

E keresetet a fél azon perirat beadására kitűzött határidő első felében nyujtsa be, a mely periratban az okiratot használni akarja. A későbbben beadott kereset hivatalból visszautasítandó, mi ellen perorvoslatnak nincs helye.

A tárgyalás az okirat közösségének kérdésére nézve a 144. § szabályaihoz képest külön jegyzőkönyvben történik, a bíró pedig végzésileg határoz; és ha az okiratot közösnek mondta ki, legfeljebb 15 napig terjedhető határnapot rendel a végett, hogy az okirat birtokosa vagy közölje az okiratot az ellenféllel, vagy esköt tegyen arra, hogy se az okirat nincs birtokában, se annak hollétét nem tudja, se pedig az tudtával meg nem semmisítetett. Ha se az okiratot nem közölné, sem ezen esköt le nem tenné: az okiratnak a követelő fél által állított tartalma bebizonyítottnak tekintetik.

Ezen végzés ellen mindkét fél élhet felebbezéssel, s jogérvényes határozathozatalig a főügy tárgyalása függőben hagyandó.

189. § Ha a valamelyik fél által bizonyítékul használt okirat eredetije egy harmadik személy birtokában van, s az ellenfél annak felmutatását kérte: az okiratra hivatkozó fél, ha az okirat birtokosától barátságos uton meg nem szerezhetné, az eredetit, ennek megszerzését szavatossági per útján eszközölheti.

IV. FEJEZET

Tanuk

190. § Két tanunak egybehangzó vallomása olyan tény iránt, melynél együtt jelen voltak, teljes bizonyító erővel bír: szükséges azonban, hogy a tanuk kifogások kivüliek, vallomásaik pedig saját közvetlen tudomásukon alapulók, világosak és határozottak legyenek.

191. § Személyek, kik az esküvel bizonyítandó tény történetkor életök tizenkettedik, azon időpontban pedig, melyben tanuskodásra felhivatnak, tizenhatodik évüket be nem töltötték; továbbá, a kik elmebeli vagy testi fogyatkozásnál fogva a valóságot bizonyosan meg nem tudhatták, vagy azt kétségtelen módon előadni nem képesek; végre, a kik hamis tanuságért vagy hamis esküért már büntetve voltak: tanulul el nem fogadtathatnak.

192. § Az ellenfél kifogása folytán tanuságtételre nem bocsáthatók:

a) a bizonyító fél meghatalmazottja általában, ügyvéde pedig azon perben, melyben a felet képviselte vagy képviseli;

b) azok, a kik vallomásaikból, vagy a per kimenetelétől közvetve vagy közvetlenül kárt vagy hasznot várhatnak;

c) azok, a kik a bizonyító fél ellenfelével ellenségeskedésben vagy perben állanak;

d) a bizonyító felmenő vagy lemenő ágbeli rokonai, ha az ellenfélhez is hasonló viszonyban nem állanak; ugy szintén a bizonyító fél házastársa vagy jegyese.

193. § Mennyiben fogadhatók el alkalmas tanukul a bizonyító fél oldalrokonai vagy sógorai; továbbá a szolgálati személyek a munkaadó mellett, mig ellen szolgálatában állanak; végre azok, kik valamely nyereségvágyból elkövetett büntetttben vagy kihágásban bűnösöknek ítéltettek, vagy hamis tanuságért avagy hamis esküért kereset alatt állanak a per körülményei szerint a bíró ítéli meg.

194. § A ki tanukkal kíván bizonyítani, köteles a tanu vezeték- és keresztnévét, polgári állását és lakását a kérdőpontokban előadni, melyek a rendes eljárásnál az illető perirathoz csatolandók.

Ha a kérdőpontok halmozottak, vagy utasítást adnak a feleletre: azokat a bíró az előbbi esetben egyes tételekre oszthatja, az utóbbiban pedig másképp köteles szerkeszteni.

195. § A ki nem létező vagy olyan tanura hivatkozik, kinek a fenforgó körülményekről tudomása nem lehetett, vagy a ki a tanu lakhelyét tudva hamisan adta elő, ha a per folytán kitűnik, hogy ezzel a per késleltetése, ellenfelének vagy a bíróságnak boszantása volt szándékában: 100 frttól 300 frtig terjedhető bírsággal büntetendő. Ha az ügyvéd magát e részben a féltől nyert utasítással igazolni nem képes: az említett bírság minden visszkereseti jog nélkül az ügyvédet terheli.

196. § Ha a bíróság helyét látja a tanuk kihallgatásának, e végett a percsomó bemutatása után határnapot rendel, s erre a tanukat idézvény, a feleket pedig végzés által meghívja. Ez utóbbiak meg nem jelenése azonban a tanuk kihallgatását nem akadályozza.

197. § A tanukat rendszerint a bíróság hivatalos helyiségében kell kihallgatni; de midőn a hely megsejmlése is szükséges, a bíró a helyszínen való kihallgatást rendelje el. Fontos oknál fogva a tanuk lakásukon is kihallgattathatnak.

198. § Ha a kihallgatandó tanuk más bíróság területén laknak: a kihallgatás az illető bírósághoz intézendő megkeresvény útján történik. A megkereső bíróság, a kérdő pontos s más szükséges iratok közlése mellett, a megkeresvényben adja elő azon tényállást is, melyet a fél a kihallgatandó tanukkal bizonyítani kíván. A megkeresett bíróság is a 196. és 197. § szabályai szerint jár el.

199. § Szabadságában áll a bizonyító fél ellenfelének akár periratai mellett, akár a tanukihallgatásnál ellenkérdéseit nyíltan vagy lepecsételve, de mindig írásban beadni.

A 194. § rendelete az ellenkérdésekre is kiterjed.

200. § A bíró minden egyes tanut, mielőtt kihallgattatná, az eskü szentségére és a hamis eskü következményeire figyelmeztessen, s egyszersmind adja értésére, hogy a teendő kérdésekre minden mellék tekintet nélkül s egyedül legjobb tudomása és lelkiismerete szerint úgy vallja be az igazat, hogy vallomását esküvel is meg kell erősítenie.

201. § A megjelent tanuk azon sorban, a mint a perben megnevezettek, egyenkint hallgattatnak ki.

Vallomásaik külön-külön egész kiterjedésökben vétetnek a tanukihallgatási jegyzőkönyvbe.

202. § Mindenik tanuhoz hivatalból a következő általános kérdések intézendők:

- 1) mi a vezeték- és keresztnéve;
- 2) hány éves;
- 3) minő vallású;
- 4) mi az állása vagy üzlete;
- 5) rokonságban vagy sógorságban van-e a felekkel és hányad izben;
- 6) nincs-e ellenségeskedésben a bizonyító fél ellenfelével;
- 7) nem áll-e a bizonyító fél ellenfelével perben;
- 8) nem háramlik-e rá a perből haszon vagy kár;
- 9) nem ígértetett vagy adatott-e valami a tanunak a vallomásaért, és ha igen: ki által;
- 10) nem volt-e a tanu, teendő vallomása iránt utasítva, vagy arra rábeszélve, és ha volt: ki által?

203. § Ha az általános kérdésekre adott feleletekből nem merülnek fel olyan körülmények, melyek a tanunak hivatalból vagy az ellenfél kifogása folytán leendő kizárását vonnák maguk után: a bíró a tanut a kérdő és ellenkérdő pontokra kihallgatja, s a vallomást lehetőleg szó szerint jegyzőkönyvbe veszi.

A bíró a vallomást a tanu előtt felolvassa, a netáni észrevételeket pótlólag jegyzőkönyvbe veszi; a jegyzőkönyvet a tanu, a bíró, valamint a netán jelen levő felek vagy ügyvédek aláírják. Ha a tanu írni nem tud, vagy az aláírást megtagadja; ezt a bíró a jegyzőkönyvben az ok előadása mellett megjegyzi.

204. § A kihallgatás bevégeztével mindenik tanu a 242. § szabályaihoz képest megeskettetik arra, hogy minden körülményre nézve, a mely iránt megkérdezett, legjobb tudomása és lelkiismerete szerint a tiszta és teljes valóságot vallotta, és semmit azokból, melyek a kérdésekre tartoznak, és a melyekről tudomása van, el nem hallgatott.

205. § Ha a per folytában megnevezett tanuk közül valamelyik a kihallgatás előtt meghal, vagy kihallgatása más ok miatt lehetetlenné lett: a bizonyító félnek szabadságában áll ítélet hozatala előtt a hiányzó helyett egy vagy több új tanunak a kihallgatását kérelmezni.

206. § Azon tanu, a ki alapos ok nélkül meg nem jelen, vagy a ki vallomást tenni vonakodik: arra pénz vagy fogság büntetés alatt szorítható. A pénzbüntetés annyiszor mennyiszor 10 frttől 300 frtig terjed, s behajthatatlanság esetében minden 5 frt helyett egy napi fogság szabandó.

207. § A tanuskodást jogosan megtagadhatják:

a) általában azok, kik a 192. § szerint az ellenfél kifogása folytán különben is kizáratnak;

b) köztisztviselők olyan körülményekre nézve, a melyek hivatali titkot képeznek, vagy a melyek iránt a fennálló törvények szerint különben is hivatalos okiratok kiadása van megszabva.

Azok, kik valamely egyes kérdésre adandó felelet által, becsületökben vagy vagyonukban sérelmet szenvednének, ily egyes kérdésre felelni nem tartoznak.

208. § A tanuk járandóságát minden egyes esetben a kihallgatáskor határozza meg a bíró, s azt a bizonyító fél tartozik előlegezni, az igazolt szegénység esetét kivéve.

209. § A polgári bíró által kivett tanuvallomások az ugyanazok felek és jogutódaik között folyamatban levő más jogügyletekben is bizonyítékul szolgálnak.

210. § Rendes eljárásnál, illetőleg a 144. §-ban szabályozott jegyzőkönyvi tárgyalásnál, a tanubizonyítás berekesztése után jogukban áll a feleknek, a tanuk vallomásai iránti észrevételeiket egy-egy periratban előterjeszteni.

Ezen periratnak beadása végett a törvényszék a naptár szerint meghatározott, 15 napnál tovább nem terjedhető s meg nem hosszabbítható határnapot tűzön ki a feleknek. E napon a pertárban megjelenni s a mennyiben jogukkal élni kívánnak, észrevételeiket két-két példányban magukkal vinni tartoznak. Az észrevételek egyik példánya a percsomóhoz, illetőleg jegyzőkönyvhöz tétetik, a másik példány pedig az ellenfélnek kiadatik, s ennek megtörténte után a percsomó ítélethozás végett hivatalból azonnal a törvényszéknek beadatik.

V. FEJEZET

Birói szemle

211. § A perbeszédék előterjesztése, illetőleg a percsomó bemutatása után a bíróság elrendelheti a szemlét, ha azt az ügy alapos elhatározására szükségesnek találja, bár nem kérték is a felek.

212. § A szemlét a bíróság vagy maga, vagy szükség esetében szakértők közbejöttével teljesíti. Ez utóbbi esetben a feleknek szabadságukban áll egy közös szakértő kinevezésében is megegyezni; - különben mindenik fél az utolsó periratban illetőleg perbeszédben egy, vagy ha a szemle több különböző tárgyra terjesztendő ki, melyek különös szakismereteket kívánnak, mindenik külön tárgyra nézve egy-egy szakértőt nevez; a harmadikat a bíróság hivatalból hívja meg.

Ha a szemlét a bíró hivatalból rendelte el, akkor a végzésben rövid határnapot tűz ki, mely napra mindenik fél az általa választott szakértőt a bíróságnak bejelenteni köteles. Ha a felek a periratokban vagy a bíróság által kitűzött határnapon szakértőket nem neveznek: mind a három szakértőt a bíró nevezi ki.

213. § A szakértőknek azon tulajdonokon felül, melyek a tanukra nézve szükségesek, a megkivántató mű- vagy tárgyismeretekkel is kell birniok.

214. § A bíróság vagy maga, vagy kiküldött birói tag által teljesíti a szemlét, vagy e végett azon bíróságot keresi meg, melynek hatósága területén a szemle tárgya létezik.

A kiküldött birói tag, vagy a megkeresett bíróság a szemle tárgya s a bizonyítandó tény állásáról mindig körülményesen értesítendő.

215. § A bíró, vagy annak kiküldöttje, avagy a megkeresett bíróság a szemlére határnapot tűz s arról a feleket és szakértőket értesíti. A felek jelen lehetnek a szemlénél; de a felek vagy a szakértők meg nem jelenése a szemle megtartását nem akadályozza. Ez esetben, ha az illető fél szakértőt nem helyettesít, a bíró hivatalból nevez szakértőket.

216. § A szemle teljesítése előtt a szakértők a 200. §-ban foglalt figyelmeztetés mellett megeskütendők arra, hogy a szemle tárgyát pontosan megvizsgálандják, s véleményüket részrehajlás és melléktekintet nélkül, szakismeretök szerint, jó lélekkel a valósághoz hiven fogják előadni.

Ezután a szemle teljesítendő, s ha szükséges, a szemle tárgyról térkép vagy rajz készítendő.

A szakértők véleménye rendszerint külön írásba foglalva a jegyzőkönyvhöz csatoltatik, csekélyebb fontosságú tárgyaknál pedig magába a szemléről készített jegyzőkönyvbe iktattatik. Mindkét esetben a kisebbségnek külön véleménye is felvételik. A bíróság felolvastván a felek és szakértők előtt a jegyzőkönyvet, abban a szükséges változtatásokat pótlólag beigtatja, azt a felek és szakértők által aláírattja; ha pedig valamelyik közülök alá nem írattja, ezen körülményt az ok előadása mellett megjegyzi.

217. § Mennyiben legyen a szakértői vélemény a per eldöntésénél irányadó, minden egyes esetben a bíróság határozza meg.

218. § A szakértők járandósága a szemlét teljesítő bíró által határozottatik meg, s azt a bizonyító fél, kivéve az igazolt szegénység esetét, előlegezni tartozik.

219. § A szemle iránti szabályok azon esetben is alkalmazandók, a melyben a bíróság a per eldöntésére nézve birói becslést rendel.

220. § Szemle után a szakértők véleménye iránti észrevételekre s az eljárásra nézve ugyanazon szabályok tartandók meg, melyek fennebb a 210. §-ban a tanubizonyításnál megállapították.

VI. FEJEZET

Eskü

221. § Eskü általi bizonyítást végítélet által és csak akkor rendeljen a bíró, ha a bizonyítás a döntő ténykörülményekre nézve más módon nem eszközölhető. (231. §)

222. § A ki gátolni akarja, hogy ellenfele esküt tegyen, érveit a per folyama alatt adja elő.

223. § Az eskü meg nem engedhető azon félnek:

a) a ki az esküvel bizonyítandó tény történetkor élte tizenkettedik, azon időpontban pedig, melyben az esküt leteendő lenne, tizennyolczadik évét még be nem töltötte;

b) a ki testi vagy elmebeli fogyatkozások miatt, avagy más oknál fogva, arról, a mit esküvel kellene bizonyítania, saját érzékei által biztos tudomást nem szerezhett;

c) a ki nyereségvágyból elkövetett valamely büntett vagy kihágás, avagy hamis eskü miatt bűnösnek ítéltetett.

224. § A bíróság azt, a ki esküt tenni tartozik, az ítéletben nevezze meg s rendszerint csak magukat a perben álló feleket kötelezze az eskü letételére.

225. § Ténykörülmények iránt, melyeket nem maga a perben álló fél, hanem csak egy harmadik, kinek jogaiba lépett, vagy kinek cselekményei által köteleztetett, - különösen felhatalmazottja, engedményezője vagy szavatosa; vagy ha a kezes ellen foly a per, a főadós ismer öntudomásából: az eskü a bíróság belátása szerint ezen harmadiknak is fenhagyható, vagy megítélhető.

Ugyanezen feltételek alatt a kereskedési jogügyekben a címvezetők, könyvvivők és segédek is bocsáttathatnak esküre.

226. § Az atya, gyám vagy gondnok olyan körülmények iránt, melyeket saját meggyőződésükből tudnak előadni, az általuk képviseltek ügyeiben akkor tehetnek esküt, ha ezt az utóbbiak maguk letenni nem képesek.

227. § Az iránt, hogy ki tegyen esküt a jogi személyek (33. §) vagy több pertárs ügyében: a felek a perben nyilatkozni tartoznak. Ha a felek közt erre nézve megállapodás nem jó létre: az érdekeltek viszonyaihoz képest a bíró határoz.

228. § Az eskü tartalma az ítéletben vagy az eskü iránt létrejött egyességben szó szerint kifejezendő s egyszersmind azon jogkövetkezmények is meghatározandók, melyeket az eskü le nem tétele von maga után.

229. § Az eskü nemei: a főeskü, póteskü, becslőeskü és felfedező eskü.

230. § A főesküvel való bizonyítás akép történik, hogy a bizonyító fél a döntő ténykörülmények iránt ellenfelét a főesküvel megkínálja, ha semmi más bizonyítéka nem létezik is. Ezen eskü a még a válaszban vagy viszonzalásban is kínálható.

231. § Főesküt feltételesen is lehet kínálni azon esetre, ha a bizonyítás más módon nem sikerülne. Ha az eskükínálással tanuk vagy birói szemle által bizonyítás kapcsolatik össze: a bíró először a tanukihallgatást vagy a szemle megtartását rendelje el.

232. § A midőn mindkét félnek saját ténye forog fenn, vagy a bizonyítandó ténykörülményekről mindkét fél közvetlen tudomással bir: a megkínált fél a főesküt vagy letenni vagy visszakinálni tartozik.

233. § Ha az ajánlott főeskü elfogadására nézve a perben határozott és világos nyilatkozat nem történt: úgy tekintendő, mintha a fél, kinek a főeskü kínáltatott, azt elfogadni és letenni vonakodnék. (234. §)

234. § A fél, a ki az ajánlott főesküt se letenni, se ellenfelének visszakinálni nem akarja; ugyszintén ez utóbbi, ha a visszakinált főesküt el nem fogadja: azon körülményre nézve, melynek bizonyítékául a főeskü ajánltatott, illetőleg visszakináltatott, ítéletileg pervesztesnek nyilvánítandó.

235. § Ha a bizonyítandó ténykörülményről csupán az egyik fél bir közvetlen tudomással; a perben előadott körülmények tekintetbevételével a bíró határozza meg: van-e helye a főeskü általi bizonyításnak.

Ha helyt ad a bíró a bizonyításnak, a főesküt az köteles letenni, a kinek a ténykörülményről közvetlen tudomása van, akár maga ajánlkozott arra, akár ellenfele által kínáltatott meg azzal.

236. § Ha valamelyik fél csak fél bizonyítékot hozott fel, s azt az ellenfél meg nem erőltentette, a bizonyíték kiegészítése végett póteskünek van helye, bár az nem ajánltatott is.

Ha pedig ugyanazon ténykörülményre nézve felek mindegyike adott elő félbizonyítékot: póteskünek helye nincs, s a ténykörülmény be nem bizonyítottnak tekintetik.

237. § Midőn valamely kártérítési, vagy valódiságára nézve kétségen kívül álló más követelés összege be nem bizonyítottatott: a bíró a bizonyító félnek becsló esküt ítélhet, habár az ezt nem ajánlotta is.

238. § Ha valaki okiratokat, adósságokat vagy értéket tartozik felfedezni: erre az ellenfél kérelme folytán azzal a hozzáadással köteleztethetik, hogy bemondása valóságát esküvel kell bizonyítania.

Az ilyen kérelem, a mennyiben nem önálló kereset tárgyát képezi, alkereset alakjában nyujtandó be, külön jegyzőkönyvben tárgyalandó és végzésileg döntendő el.

Ha a bíróság a kérelemnek helyt adott: alperesnek hagyja meg, hogy az esküt az egyidejűleg kitűzendő határnapon tegye le; különben az, a mit az ellenfél a felfedező eskü tárgya iránt előadott, valónak vétetik.

E végzés ellen mindkét fél felebbezéssel élhet, s a jogérvényes határozat bekövetkeztéig a főügy tárgyalása függőben hagyandó.

239. § Azon fél, kinek az ítélet folytán esküt kell tennie, tartozik az első vagy másodbíróság ítéletének jogerejüvé válta után, vagy ha a per a harmadbírósághoz is felvitetett, a harmadbíróság ítéletének kézbesítése után 15 nap alatt az eskü letételére határnapot kérni s azon az esküt letenni; különben úgy tekintetik, mintha nem bizonyított volna.

240. § Az esküt személyesen, és a mennyire a körülmények engedik, a per bírósága előtt kell letenni. Fontos oknál fogva a bíróság a félnek megengedheti, hogy az esküt hasonló foku más bíróság előtt tegye le, mely ez iránt hivatalból megkeresendő.

Végre betegség vagy más akadály esetében a bíróság a fél kérelmére egy bírói tagból és egy tollvezetőből álló küldöttséget bízhat meg, hogy az esküt letétesse.

241. § A bíróság az esküre kötelezettnek ellenfelét az eskü letételére kitűzött határnapról értesíteni tartozik. Az ellenfél elmaradása miatt azonban az eskütétel el nem halasztathatik.

242. § Mielőtt a fél eskütételre bocsáttatnék, a bírónak meggyőződést kell szereznie arról, hogy az esküminta értelmét tökéletesen felfogta. E végből az eskü szavait előtte olvassa fel, s ha szükséges, magyarázza meg; egyszersmind pedig az eskü szentségére és a hamis eskü következményeire figyelmeztesse.

Az eskütétel módját s ünnepélyességét az ügyviteli szabályok határozzák meg. Felek, kik az eskütételtől saját hitelveik szerint törvényesen felmentvék, ünnepélyes bizonylást tartoznak eskü gyanánt letenni; mely azonban foganatára nézve a valósággal letett esküvel minden tekintetben egyenlő.

243. § A bíróság az eskü letételéről jegyzőkönyvet visz, abba a letett eskü tartalmát szóról szóra beigtatja, végre a jegyzőkönyvet mind a bíró, mind a fél sajátkezűleg aláírja, vagy ha az utóbbi irni nem tud, két tanu előtt kézjegyével ellátja.

244. § Ha azon fél, kinek az eskü jogérvényesen odaitéltetett, az ítélet hozatala előtt vagy után meghalt: az érdekeltek kérelmére az ellenfélnek a bíróság minőségéhez képest sommás uton, vagy a 144. §-ban szabályozott eljárás szerint leendő meghallgatása után végzéssel döntenek el: vajjon letehetik-e az esküt a fél jogutódai, vagy pedig az, az elhalt által letettnek tekintendő.

Az eskü letettnek csak azon feltétel alatt tartathatik, ha a fél arra személyesen vagy e végre különösen meghatalmazott megbízottja által ajánlkozott s egyszersmind kijelölte azon ténykörülményeket, a melyekre meg akart esküdni.

Az e kérdésben hozott végzés ellen mindkét fél felebbezéssel élhet.

ÖTÖDIK CZIM: A BIRÓI HATÁROZATOKRÓL

I. FEJEZET

Végzések és ítéletek

245. § Peres ügyekben a bíró a per folytán kifejtett tények és előadott bizonyítékok alapján a törvények szerint hoz határozatot, habár a törvényekre nem hivatkoztak is a felek.

246. § Az eljárás befejezése után a per érdeme ítélet, minden más kérdés pedig végzés által döntenek el.

247. § Ugy az ítéleteket, mint a végzéseket indokolni kell, az idézési végzés kivételével.

248. § Az ítélet vagy végzés a felek kérelmén tul nem terjedhet.

249. § Minden jogügy, habár több pertárs vett is abban részt, ugyanazon egy ítélet által döntendő el, és ebben a felek jogai és kötelességei pontosan megállapítandók.

250. § Az ítélet egész terjedelmében a perről vitt jegyzőkönyvbe igtattassék, a rendes eljárásnál pedig a percsomóhoz csatoltassék.

251. § A pert veszítő fél rendszerint elmarasztalandó a perköltségben, ha ez a per folyta alatt kéretett és felszámíttatott.

A bíró belátására bizatik, alperest a felszámított költség megtérítésében elmarasztalni, ha nem ítéltetett is meg az egész kereseti követelés a felperesnek. Ugyszintén a bíró belátásától függ, a per körülményeihez képest, a perköltségeket kölcsönösen megszüntetni, vagy csak bizonyos arányban ítélni meg.

252. § A képviselők díjai a perköltséghez számíttatnak. E díjak, ha felszámítvák tekintettel a teljesített munkálatokra, mindkét fél irányában megállapítandók, akár nyerte, akár vesztette a fél a pert.

253. § Az elmarasztaló ítéletben a kötelezettség teljesítésére mindenkor bizonyos meghatározott idő szabassék, mely sommás perekben legfőlebb 8, rendes perekben pedig 15 napban állapíttatik meg.

Ha azonban alperes valami munka vagy foglalkozás teljesítésére köteleztetnék, a bíró a körülményekhez képest hosszabb határidőt rendelhet.

254. § A kötelezettség teljesítésére kiszabott határidő, sommás perekben az ítélet kihirdetését, rendes perekben pedig az ítélet kézbesítését közvetlen követő napon veszi kezdetét.

255. § Az 1840:XV. tc. II. r. 201. §-ának intézkedése egyelőre itt is alkalmaztatván, a határidők, tekintet nélkül a közbeeső ünnepekre, az ott megállapított szünnapok alatt is folynak. Ha a határidő végnapja ilyen szünnapra esnék, az a legközelebbi köznapig terjed.

256. § Minden ítélet aképp szerkesztessék, hogy végrehajtható legyen. Midőn egyes kérdések eldöntését vagy a marasztalásti összeg kitudását végrehajtási eljárásra kell fentartani: az ítélet ez iránt határozott utasítást foglaljon magában.

257. § A per bírása előtt kötött egységek ítélet erejével birnak, s hivatalos alakban a feleknek szóbeli kérelmőkre is kiadatnak.

258. § A bírói határozatokba vagy azok kiadványaiba becsuszott név-, szám- vagy tollhibák, a fél kívánatára, kiigazítandók azon bíróság által, melynél a hiba történt.

II. FEJEZET

A bírói határozatok kézbesítése

259. § A keresetre hozott első végzés alperesnek magának, vagy annak, ki a féltől első végzések elfogadására felhatalmazvánnyal bir, saját kezéhez adandó.

A per folyamában hozott minden más határozat a felek megbízottjainak kézbesítendő. Jogi személyeknek szóló határozatok (33. §) képviselőik kezeihez adandók.

260. § A keresetlevélre hozott idéző végzést a bíróság vagy hivatalból kézbesíteti, vagy pedig felperes kívánságára és költségére a kézbesítés eszközlését felperesre bizza, ki arra nézve a jelen fejezetben foglalt szabályok szerint jár el.

261. § A kézbesítést szolgabírói járásokban a községi jegyző vagy községi esküdt; oly helyeken, melyek nincsenek községileg bekebelezve, maga a szolgabíró vagy esküdtje; a törvényszék székhelyén és annak határában a törvényszéki szolga, végre oly nem rendezett tanácsu városokban és községekben, melyek a sommás eljárás alá tartozó ügyek elintézésére a 2. § szerint feljogosítvák, a városi jegyző vagy irnok, illetőleg a községi esküdt teljesíti.

262. § Ezen közegek által teljesítettik a kézbesítés akkor is, ha az megkeresés folytán eszközözlendő.

A ki írni és olvasni nem tud, kézbesítőül nem alkalmazható.

Ha a fél, kinek valamely határozat kézbesítettik, olvasni nem tud: a kézbesítő a határozat tartalmát megmagyarázni, s hogy ez megtörtént: a vétbizonyítványra feljegyezni tartozik.

263. § A kézbesítés vétbizonyítvány mellett történik, melyet az átvevő és a kézbesítő sajátkezüleg aláírni tartoznak.

A vétbizonyítvány a bíróságnak haladék nélkül bemutatandó, s ha a kézbesítés megkeresés folytán teljesített, az illető bírósághoz 24 óra alatt átküldendő.

264. § Ha a fél a kézbesítő iratot elfogadni vonakodik: az irat nála hagyatik, mely körülmény a kézbesítésről szóló bizonyítványban megjegyzendő. Az ilykép alperesnél hagyott irat kézbesítettnek tekintetik.

265. § Ha az első végzés kézbesítése forog fenn, s a kézbesítő nem találná honn az alperest: az idéző végzést két tanu jelenlétében alperes lakásának ajtajára kifüggeszti, s erről a házbelleket szóval értesíti.

Az idéző végzés kifüggesztése a kézbesítéssel egyenlő foganattal bír.

Ha alperesnek háznépe nincs, a 268. §-ban szabályozott eljárásnak van helye.

266. § Ha a per folyama alatt valamelyik félnek ügyvéde meghalt, vagy lakását megváltoztatta, avagy eltávozott a nélkül, hogy azt a bíróságnak bejelentette, és a kézbesítés elfogadására más megbizottat rendelt volna: a határozat magának az illető félnek kézbesítendő.

267. § Az idéző végzés kifüggesztéséről a kézbesítő a bírósághoz 24 óra alatt jelentést tenni köteles.

268. § Alperes részére ügygondnok rendelendő:

a) ha felperes a keresetlevélben helyhatósági bizonyítvánnyal igazolja, hogy alperes tartózkodási helyét felfedezni nem sikerült;

b) a 265. § azon esetében, ha a honn nem talált alperesnek háznépe nincsen;

c) ha alperes az országon kívül tartózkodván, a kézbesítési vevény kellő időben be nem érkezett.

A keresetlevél illető példánya az idéző végzésben azonnal kinevezendő ügygondnoknak kézbesítették.

Az ügygondnok jogai és kötelességei ugyanazok, melyek a fél által rendelt ügyvédei.

269. § Az előbbi § esetében mindjárt a keresetlevél elintézésekor, azon esetben pedig, midőn alperes az országon kívül tartózkodván, a kézbesítésről kellő időben bizonyítvány nem érkezik, felperes kérelmére hirdetvény általi idézésnek van helye.

A hirdetvényben a kereset tárgya, az arra hozott végzés tartalma és az ügygondnok neve foglaltatik; egyszersmind alperes felhivatik, hogy vagy a részére rendelt ügygondnokot ügyének czélszerű védelme iránt kellőleg utasítsa, vagy a bíróságnál más ügyvédet nevezzen; ellenkező esetben mindezek elmulasztásának következményeit magának tulajdonítsa.

A hirdetvény a hivatalos hirlapban s a körülményekhez képest külföldi hirlapban is közzéteendő, s a bíróság hivatalos helyiségén nyílt helyen kifüggesztendő.

270. § Ha rábizonyul a felperesre, hogy előtte tudva volt lakhelyét az alperesnek elhallgatta; az egész eljárás semmis, és a felperes a költség megtérítése mellett 20 frttól 200 frt-ig terjedhető pénzbírsággal büntetetik.

271. § A kézbesítés felperes kívánatára postán is történhetik térítvény mellett, ha az idézendő fél lakhelyén posta nem létezik. Ez esetben az irat boritékára a fél czimén felül a bíróság neve, az irat száma, és ha szükséges az is feljegyzendő, hogy az irat a fél saját kezeihez adassék.

Ha a postai küldemény el nem fogadtatik, a 264. § szolgál szabályul.

272. § A császári királyi udvarnál levő idegen követeknek s ezen követségekhez tartozó egyéneknek a főudvarnagyi hivatal, - az idegen udvaroknál levő követségekhez tartozóknak pedig az igazságügyi ministerium útján eszközöltetik minden kézbesítés.

273. § A hazai bíróságok megkeresése folytán külföldön, vagy külföldi bíróságok megkeresésére a hazai bíróságok által eszközözendő kézbesítésekre nézve a 61. és a következő §-ok szabályai alkalmazandók.

HATODIK CZIM: A PERORVOSLATRÓL

I. FEJEZET

A felebbvitel általános szabályai

274. § A ki magát valamely birói határozat által sértve érzi, felebbvitel útján kereshet orvoslást, a mennyiben ezt a jelen törvény nem tiltja.

275. § A felebbvitel nemei: a felebbezés s a semmiségi panasz. De se a semmiségi panasz a felebbezéssel, se a felebbezés a semmiségi panaszszal egy beadványban össze nem kapcsolthatatik, habár a törvény mindenikhez jogot engedve is a félnek.

276. § Minden felebbviteli beadvány, bármely folyamodási bíróság határozata ellen intéztetett, rendszerint az ügy elsőfolyamodási bíróságánál nyújtandó be. Mennyiben van helye kivételnek: a 298. § határozza meg.

277. § A felebbvitel határideje rendszerint 15 nap. E határidőbe a kézbesítés napja be nem számítatik. Mennyiben van e szabály alól kivételnek helye: a 298. § határozza meg.

278. § A felebbvitel beadása posta útján is eszközölhető.

279. § Minden felebbviteli beadvány két példányban szerkesztessék. Az első példány a periratokhoz csatolatik, a másik pedig az ellenféllel közöltetik. Maga a felebbvivő s a netán külön ügyvéd által képviselt ellenfelek a beadvány felzetein nyerneket értesítést.

280. § Az elsőfolyamodási bíró tartozik az összes periratokat, melyekhez a felebbvitt határozat hiteles másolata hivatalból csatolandó, legfőlebb 8 nap alatt a másodbírósághoz egyszerű kísérő levél mellett fölterjeszteni.

281. § Ugyanazon perben különböző ügyfelek részéről érkezett felebbviteli beadványok az összes periratokkal közösen s egyidejűleg terjesztetnek fel. Ilyen esetben a fölterjesztési határidő azon felebbvitel beadási napjától számítatik, a mely legkésőbbben jár le.

282. § A törvényes határidő eltelte után akár közvetlenül beadott, akár posta útján érkezett felebbviteli beadványok az elsőbíróság által hivatalból visszautasítandók.

Olyan végzés ellen, mely a felebbvitelt a törvényes határidő elmulasztása miatt utasította vissza: felebbvitelnek nincs helye.

283. § Olyan körülményekre és bizonyítékokra, melyek az első bíróságnál elő nem fordultak, a felebbviteli bíróság nem lehet tekintettel, - kivéven, ha a határozat a felebbvivő meghallgatása nélkül, ellenfelének egyoldalú kérelmére keletkezett.

284. § A perorvoslatokról általában vagy a felebbvitelről különösen, eleve történt lemondás hatálylyal nem bir, s a jognak, melyet a törvény a perorvoslatokban nyujt, igénybevételét nem gátolhatja.

II. FEJEZET

Fellebbezés

285. § Felebbezésnek csak ítéletek s a 294. §-ban kijelölt végzések ellen van helye. Más határozatok ellen intézett felebbezés hivatalból visszautasítandó.

286. § A felebbezést okokkal támogatni nem szükséges. Egyébiránt az indokok, ha használtatnak, magában a felebbezvényben adassanak elő, - se külön beadványnak az indokolásra, se halasztásnak a beadási határidőre nézve helye nem lévén. A 125. § intézkedései ez által nem érintetnek.

287. § Az ítélet ellen törvényes időben beadott felebbezés a végrehajtásra nézve halasztó joghatállyal bír, két egyező ítélet ellen beadott felebbezés azonban nem gátolja a végrehajtást.

Kivételnek ez utóbbi szabály alól csak a 25. §-ban említett ügyekre, s a megítélt fő- vagy pótesküre nézve van helye annyiban, a mennyiben a másodbirósági ítélet ellen törvényes időben beadott felebbezés a végrehajtást, illetőleg a fő- vagy póteskü letételét meggátolja.

288. § Ha az ítélet több pontból áll: a felebbezvényben azok, melyek által a felebbvivő magát terhelve érzi, határozottan kiteendők. A többi pontra nézve az ítélet a felebbezési határidő lejártával jogerejűvé válik.

289. § Ha több pertárs közül nem mindnyájan felebbeztek: az ítélet a felebbezési határidő elteltével a nem felebbezőkre nézve rendszerint teljes jogerőre emelkedik.

290. § Az előbbi §-ban megállapított általános szabály alól kivételnek van helye:

a) ha a pertársak egy közös képviselőben vagy védelemben részesültek;

b) ha a pertársak egy és ugyanazon követelés vagy kötelezettség által vannak az ítéletben érdekelve;

c) ha a követelések vagy kötelezettségek érvénye egy közös jogalap vagy főkötelezettség eldöntésétől függ, a mennyiben e jogalap vagy főkötelezettség tekintetében valamelyik pertárs felebbezéssel élt.

Ez esetekben az ítélet valamennyi érdekelt pertárs nevében felebbezettnek tekintetik, azok kivételével, kik a felebbezésről a per folyamában mondtak le, vagy a kötelezettséget önként elfogadták.

291. § Ha a másodbiróság részben érdemileg ítél, részben pedig a 108. § értelmében további eljárást rendelt: a másodbirósági ítéletnek érdemleges része ellen csak akkor lehet felebbezéssel élni, ha az első bíróságnál újabb ítélet hozatott, és az az elleni felebbezés folytán már a másodbiróság is ítél.

A felebbezési határidő tehát az első alkalommal hozott másodbirósági ítélet érdemleges része ellen szintén csak azon naptól számíttatik, melyen a másodbiróságnak újabb kiegészítő s érdemleges ítélete a félnek kézbesítettik, a kézbesítés napja be nem számíttatván.

Ha pedig az elsőbiróságnak a részbeni feloldás folytán hozott újabb ítélete ellen az érdekelt fél felebbezési jogorvoslattal nem él: ez esetben az első alkalommal hozott másodbirósági ítélet érdemleges része ellen a felebbezési rendes határidő, a 277. § értelmében, az elsőbiróság újabb ítéletének kézbesítése napjától fog számíttatni.

292. § A másodbiróság ítélete elleni felebbezésnek a harmadbirósághoz, - akár helybenhagyatott, akár megváltoztatott legyen az elsőbiróság ítélete: mind a sommás, mind a rendes perekben helye van. Ilyen felebbezvényre nézve is úgy kell eljárni, mint az elsőbirósági ítélet elleni felebbezésnél.

293. § Azon fél, a ki két egyenlő ítélet ellen további felebbezéssel él, - ha kérelmével a harmadbiróság is elutasítaná, és egyszersmind úgy találná, hogy a törvény világos értelme ellen, vagy a bíró avagy az ellenfél bosszantása céljából akadályozza a per befejezését: mint konok perlekedő 10 frttől 300 frtig terjedhető s a harmadbiróság által a per körülményeihez és a konokság mértékéhez képest megállapítandó bírsággal büntettetik.

E büntetést azon félre, ki saját beismerése alapján hozott ítélet ellen élt felebbezéssel, - már a másodbiróság alkalmazza.

Ezen § eseteiben, ha az ügyvéd az általa képviselt fél egyenes utasítása ellenére élt felebbezéssel: az elmarasztalt fél visszkereseti joga az ügyvéd ellen fenhagyatik.

294. § Felebbezésnek ugyanezen szabályok szerint végzések ellen is, - de csupán a 188., 238., 244., 332., 450., 468., 516. és 581. § eseteiben van helye.

295. § Az előbbi § eseteiben, ha a másodbiróság az elsőnek végzését helybenhagyta, a további felebbezésnek nincs helye.

296. § A hol a végzések elleni felebbezés törvény szerint kizáratik, a felek nem gátoltatnak, hogy a per folyta alatt fölmerült panaszait az ügy érdemében hozott ítélet elleni felebbezvényben előleges jogfentartás nélkül is előadhassák.

III. FEJEZET

Semmiségi panasz

297. § Semmiségi panasznak van helye:

1. ha valamely bírói eljárás a törvényben kijelölt eseteken kívül hivatalból, vagy nem a jelen törvénykezési rendtartás szabályai szerint indított (7. §);
2. ha az ügy a polgári bíró hatósága alá épen nem tartozik (8. §);
3. ha nem az illetékes bíróságnál tétetett folyamatba az ügy, melyre nézve a törvény az illetőség szabályaitól eltérést nem enged (53. §);
4. ha a bíróság illetéktelen vagy érdekelt volt, s alperes e miatt a törvényes határidő alatt kifogással élt;
5. ha a bíró az illetőségi szabályokat helytelenül alkalmazván, magát akár hivatalból, akár alperes kifogása folytán illetéktelennek mondotta ki valamely ügyben;
6. ha felperes a sommás eljárásról a 95. § esetein kívül rendes perre utasított;
7. ha sommás eljárásnál alperes az okirat valódiságát tagadta, vagy szavatosra hivatkozott, s a bíró az okiratot valódinak találván, vagy a szavatosságnak helyét nem látván, az eljárást folytatta (96. §);
8. ha a bíróság vagy annak valamely tagja ellen az 56., illetőleg az 57. § alapján tett kifogás figyelembe nem vétetett;
9. ha a bíróság a határozat hozatalánál nem volt szabályszerűleg alakítva (5. §);
10. ha a határozat érthetetlen vagy végre nem hajtható (256. §), avagy a kérelemen túl terjeszkedett;
11. ha a bíró a perben nem álló valamely személy joga, vagy perbe nem vont valamely tárgy iránt ítelt;
12. ha a törvényben megállapított határidők meg nem tartattak;
13. ha a felelbiteli bíróság a felelbező sérelmére változtatta meg a másik fél által nem felelbeztetett határozatot;
14. ha felperesi vagy alperesi minőségben önképviselőre nem jogosított fél saját személyében lépett fel vagy idéztetett, s e hiba utólag sem hozott helyre (11. §);
15. ha valamely fél nevében egy harmadik, felhatalmazás nélkül járt el (8. §);
16. ha alperes épen nem, vagy nem törvényszerűleg lett megidézve;
17. ha a 306. §-ban megengedett igazolásnak hely nem adatott;
18. ha a bíró a zárlati, biztosítási és végrehajtási kérelem iránt elutasítólag, vagy nem az ítélet avagy kérelem alapján határozott;
19. ha ingók és ingatlanok együtt foglaltatván le, a 358. §-ban kijelölt sorrend mellőzésével előbb az ingatlanokra rendeltetett el az árverés;
20. ha olyan tárgyak foglaltattak le, melyek a 395-399. § szabályai szerint a végrehajtásnak nem tárgyai;
21. ha az ingatlanok árverésénél az alaki szabályok meg nem tartattak (442. §);
22. az örökösödési eljárásban az alaki jogsérelmek miatt, a mennyiben a perorvoslatok kizárva nincsenek.

298. § A 276. és 277. § általános szabályai a semmiségi panaszok beadásának helye és határidejére nézve is alkalmazandók, a következő eltérésekkel:

a) a 297. § 1., 2., 3., 4., 5., 8., 12., 17., 18., 19., 20., 21. és 22. eseteiben, ha a panaszló fél vagy képviselője a bíróság székhelyén lakik: 3, vagy ha másutt lakik: 8 nap alatt kell benyújtani a semmiségi panaszt. E határidő azon napot követő naptól számítottatik, a melyen a határozat kézbesítetett, vagy a sérelmes bírói cselekmény befejeztetett;

b) a 297. § 14-ik pontja alatti esetben a törvényes képviselő, a 15-dik alatti esetben pedig azon fél, kiknek a nevében felhatalmazás nélkül járt el egy harmadik: az árverés foganatosítása, s ha ingatlanok bocsáttattak árverés alá, az árverés helybenhagyása előtt bármikor élhet semmiségi panaszszal;

c) a sommás eljárás folyamában felmerült semmiségi panaszok beadására nézve a 125. 126. §-ok szabályai alkalmazandók.

A végrehajtás folyamában felmerült panasz, a végrehajtást foganatosító bíróságnál nyújtandó be, mely azt szabályszerűleg elintéztén, közvetlenül a semmitőszékhez felterjeszti.

299. § Azon esetekben, a melyekben semmiségi panasznak a per folyama alatt van helye, azzal csak a panasz tárgyára vonatkozó iratok és külön jegyzőkönyvek terjesztetnek fel. E végből az ellenfél, ha a semmiségi panaszra nézve előbb más nem nyilatkozott, vagy ha a felebbviteli bíróság határozata folytán merül fel a panasz: annak körülményei iránt meghallgatandó, s nyilatkozata jegyzőkönyvbe veendő.

Semmiségi panasz, mely a per folyama alatt nyújtatik be, a 297. § 1. 5. 6. 14. és 15-dik eseteit kivéve, a per folytatását nem akadályozza, de a panasz elintézéseig végítéletet nem hozhat a bíró.

A 297. § 19. 20. és 21. pontja alapján emelt semmiségi panaszok elintézéseig a végrehajtást folytatni nem lehet.

300. § Ha semmiségi panaszra a végítélet nyujt alkalmat: szabadságukban áll a feleknek akár semmiségi panaszszal, akár felebbezéssel, akár eme jogorvoslatok mindegyik nemével élni (275. §).

301. § Az első bíróság a kellő időben beérkezett semmiségi panaszt akár az első, akár a felebbviteli bíróságok határozata ellen intéztetett az, a felebbvitel általános szabályai szerint az odavonatkozó periratokkal együtt közvetlenül a semmitőszékhez terjeszti fel. (299. §)

302. § Midőn akár ugyanazon fél, akár különböző ügyfelek semmiségi panaszt és felebbezvényt nyujtottak be: az összes iratok ez esetben is közvetlenül a semmitőszékhez terjesztendők.

Ha a semmitőszék alaposnak találja a panaszt: határozatáról az első bíróságot közvetlenül értesíti, s ez esetben a felebbezés az illető félnek egyszerűen visszaadatik.

Ha pedig a semmiségi panasz alaptalannak találtatik: ennek kijelentése mellett a semmitőszék az összes iratokat közvetlenül azon bírósághoz küldi át, mely a felebbezés folytán az érdemleges határozat hozatalára, mint felebbviteli bíróság van hivatva.

A semmitőszék határozatáról a felek az érdemleges ítéletben értesítettnek.

303. § A ki ugyanazon ítélet ellen semmiségi panaszszal s felebbezéssel élt, és a semmitőszék az elsőbit merőben alaptalannak találta: 20 frttól 300 frtig terjedhető pénzbírsággal büntetetik. E bírságért a felelősség az 59. § alkalmazása mellett az ügyvédet terheli.

304. § Ha a 297. § 1. 2. 3. 9. 14. és 15. pontja alatt elősorolt semmiségi eseteket a másod vagy harmad bíróság venné észre: az ügyiratokat, - a nélkül, hogy érdemleges határozat hozatalába bocsátkoznék, - a semmitőszékhez hivatalból teszi át, s erről a feleket egyidejűleg értesíti.

305. § Ha a semmiségi panasz a birói illetőség hiányából emeltetett s a semmitőszék által alaposnak találtatik: az ügy az illetékes bíróhoz utasítandó, s erről a felek az első bíróság útján értesítettnek. Minden más esetben a semmitőszék, az elkövetett formasértést végzésében kijelölván s azt az egész további birói eljárással együtt megsemmisítvén, szabályszerű újabb eljárást rendel s ekkép az összes ügyiratokat közvetlenül azon bírósághoz küldi vissza, melynek határozata ellen volt a panasz vagy a hivatalos megkeresés (304. §) irányozva.

IV. FEJEZET

Igazolás

306. § Azon fél, ki el nem háríthatott akadály miatt a tárgyalási határnapra meg nem jelent, vagy periratát a kitűzött időre be nem adhatta; ítélethozatal után pedig, ha a felebbezvény beadásának vagy az eskü letételének határnapját elmulasztotta: igazolással élhet.

307. § Az igazolási kérelmet 15 nap alatt kell beadni.

E határidő azon napot követő naptól számítandó, a melyen az elmulasztott jogcselekmény teljesítendő lett volna.

308. § Sommás eljárásban az igazolás kérdése az ügy érdemével együtt tárgyalatik s mind kettő egy közös ítéletben nyer megoldást.

309. § Rendes eljárásnál az igazolási kérelem beadása a pertárban a beadvány felzetének előmutatásával tanusítandó s a perfelvételi jegyzőkönyvben megjegyzendő. A bíróság pedig a kérelem fölött legfőlegb 15 napi határidőt tűz ki s arra mindkét felet megidézi.

Az igazolás kérdése a 144. §-ban körülírt módon külön jegyzőkönyvben tárgyalatik, aképen, hogy a felek szóváltásaikat még a tárgyalási napon beigtatni tartoznak.

310. § Ha az igazolásnak hely adatik, az elmulasztott határidő helyett más tűzendő ki. Ha a mulasztás nem igazoltnak mondatik ki: a mulasztás miatt hozott előbbi határozat lép hatályba.

311. § Az igazolást megtagadó végzés ellen az illető fél semmiségi panaszszal élhet; ellenben olyan végzés ellen, mely az igazolást megengedte, nincs helye perorvoslatnak.

312. § Minden egyes periratra nézve a fél csak egyszer élhet igazolással.

313. § A megállapított igazolási határidő lejárta után, vagy a törvény által meg engedett esetekben benyujtott igazolási kérelem hivatalból visszautasítandó.

314. § Az igazolási kérelem beadása felfüggeszti ugyan a végrehajtás foganatosítását; de a törvény által engedett biztosítási intézkedéseket nem akadályozza.

V. FEJEZET

Perujítás

315. § Perujításnak van helye:

a) ha a fél a megjelenés vagy a perirat beadási határidejének vétlen elmulasztása miatt, a 306. § szerint igazolással nem élt;

b) ha az alapperben hozott sérelmes ítéletre az ügyvéd hibája vagy mulasztása nyujtott alkalmat;

c) ha a pervesztes fél lényegileg a per tárgyára vonatkozó s az alapperben nem használt bizonyítékokat hoz fel;

d) a 321. § esetében.

316. § Perujítás az előbbi § a) alatti esetében az elmulasztott határnaptól számítandó fél év, - a b) alatti esetben az alapperben hozott ítélet kézbesítésétől illetőleg a felebbezés beadásának elmulasztott határnapjától számítandó fél év, - végre a c) és d) alatti esetben azon idő alatt engedtetik, mig a per tárgya a polgári törvények szerint el nem évül.

317. § Nincs helye perujításnak:

a) az esküvel eldöntött perre vagy egyes kérdésekre nézve, kivéven, ha az eskü hamisnak bizonyul be;

b) a bírói egység által befejezett perekben;

c) a félnek a per folyama alatt bíróság előtt sajátkezüleg aláirt nyilatkozata által vagy élőszóval tett beismerése alapján eldöntött perekben.

318. § Perujításnak csak egy izben van helye, s ha az egyik fél perujitást használt, azzal a másik fél már nem élhet.

Ha azonban azon fél, ki még perujitással nem élt, az ujitott perben részben vagy egészben pervesztéssé lón, s az ujitott per befejezése után a per érdemére vonatkozó új bizonyítékot talált, kivételesen megujithatja a pert; de tartozik kimutatni, hogy bizonyítékát se az ujitott, se az alapperben nem használhatta.

319. § A perujitási kereset az alapperbeli kérelmen túl nem terjedhet.

320. § Az ujitott perben a perujitás kérdése az alapperben eldöntött ügy érdemével együttesen tárgyalatik és döntetik el.

Az eljárás a közönséges szabályok és elvek szerint történik.

Mindkét fél minden követelését, ellenkövetelését és bizonyítékait kölcsönösen épügy előadhatja, mint az alapperben tette vagy tehette volna.

321. § A ki azt véli, hogy ellenfelének vagy másoknak a büntető törvényekben tilalmazott cselekménye miatt lett pervesztéssé, s hogy ennél fogva az alapperben hozott ítéletet a bűnös cselekmény bebizonyítása által érvénytelenitheti: előlegesen a bűnvádi eljárás megindítását kérelmezze, a perujitást pedig csak azután, a mikor a bűnösség jogérvényes ítélet által kimondatott.

322. § Ha a bűnvádi kereset elévülése az előbbi §-ban említett idő lejárta előtt telik le: a bűnösség kérdése fölött a polgári bíró, - de csak annyiban ítél, a mennyiben a bebizonyított jogtalan cselekmény folytán a sértett felet kártérítés illeti.

323. § A perujitás az alapperben hozott ítélet végrehajtását nem akadályozza.

HETEDIK CZIM: A BIZTOSITÁSI INTÉZKEDÉSEKRŐL

I. FEJEZET

Zárlat

324. § Zárlatnak mind a per megindítása előtt, mind a per folyama alatt van helye, ha valamely tulajdoni, használati vagy birtokjog vitássá vált, és a felmutatott bizonyítékokból alaposan vélelmezhető, hogy a panaszlottnak tetteleges birtoka nem jogos alapon nyugszik, a kérelmezőnek ellenben ahoz jogos igénye van; s egyszersmind kimutattatik, hogy zárlat alkalmazása nélkül a tárgy értéke veszélyeztetnék, avagy a kérelmező jogai egészben vagy részben meghiúsíthatnának.

325. § Folyamodó a zárlat iránti kérelmét a per folyama alatt ennek bíróságához, a per megindítása előtt pedig a zárlat tárgyára nézve illetékes bírósághoz adja be.

326. § A zárlat iránt a bíróság az ellenfél meghallgatása nélkül határoz.

327. § Panaszlottnak a zárt elrendelő végzés, a kérvény egyik példányán, a zár fogatosítása alkalmával kézbesítendő. E végzésben világosan kitétessék, hogy panaszlott a zár elrendelésére s a zárgondnok személyére vonatkozó kifogásait a zárt elrendelő bíróságnál 8 nap alatt beadhatja.

328. § A zárlatnál rendszerint zárgondnok rendeltetik. Ezt a kérvényező ajánlása a zárt fogatosító bíró nevezi ki, ha azt megbízhatónak találja; ellen esetben más alkalmas egyént nevez.

329. § Az eljárásról jegyzőkönyv vétetik fel, melyben a lezárt tárgyak körülményesen leirandók, s becsértékek egyenkint kiteendők. Az ekép összeirt tárgyakat a zárt fogatosító bíró azonnal zárlat alá vetteknak nyilvánítja, s a mennyiben folyamodó kívánja, a zárgondnoknak átadja; mi a zárlati jegyzőkönyvben megjegyzendő.

330. § Ha telekkönyvi tárgyakra rendeltetett el a zárlat, a zárt fogatosító bíró a végzés telekkönyvi feljegyzését hivatalból eszközli. A hol telekkönyvek még nem léteznek, a zárlat a hatóság területén hivatalból közzé kell hirdetni.

331. § A törvényes szünnapok a zárlat fogatosítását nem gátolják.

332. § A kellő időben beadott kifogások az eljáró bíróság minőségéhez képest sommás uton, vagy külön jegyzőkönyvben tárgyalatnak. A tárgyalás a zárlat folytán bekövetkezhető kárra nézve adandó biztosíték kérdésére, valamint annak mennyiségére és minőségére is kiterjed. Mindezek iránt a bíró végzésileg határoz, a mi ellen felebbezésnek van helye. A zárlat foganatosítását se a kifogások se a felebbezés nem hátráltathatják.

333. § A zárlatból felmerült költséget akár maga ezen intézkedés, akár a zárlat tárgynak kellő fenntartása tegye azt szükségessé, azon fél tartozik előlegezni, ki a zárlatot kérte. Az előleg mennyiségét a foganatosító bírósági személy, azt pedig, hogy a zárlat költségeit ki viselje: a per bírója határozza el.

334. § A zárlatnak korább szerzett jogokra befolyása nincsen.

Később szerzett jogokra nézve egy harmadik irányában feltételes jogot állapít meg, mely a per eldöntése által igazolandó.

A zárlat joghatálya a foganatosítás, illetőleg a zárlati végzés telekkönyvi beiktatása idejétől kezdődik.

335. § Ha a per még folyamatban nem volna, az a zárlati végzés kézbesítésétől számítva 30 nap alatt megindítandó; ellenkező esetben az ellenfél egyszerű kérelmére a zárlat megszüntetetik és a telekkönyvi feljegyzés törlése hivatalból eszközöltetik.

336. § Ha a zárlat bíróilag megszüntetetik vagy feloldatik: a 332. §-ban szabályozott eljárás szerint rövid tárgyalás rendelendő a végett, hogy a netán letéteményezett vagy kimutatott biztosíték iránt intézkedés történjék s egyuttal a panaszlottnak a zárlat által szenvedett és igazolt kára és költsége bíróilag megállapíttassék.

337. § A fennálló törvényekben előforduló másnemű zárlat (sequestrum) eseteiben a szokott eddigi eljárás tartandó meg.

II. FEJEZET

Biztosítás

338. § Biztosításnak van helye a per megindítása előtt és annak folyama alatt, oly lejárt követelésre nézve, melynek valóságára teljes hitelt érdemlő okirat által támogatattik: ha veszélyeztetésének valószínűsége forog fenn.

Itélethozatal után pedig azon esetben is helye van a biztosításnak, midőn a feltétlenül marasztaló ítélet ellen a marasztalt fél törvényes idő alatt felebbvitellel élt.

339. § Bérleti és haszonbérleti lejárt követelésekre nézve a biztosítás a bérbeadó kérelmére mindig elrendelendő. A bérbeadó a veszély valószínűségét kimutatni s kérelmét okirattal támogatni nem köteles.

340. § A biztosítás vagy a követelést teljes értékében fedező készpénz letétele, vagy a biztosítást kérő által elfogadott kezes jótállása, vagy elegendő kézi-zálogjog adása s ilyenek nem létében a biztosítására kötelezett fél ingóságainak összeírása által történik.

341. § A biztosítás foganatosítása és joghatálya a végrehajtás elvei és szabályai szerint eszközölni s itélendő meg.

342. § A törvényes szünnapok a biztosítás foganatosítását nem gátolják.

343. § A biztosítási végrehajtás csak foglalásból áll. Árverésnek egyedül akkor van helye, ha a lefoglalt ingóság kár és megromlás veszélye nélkül egyáltalában el nem tartható. E fölött a végrehajtó bíró, a felek és szükség esetében szakértők meghallgatása után azonnal határoz, és az árverésen bejött pénzt további intézkedésig letéttárba szolgáltatja.

344. § Azon félnek, ki ellen a biztosítás elrendeltetett és foganatosított, jogában áll a biztosítási végzés ellen 8 nap alatt kifogással élni. Ennek folytán a bíróság a 332. § szabályai szerint mindkét felet meghallgatja; s ha bebizonyíttatik, hogy a követelés már előbb zálogilag s eléggé fedezve volt: a biztosítás azonnal feloldandó, az azt kieszközölt fél pedig a költség és netáni kár megtérítésében elmarasztalendő.

A 333. § rendelete itt is alkalmazandó.

NYOLCZADIK CZIM: A VÉGREHAJTÁSRÓL

I. FEJEZET

Általános határozatok

345. § Végrehajtásnak van helye:

- a) ha a marasztalt fél az első- vagy másodbirósági határozat ellen felebbezéssel, vagy semmiségi panaszszal, ugyszintén a harmadbirósági határozat ellen semmiségi panaszszal a törvényes határidő alatt nem élt; vagy a semmiségi panasz elutasított;
- b) ha helybenhagyta a másodbiróság az első bíróság határozatát, és a helybenhagyó határozat semmiségi panaszszal meg nem támadtatott, a mennyiben e szabály alól a 287. § kivételt nem tesz;
- c) az elmarasztaló ítélet azon pontjaira nézve, melyek ellen a törvényes határidő alatt felebbezés nem történt;
- d) olyan elmarasztalt pertársak ellen, kik felebbezéssel nem éltek, a mennyiben a 290. § kivétele alá nem esznek;
- e) eskütől feltételezett ítélet alapján, ha az eskü letéetett; illetőleg le nem tétetett;
- f) a per folyamában az ügy bírāja előtt létrejött egység, vagy
- g) választott bíróság által hozott ítélet, avagy választott bíróság előtt kötött egység alapján.

346. § A végrehajtás mindig azon bíróságnál kérelmezendő, mely a perben elsőfolyamodásilag ítélt, vagy a mely előtt a per egység által befejeztetett. A választott bírósági ítélet vagy egység végrehajtására nézve, az illetékes bíróságot az 510. § jelöli ki.

347. § Sommás eljárásban a végrehajtás, mely a marasztalt félnek egyedül ingóságaira intéztetik, szóval kérelmezendő. A végrehajtató azonban a jogérvényes ítéletet vagy egységet annyi példányban tartozik bemutatni, a mint a 349. §-ban a végrehajtási kérvényekre nézve rendeltetik.

A bíró e példányokra és a perjegyzőkönyvben röviden feljegyzi, hogy az ítélet alapján s a szóbeli kérelemhez képest a végrehajtást elrendelte, s egyszersmind a végrehajtót megnevezi.

348. § Rendes perekben általában, a sommás eljárásnál pedig olyan esetben, midőn a végrehajtás tárgya ingatlan, a végrehajtás írásban kérelmezendő. A kérvényben világosan benfoglaltassék:

- a) a teljesítendő kötelezettség minősége, s ha pénzbeli fizetésre vonatkozik, annak összege tőkében és járulékaiban;
- b) a végrehajtás tárgya és minősége;
- c) az ingatlanok telekkönyvi és helyrajzi számai: ott pedig, hol telekkönyvek nincsenek, az ingatlanok pontos körülírása, egyszersmind bizonyítéka annak, hogy a marasztalt fél a kérdéses javaknak birtokában van;
- d) a végrehajtás tárgyainak holléte;
- e) annak megemlítése, hogy a végrehajtás kiküldés vagy megkeresés útján foganatosítandó, s ez utóbbi esetben a megkeresendő bíróság megnevezése és székhelye;
- f) végrehajtatónak abbeli nyilatkozata, hogy a végrehajtásnál akarja-e magát s ki által képviseltetni?

349. § A végrehajtási kérvény annyi példányban nyujtandó be, hogy a végrehajtató és végrehajtást szenvedő félnek, s ha többen volnának, mindeniknek, végre a birói kiküldöttnek, illetőleg megkeresendő bíróságnak, s ha telekkönyvi bekeblezés esete forog fenn (359. §) a telekkönyvi hatóságnak is egy-egy példány jusson.

Az ítélet vagy egyesség, mely a végrehajtásnak alapul szolgál, az első példányhoz eredetiben, a birói kiküldött példányához pedig egyszerű másolatban mellékelendő.

350. § A bíróság a végrehajtási kérvényt az ellenfél meghallgatása nélkül intézi el. A végzésben a végrehajtás foganatosítására kiküldöttet rendel, vagy ha a végrehajtás más birói hatóság területén eszközendő, az illetékes bíróság megkeresése iránt intézkedik.

351. § Ha a végrehajtató a bíróságra bizta a képviselő kinevezését: ezt annak veszélyére és költségére a bíróság a végzésben, vagy a birói kiküldött a foglalás alkalmával hivatalból nevezi ki.

352. § A végrehajtásnál birói kiküldöttkép alkalmazandók:

a) rendezett tanácssal nem bíró városokban és községekben, ha a bíró a sommás eljárás alá tartozó ügyek elintézésére a 2. § szerint feljogosított: maga a bíró, vagy jegyzőkönyvvezetője;

b) szolgabirói járásokban az illető szolgabíró vagy esküdt;

c) a városi törvényszékek székhelyein a városi törvényszéki személyzet valamelyik tagja;

d) a törvényszékek területén a törvényszék által elintéztett ügyekben vagy megkeresés folytán a törvényszéki személyzet valamelyik tagja, illetőleg az a) és b) alatt megnevezett közegek (42. §).

353. § Bíróságok, melyek dologi törvényhatóságot nem gyakorolhatnak, ha valamely ingatlan vagyona rendelték el végrehajtást, annak foganatosítása végett a végrehajtási iratok átküldése mellett mindig az illető dologi bíróságot tartoznak megkeresni.

A dologi bíróság teljesíti a végrehajtást az ingókra nézve is, ha ugyanazon végzésben ingók és ingatlanokra egyidejűleg rendeltetett az el.

354. § Az elintéztett végrehajtási kérvény első példánya a végrehajtatonak, vagy annak, ki a kérvényben mint képviselő van megnevezve, a további példányok pedig a birói kiküldötnnek kézbesítettnek; vagy ha a végrehajtás megkeresés útján eszközendő, a megkeresett hatósághoz küldetnek át.

355. § A birói kiküldött a végrehajtatonak vagy képviselőjének felszólítására a foglalást azonnal teljesíteni tartozik. Ha a végrehajtás három hónap eltelte alatt a birói kiküldötnél nem szorgalmaztatik: a végrehajtási iratok jelentés mellett a bíróságnak bemutatva, a fél további sürgetéseig irattárba tételnek.

Ha ellenben a fél a végrehajtási kérvényben világosan kijelentette, hogy magát képviseltetni nem szándékozik, vagy képviseltetésére nézve a végrehajtási kérvényben nem nyilatkozott; valamint abban az esetben is, ha képviselő kirendelését a bíróságra bizta: a birói kiküldött köteles 24 óra alatt a foglalást hivatalból teljesíteni.

356. § A végrehajtató a végrehajtási költséget mindenik esetben előlegezni tartozik.

357. § A marasztalt fél vallásának ünnepei a végrehajtásnál is lehetőleg figyelemben tartandók.

358. § A kijelölési jogot a végrehajtás tárgyaira nézve a törvény korlátai között a végrehajtató gyakorolja, még akkor is, ha követelése már zálogilag volna biztosítva. Midőn pedig a végrehajtás a végrehajtató képviseltetése nélkül teljesített, a kijelölési jog a birói kiküldöttet illeti.

Ha azonban ugyanazon végrehajtató részére ingók és ingatlanok foglaltatnak le, az árverés előbb mindig az ingókra intézendő.

359. § A végrehajtási foglalás ingókra és nem telekkönyvezett ingatlanokra nézve a helyszínen eszközölt összeírás által, telekkönyvezett javakra vagy jogokra nézve pedig a végrehajtási végzés bekebelezése által történik. E végett a végrehajtást elrendelő bíróság a végzés átküldése mellett az illető telekkönyvi hatóságot is hivatalból keresi meg.

360. § A birói kiküldött a végrehajtási végzést a helyszínén a marasztalt félnek kézbesítvén, őt a követelés kifizetésére felszólítja; mit ha nem teljesít a marasztalt fél, nem ügyelve ellenmondásra, a folyamodványban kijelölt, vagy a foglalás alkalmával kijelölendő tárgyak összeírásához kezd, s azt mindaddig folytatja, míg a követelés fedezve nincsen.

Ha a marasztalt fél távol van, a végrehajtási végzés a 265. § szabályai szerint kifüggesztendő.

361. § A foglalás azon időtől fogva, melyben az összeírás teljesített, az összeirt tárgyakra nézve minden későbbi foglaltató ellen zálogjogot ad. A végrehajtási végzés telekkönyvi bekebelezésének joghatályát a telekkönyvi törvény határozza meg.

362. § Törvényes zálogjognál fogva, - mely a bérbeadót a bérbevevő ellen bérleti követelésekre nézve fél évi, haszonbéri követelésekre nézve pedig egy évi bér erejéig illeti: ezen követelések minden más követelést feltétlenül megelőznek.

A törvényes zálogjog azon ingókra nézve bir hatálylyal, melyek a bérlő tulajdonában vagy használatában a bérlemény területén találatnak, vagy a bérleményi területen kívül ugyan, de a bérleti üzlethez tartozóknak bizonyíttatnak.

A bérbeadó a bérbevevő ellen intézett végrehajtásról minden eleve értesítendő.

363. § A lefoglalt tárgyak értéke a foglalással egyidejűleg birói becsü útján állapíttatik meg a végett, hogy az árverésnél kikiáltási árul szolgáljon. Ingók megbecslésére a birói kiküldött hivatalból nevez becsüsöket. Ingatlanoknál, melyeknek becsértékét a 424. § szerint az adó alapján megállapítani nem lehet: egy becsüst a végrehajtató, egyet a marasztalt fél s egy harmadikat a birói kiküldött választ. Azon fél helyett, ki e jogával élni nem akar, becsüst hasonlóan a birói kiküldött nevez.

A 216. § szabályai a becslésnél is alkalmazandók, kisebbségi külön véleménynek azonban nincs helye.

364. § A végrehajtás mindig két tanu jelenlétében teljesíttetik, kik házbeliek, szomszédok s ezek nem létében más meghívottak lehetnek.

365. § A végrehajtásról jegyzőkönyv vétetik fel, melyben a következők foglaltatnak:

a) a birói kiküldött a jelenlevő felek illetőleg képviselők és tanúk nevei;

b) a kötelezettségnek, melynek teljesítésére a végrehajtás foganatosíttatott, misége, s ha pénzbeli fizetésre vonatkozik: annak összege tőkében, kamatokban és költségekben;

c) a foglalás tárgyainak összeírása, számrendben folyó tételek szerint;

d) a lefoglalt tárgyak becsértéke;

e) a felek észrevételei s a netalán bejelentett elsőbbségi s tulajdoni igények.

A jegyzőkönyv minden jelenlevő által aláírandó, vagy az aláírás megtagadása a jegyzőkönyvben megjegyzendő.

366. § A birói kiküldött az eljárási költséget a jegyzőkönyvben megállapítja; azokat, kiknek tulajdoni vagy elsőbbségi igényei a foglalás alkalmával tisztába nem hozathattak, a törvény rendes útjára utasítja.

A jegyzőkönyv megtekintése és lemásolása minden érdekeltnek szabadságában áll.

367. § A végrehajtási költséget a marasztalt fél viseli, még akkor is, ha a perköltség megtérítésére az ítéletben nem köteleztetett.

A költség tehát mind a kérvényben, mind a végrehajtási jegyzőkönyvben felszámítható.

368. § A lefoglalt és összeirt javak birói zár alatt levőknek, s mind a végrehajtást szenvedett, mind egy harmadik kezénél olyan letétnek tekintetnek, melynek elidegenítése vagy szándékos rongálása, mint sikkasztási bűntény fenýttetik. Erre a végrehajtó az illetőket foglalás alkalmával komolyan figyelmeztesse; a bűntény elkövetése esetében pedig annak megtorlását hivatalból eszközölje a büntető bíróságnál.

369. § Ha ugyanazon kiküldött különböző végrehajtási végzéseknek ugyanazon egy adós ellen leendő foganatosítására több végrehajtató részéről akkor szólíttatik fel, mikor a foglalást tetteleg még meg nem kezdette: a végrehajtást szenvedő fél ingó vagy nem telekkönyvezett ingatlan javait a végrehajtató felek jelentkezésének sorrendjére való tekintet nélkül valamennyi végrehajtató javára, együtt s egyszerre írja össze.

Az ekép lefoglalt javakra nézve valamennyi végrehajtató egyenlő zálogjoggal bír, s a vételárból követeléseik aránya szerint nyernek kielégítést.

370. § Ha több hitelező a birói kiküldötnél akkor jelentkezik, mikor a foglalás valamely korábbi végrehajtató részére már megkezdett: ezen korábbi végrehajtató az addig összeirt javakra nézve más későbbi foglaltató felett elsőbbséggel bír; de a még le nem foglalt vagyon nem csak az első, hanem valamennyi jelentkezett végrehajtató részére irandó össze.

371. § Az előbbi két § szabálya tartandó meg akkor is, ha ugyanazon adósnál több kiküldött találkozik.

A kiküldöttek közül más megállapodás hiányában azon kiküldött, ki a foglalást már megkezdette, - és ha a foglalást még egyik sem kezdette meg: az fogja az összeírást valamennyi végrehajtató javára ugyanazon egy jegyzőkönyvben teljesíteni, a kinek kiküldetése legkorábbi. A vételár a végrehajtatók közt itt is a követelések aránya szerint osztatik fel.

372. § Midőn ugyanazon egy kiküldött több hitelező részére foglalt, vagy több kiküldött találkozásakor a vagyon több hitelező részére foglaltatott le: az árverést azon kiküldött eszközli, a ki a foglalási jegyzőkönyvet felvette; de az árverés idejéről s helyéről valamennyi kiküldöttet s valamennyi végrehajtató felet szabályszerűleg értesít.

373. § Ha a végrehajtató a megkezdett végrehajtástól eláll: azok, a kik a végrehajtás alá vett javakra a 359. § értelmében már előbb végrehajtási zálogjogot szereztek, az abbahagyott végrehajtást tovább folytathatják.

374. § Ha a marasztalt fél oly okiratnak van birtokában, mely által bebizonyíthatja, hogy a végrehajtási jog az ítélet vagy egyesség után felmerült tények folytán egészben vagy részben elenyészett: a foglalás befejezésétől számítandó 3 nap alatt a végrehajtásnak megszüntetését, illetőleg korlátozását kérheti.

E kérelem kereset alakjában adatik át a kiküldötnnek, ki azt a végrehajtást elrendelő bírósághoz jelentés mellett haladéktalanul bemutatja. A kereset a bírósághoz képest sommás uton vagy külön jegyzőkönyvben tárgyalatik, s minden perorvoslat kizárásával végzés által döntenek el.

375. § A végrehajtás felfüggesztése iránti kereset csupán az árverésre nézve bir halasztó hatálylyal, a foglalást ellenben nem akadályozza.

Hasonló jogkövetkezmény a végrehajtás korlátozása iránti keresetet a végrehajtásnak csak azon részére nézve illeti, melyre a kereseti kérelem vonatkozik.

Ez eseten kívül a végrehajtást csak az igazolási kérelem beadása (314. §) gátolhatja.

376. § Azon fél, ki a végrehajtás felfüggesztését vagy korlátozását hamis ürügy alatt vagy valótlan körülmény előadása által eszközölte ki: az okozott kár és költség megtérítésén felül mint csaló büntettetik. E végett a bíróság a kellő intézkedéseket hivatalból teljesíti.

377. § A marasztalt fél ellen elrendelt csőd esetében az olyan foglalás, mely az ingókra és nem telekkönyvezett ingatlanokra nézve a csődneyítés napján vagy később foganatosított, a foglaltatónak nem ad zálogjogot. A telekkönyvezett javakra és jogokra nézve a zálogjogi elsőbbség a telekkönyvi törvényben van szabályozva.

378. § A végrehajtási jog elévül három év alatt azon naptól számítva, melyen a marasztaló ítélet vagy egyesség végrehajthatóvá vált, vagy a végrehajtás megkíséreltetett. De ha a végrehajtás a marasztalt fél kérelmére egyességileg halasztatott el; vagy ha a végrehajtató kimutatja, hogy a végrehajtást a fennebbi határidő alatt kielégítési alap hiánya miatt nem eszközölte: a végrehajtás mindaddig megújítható, míg a per tárgya a polgári törvények szerint el nem évült.

379. § A végrehajtást ellenszegüléssel gátolni nem szabad; ha mégis gátoltatnék, azt a birói kiküldött az illető törvényhatóság legközelebbi közbiztossági közegnek segélyével foganatosítja. A végrehajtásnak ellenszegülés által lett meghiusítása a büntető törvények sulya alá esik, mi végett a birói kiküldött hivatalból tartozik jelentést tenni.

380. § A visszvégrehajtás ugyanazon szabályok szerint történik, melyek a jelen törvényben a végrehajtásra nézve vannak megállapítva.

II. FEJEZET

Végrehajtás az ingóságokra

381. § Ha a marasztalt fél bizonyos ingó vagyron átadására van ítéletileg kötelezve: ezt a végrehajtó a végrehajtást szenvedettől átveszi s a nyertes félnek átadja. Az átvétel és átadás elismervény mellett történik.

Ha a marasztalt fél a végrehajtás alól roszhiszemüleg vonja el az odaitélt tárgyat: a 368. § szerint fenytendő.

382. § Ha a megitélt tárgy egy harmadiknál létezik, azt a kiküldött elismervény mellett átveszi s a végrehajtónak átadja. Ha megtagadja e harmadik az átadást: a végrehajtónak szabadságában áll, vagy ezt külön per utján követelni, vagy jogait a marasztalt fél ellen érvényesíteni.

383. § Ha a tárgy birói őrizet alatt létezik, annak a végrehajtató fél részére leendő kiadatását a birói kiküldött hivatalos uton eszközli.

384. § Midőn a marasztalt fél határozott nemű tárgyakat köteles a nyertes félnek kiszolgáltatni, azokat a végrehajtató az ítéletben kitett mennyiségben a végrehajtást szenvedettől átveszi, s a nyertes félnek elismervény mellett kiszolgáltatja.

De ha nincsenek e nemű tárgyak a marasztalt fél birtokában: a végrehajtónak joga van magát, azoknak a végrehajtó által megközelítőleg megállapítandó értékéig, foglalás által azonnal biztosítani, a tárgyakat pedig mindenik félre nézve legelőnyösebb módon megszerezni s tett kiadásait a marasztalt fél ellen felszámítani; egyszersmind a nélkülözés miatt szenvedett kárra nézve elégtételt követelni. A tett kiadásnak és szenvedett kárnak a per bírása által, ennek minőségéhez képest sommás uton, vagy külön jegyzőkönyvben megállapítandó összege végrehajtás utján hajtatik be.

385. § Ha a marasztalt fél valamely munka teljesítésére köteleztetett: a végrehajtató kérheti, hogy az arra aránylagos pénzbüntetés terhe alatt szorittassék. A birság összegét a biró a végrehajtási végzésben állapítja meg, s azt a munka nem teljesítése esetében a birói kiküldött végrehajtás utján hajtja be. Ezen felül szabadságában álland a végrehajtónak a munkát egy harmadik által végeztetni, s magát, a végrehajtó által megállapítandó munkabér erejéig azonnal biztosítani.

A per bírása által, ennek minőségéhez képest sommás uton vagy külön jegyzőkönyvben megállapítandó munkabér és kárösszeg végrehajtás utján hajtatik be.

Ugyanezen szabályok alkalmazásának van helye akkor is, ha a marasztalt fél az ítélet által valaminek tűrésére vagy abbanhagyására köteleztetett.

386. § Ha a foglalás olyan pénzekre intézteti, melyeket a marasztalt fél valamely közpénztárnál vehet fel: a kiküldött mind a pénztárt mind azon hatóságot, mely alatt a pénztár áll, rendelvényleg értesíti, hogy a pénz, a követelés erejéig, felperes részére lefoglaltatott, s hogy az csak birói utalványra szolgáltatathatik ki. A pénztár a végrehajtási rendelvényt egyenlőre jegyzékbe veszi; az eljáró hatóság és a kiküldött bírósági tag utalványozásának megérkezte után pedig végrehajtató részére a fizetést minden lejáratási időkor teljesíti, és a megtörtént fizetést az eredeti adóslevélre, vagy ha ilyen nem létezik, az ítélet eredeti példányára felírja s neve aláírásával bizonyítja.

Hasonlóképp kell eljárni, mikor birói őrizet alatt létezik a pénz, melyre a végrehajtás intéztetett.

387. § Midőn a végrehajtás az adósnak valamely magán személy elleni követelésére intéztetik: a végrehajtató kielégítése a követelésnek vagy átruházása, vagy árverésen eszközöndő eladása útján történik. Az első esetben a végrehajtató a végrehajtást szenvedett fél irányában engedményesnek tekintetik.

Az adós követeléseiből csak annyit lehet lefoglalni, a mennyi a marasztalási összeg fedezésére elégségesnek látszik. Ha a végrehajtató által behajtott, vagy árverésen eladott követelésből a marasztalási összeg ki nem kerül: a végrehajtatonak joga van teljes kielégíttetését folytatólagos végrehajtás után eszközölni. (412. §).

388. § Az adós a végrehajtást szenvedett követelésének lefoglalásáról a végrehajtó által azonnal értesítettik.

A lefoglalt követelést se a marasztalt fél a foglalás után fel nem veheti, se az adós a foglalásról vett értesítés után birói utalvány nélkül ki nem szolgáltatathatja.

Ha a végrehajtást szenvedett fél e szabály ellen cselekszik: a 368. § szerint fenytetik; az adós pedig úgy tekintetik, mintha ki nem fizette volna a követelést.

389. § A 387. § esetében a marasztalt fél az átruházott követelés valóságáért s behajthatóságáért felelős. Ha az átruházott követelés peressé válik, szabadságában áll végrehajtatonak azonnal első adósa más vagyonához nyulni. Ha pedig az átruházáskor behajtható követelés később csupa véletlenség vagy a végrehajtató vétsége miatt vált behajthatatlanná, ezért a marasztalt fél nem felelős.

390. § Bekeblezett kötelezvény foglalása esetében a jelzalog felülkeblezését hivatalból eszközli a kiküldött.

391. § Ha a marasztalt fél követeléséről szóló adóslevél egy harmadik kezénél, vagy birói őrizet alatt létezik, a 382. 383. és illetőleg 386. §-ban foglalt szabályok tartandók meg.

392. § A tőzsdeileg jegyzett értékpapírok végrehajtási eladása a helybeli, illetőleg legközelebbi közpénztőzsdén eszközöltetik azon bíróság által, a mely a tőzsde székhelyén a végrehajtások foganatosítására jelen törvény szerint illetékes.

393. § Midőn a végrehajtató a marasztalt félnek ingó javaiból kívánja követelését kielégíttetni, a végrehajtás az ingóságok lefoglalása és eladása útján történik.

394. § A végrehajtás rendszerint a marasztalt fél tulajdonához tartozó s bárhol található minden ingóságra kiterjed.

Hogy az ingók a végrehajtás alól el ne vonassanak: a birói kiküldött a végrehajtást szenvedettnél mindazon záros helyeket felnyitathatja, sőt szükség esetében fel is töretheti, a melyekben végrehajtás alá tartozó tárgyak léteznek vagy létezhetnek.

395. § Birói foglalás alá nem vétethetnek:

- a) az ereklyék, de foglalványaik lefoglalhatók;
- b) valamely köz- vagy magán hivatalhoz tartozó tárgyak, pecsétnyomók és irományok, jegyzőkönyvek stb.;
- c) a legszükségesebb öltözék és ágynemű;
- d) tudósok és művészek olyan szükséges könyvei, mintái és szerei, a melyek szakmájokhoz nélkülözhetetlenek;
- e) iparosok és napszámosok legszükségesebb munkaeszközei;
- f) családi arczképek, de kereteik lefoglalhatók;
- g) a keresetmód folytatásához, a polgári rendeltetés betöltéséhez s a személyes biztonságához elkerülhetetlenül szükséges fegyverek;
- h) ha a szülők ellen foganatosittatik a végrehajtás: a gyermekek számára készült vagy nevük kezdőbetűivel jelölt ágybeli, ruha- és fehérnemű;
- i) hasonnemű ingóságai az egyik házastársnak, ha a másik házastárs ellen foganatosittatik a végrehajtás;
- k) a legszükségesebb élelmiszerek a legközelebbi 15 napra.

396. § A postajog, a postamesterek járandóságai a postaüzlet után, a postaüzletre szükséges tárgyak és szállítási eszközök, az államkincstár számára postai uton beszedett pénzek, a postaintézetnek szállítás vagy közvetítés végett átadott küldemények, végre a postai utalványok és utánvételek nem tárgyai a végrehajtásnak.

397. § Iparüzleti jog csak úgy vonathatik foglalás alá, ha az a fennálló törvényes szabályok szerint érvényesen átruházható.

398. § A közpénztárakból vagy szegényi és alapítványi pénzalapból fizetendő kegydíjakra, jótékonyági és alamizsna-pénzekre, melyek özvegyeknek, árváknak és más szükölködőknek, az állam, vagy fejedelmi jóváhagyás mellett felállított intézetek és társulatok által nyujtatnak: végrehajtás nem intéztethetik.

399. § Köztisztviselők, tanárok pénzbeli fizetése és nyugdíja, valamint lelkészek aggastyáni fizetési és az egyházi jövedelmek csak annyiban esnek végrehajtás alá, a mennyiben a 300 frtot meghaladják. Háromszáz forint azonban a marasztalt fél részére ez esetben is mindig fenhagyandó.

Ugyanez áll a lelkészek, tanárok s köztisztviselők özvegyeinek nyugdíjára nézve is.

400. § Az ingó javak lefoglalása és megbecslése a 359. és 366. § szabályai szerint történik.

A végrehajtó az összeirt tárgyak közt talált készpénzt, értékpapirokat, vagy arany- és ezüstműveket és más drágaságokat megbecslés útján magához veszi s azok letétele iránt hivatalból intézkedik; a többi ingóságokat pedig a végrehajtást szenvedett fél s ennek távollétében a házbeliek vagy valamely megbízható gondnok őrizete alatt hagyja.

401. § A végrehajthatónak jogában áll azon ingóságokat, melyek zár- és pecsét alá vehetők, a foglalás alkalmával lezáratni és lepecsételtetni; sőt ha a végrehajtást szenvedett félben nem bizik, vagy a helyiséget nem látja eléggé biztosnak: a lefoglalt tárgyak őrzésére zárgondnokot hozhat javaslatba, vagy azokat más helyre szállíttathatja, mi iránt a végrehajtó a körülményekhez képest haladéktalanul intézkedik.

402. § Mihelyt az igények bejelentésére kitűzött határidő (464. §) lejárt, a nélkül, hogy valaki igényt támasztott vagy jelentett volna be, vagy mihelyt a bejelentett igények jogérvényesen elintéztettek: a kiküldött, ha hivatalból teljesíti az árverést, azonnal, más különben a végrehajtó vagy megbízottja megkeresése folytán a lefoglalt ingók árverésére határnapot tűz, az árverés helyét és idejét megszabja, s tekintettel az elsőbbségi bejelenvényekre, általában mindazon intézkedéseket megteszi, melyek a végrehajtó megítélt jogainak teljes érvényesítésére vezetnek, s ez iránti végzését mindkét félnek kézbesítetteti.

403. § Az árverési határidő, ha az ingók becsértéke 300 frtnál többre nem megy: 8 napnál kevesebb, 15 napnál több nem lehet; ha pedig a becsérték a 300 frtot meghaladja: 15 napnál kevesebbre s 30 napnál többre nem terjedhet.

E határidő a marasztalt fél kívánatára, vagy ha a tárgyak el nem tarthatók, rövidebbre is szabathatik.

Az árverés a helyi szokás szerint közhírré teendő, s egyik vagy másik fél kívánatára az általa, vagy ha mindketten kívánnák, az általok kijelölt lapok útján is kihirdetendő.

404. § Az árverés elrendelése után a végrehajtó a letéteményezett tárgyakat magához veszi, s az árverésre kitűzött napon a helyszínére kimenvén, a kielégítési összeget és járulékait a felek előtt megállapítja, a későbbiek felszámítását az árverés berekesztésére hagyván fenn.

405. § A végrehajtást szenvedettnek szabadságában áll kijelölni azon sort, melylyel az árverés tárgyai eladassanak; sőt az összeirottak helyett más ingókat bocsáthat árverés alá, csakhogy a megállapított kielégítési összeg teljesen kikerüljön. Ha a fél ezen jogával élni nem akar, az eladás az összeirási sorrend szerint történik.

406. § Minden tárgy a becsáron, s ha ez meg nem ajánltnék, azon alól is kikiáltandó, és a legtöbbet ígérőnek háromszori kikiáltás után ugyanazon árverésen minden esetre odaadandó.

407. § Árverésnél minden tárgy készpénzzel fizettetik. Ha elsőbbségi bejelentvények nem nyujtattak be, végrehajthatónak joga van az árverésen fizetés nélkül is venni vagy megengedni, hogy mások hitelben vásároljanak, mind a két esetben a vételár a követelésbe beszámíttatván.

408. § Az árverés addig folytatandó, míg a bejött pénzből a megállapított kielégítési összeg járulékaival együtt ki nem kerül.

409. § Az árverésről jegyzőkönyv vétetik fel, mely a tárgyak folyó számát, megnevezését, a vevő nevét s az eladási árt rovatok szerint magában foglalja, végül pedig a végrehajtó s ha jelen vannak, a felek által is aláírandó.

410. § Az árverés bevégzése után a netáni elsőbbségi bejelentvények a IV. fejezet szabályai szerint azonnal tárgyalás alá vétetnek; ennek elintézéseig pedig az árverésen bejött összeg letétileg kezeltetik.

411. § Az árverés befejezése után a kiküldött a végrehajtatót, s ha több követelő közt az elsőbbségi bejelentvények jogérvényesen eldöntettek, ezeket a megállapított sorrend szerint s nyugtatvány mellett kielégíti, az eredeti adósleveleket magához veszi; azokat, melyek nem nyertek teljes kielégítést, a részletfizetés rájegyzése mellett a követelőnek visszaszadja; a netán fenmaradt készpénzt a beváltott adóslevelekkel együtt a végrehajtást szenvedettnek nyugta mellett kézbesíti; a lefoglalt, de el nem adott tárgyakat birói zár alól feloldja; eljárásáról az iratok bemutatása mellett a kiküldő bírósághoz jelentést tesz, s erről az érdekelteket hivatalos felzeteken azzal a hozzáadással értesíti, hogy azt a bíróságnál megtekinthetik és másolatban kivehetik.

412. § Ha a bejött vételárból a követelés ki nem kerül, a végrehajtató a marasztalt fél más javainak folytatólagos foglalását kívánhatja, mi is azonnal teljesítendő. A foglalásnál és árverésnél ez esetben is a fennebbi szabályok tartandók meg.

Ha a teljes kielégítést nem nyert végrehajtató a 411. §-ban említett jelentés után fedez fel kielégítési alapot, a folytatólagos végrehajtás foganatosítására új végrehajtó kiküldésének lesz helye.

III. FEJEZET

Végrehajtás az ingatlanokra

413. § Ha a marasztalt fél bizonyos ingatlan vagyont vagy valamely dologbani jogot köteles tulajdonul átadni a végrehajtatonak: a bíróság a tulajdonjog telekkönyvi bekebelezése s egyszersmind a végrehajtatonak a kérdéses jószágba és jogba való behelyezése iránt a végrehajtási végzésben intézkedik.

414. § A hol telekkönyvek nem léteznek, ott a végrehajtó birtokba helyezés által eszközli a megítélt birtok átadását, s azt a hatóság területén szokott módon közhírré teszi.

415. § Ha a telekkönyvben ugyanegy helyszinelési számmal jelölt valamely birtoktestnek csak egy része vonatik végrehajtás alá: a telekkönyvi hatóságnak a mérnöki terryajz is bemutatandó, mely a telekkönyvi egész jószágtestnek mind lefoglalt, mind fenhagyott részeit alakra és terjedelemre nézve egyaránt pontosan és világosan tüntesse ki.

416. § A végrehajtatonak valamely ingatlan jószág függő terméseire csak azon esetben lehet végrehajtást intézni, ha a kérdéses jószág más hitelező részére zálogjoggal terhelve nincsen. A végrehajtás foganatosítása azon szabályok szerint történik, melyek az ingókra nézve megállapítatnak.

417. § Ha a végrehajtató valamely ingatlan vagyon jövedelmeiből akarja követelését kielégíttetni: ez az ingatlan vagyonnak haszonbérbe adása útján történik.

A végrehajtás e nemének csak akkor van helye, ha a jószág igény- és tehermentes.

A haszonbéri feltételeket a végrehajtató hozza javaslatba azon bíróságnál, a mely a végrehajtást elrendelte. A feltételek iránt a marasztalt fél is meghallgattatik, s ha kölcsönös megállapodás nem jó létre, a bíróság határoz.

418. § A haszonbérbeadás nyilvános árverés útján történik. Az árverés kihirdetésére és foganatosítására nézve ugyanazon szabályok érvényesek, melyek az ingatlanokra nézve vannak megállapítva.

419. § A bérlet nem tarthat se kevesebb ideig, mint a mennyi egy évi haszonvétel beszédésére szükséges, se tovább, mint a mennyi a végrehajtató teljes, kielégítésére kívántatik.

420. § A bérlet tartama alatt a kezelési költség és folyó adók levonása után fenmaradt tiszta jövedelem a végrehajtató kielégítésére fordíttatik, s ez iránt a bíróság a haszonbérbe vevőt köllőleg utasítsa.

Ha szükségesnek látszik, a végrehajtató kérelme folytán, a haszonbér beszedésére gondnok rendeltessék.

421. § Az ingatlan javak lefoglalása a 359. §-ban leirt módon megy végbe. Egyszersmind a kiküldött bírósági tag az ingatlan vagyon tartozékát is összeírja és megbecsülteti. A fővagyonra bekeblezett végrehajtási zálogjog hatályos annak a 423. §-ban elősorolt összes tartozékára nézve, habár ez később iratott is össze.

Ha a foglaltató kéri, s a végrehajtó a körülményekhez képest szükségesnek látja, a birtok és tartozékai feletti örökösre zártartó neveztetik.

422. § Ingatlanok, a mennyiben a törvény szerint együvé tartoznak, vagy a telekkönyvi szabályok szerint elválaszthatatlan egészet képeznek, együtt foglaltatnak le s bocsáttatnak árverés alá.

Ha valamely, a törvény szerint együvé tartozó, vagy feloszthatatlan ingatlan vagyon többeké, s csak egy vagy több, de nem valamennyi tulajdonostárs ellen intéztetik a végrehajtás: csupán a marasztalt fél jutalékának tulajdon joga foglaltathatik le és bocsáttathatik árverés alá. Ha a tulajdonjog aránya megállapítva nincs: a végrehajtató, az arány birói megállapítását, a fél költségére, saját felperessége alatt, a törvény rendes útján eszközölje.

423. § E végrehajtás alá vett ingatlan birtokkal egyszersmind a hozzátartozó s más végrehajtató részére még le nem foglalt azon tárgyak is lefoglalandók s együtt elárverezendők, a melyek annak állaga sérelme, vagy értéke csökkenése nélkül attól el nem választathatnak. Ilyenek:

a) a birtokon levő lakházak, továbbá a gazdaság vagy valamely iparüzlet folytatására szükséges épületek, a hozzá tartozó szerelvényekkel együtt;

b) mindennemű növények, míg a földtől el nem választattak;

c) a kir. kisebb haszonvételek s az urbéri természetű viszonyból származó jogok, ha azok váltsága jogérvényesen még megállapítva nem lenne.

424. § Földadó alá eső ingatlanoknál az összes állami földadó százszoros mennyisége képezi a becsértéket.

Minden más ingatlannak, valamint az ingatlan tartozékának megbecslése a 363. § szabályai szerint megy végbe.

425. § A birói kiküldött a foglalásról a kiküldő bíróságnak jelentést tenni, a bíróság pedig az árverés elrendelése s a további teendők teljesítése végett az összes iratokat a 426. §-ban kijelölt telekkönyvi hatósághoz haladéktalanul átteni, s erről a végrehajtatót és marasztalt felet értesíteni tartozik.

426. § Az ingatlan javak árverezése s az árverés útján bejött vételár felosztása azon esetben is a 19. §-ban kijelölt telekkönyvi hatóságot illeti, ha a végrehajtást valamely birtokbíróság rendelte el.

A hol telekkönyvek még nem léteznek, a jelen törvény által a telekkönyvi hatósághoz utasított teendőket a 18. §-ban megnevezett birtokbíróságok teljesítik.

427. § Mihelyt a végrehajtási zálogjog telekkönyvi bekeblezése megtörtént; ott pedig, a hol telekkönyvek nem léteznek, vagy a hol tartozék összeírásnak és becslésnek van helye, mihelyt a végrehajtási iratok a kiküldő bírósághoz beérkeztek: a végrehajtató az árverésért azonnal folyamodhatik.

428. § Az árverési folyamodványban köteles a végrehajtató a becsértéket igazoló hivatalos okiratokat bemutatni, azon alapján az árverezendő jószág becsértékét szám szerint kitenni, az árverési feltételek tervét mellékelni s végre javaslatba hozni, hogy a kibocsátandó árverési hirdetés melyik nyilvános lapban s hány ízben közöltessék.

Az árverési folyamodvány a telekkönyvi hatósághoz annyi példányban nyújtandó be, mint a végrehajtási kérvényre nézve a 349. §-ban rendeltetett.

429. § Ha az árverezendő telekkönyvezett vagyonra oly igény van bejegyezve, mely a 472. § szerint az árverés elhalasztását vonja maga után: a telekkönyvi hatóság az igénykereset beadására, ha az még meg nem történt volna, határidőt tűz, arról az igénylőt értesíti s a keresetet a 467. és 468. § szabályai szerint intézi el.

Ha pedig ilyen igény bejegyezve nincs, vagy az igényper az igény elutasításával jogérvényesen elintéztetett: az árverést elrendeli, annak feltételeit a végrehajtató által előadott tervezet alapján megállapítja, az árverés foganatosságára kiküldöttet rendel, vagy ha a végrehajtás tárgyai más hatósági területen léteznének, az illető bíróságot keresi meg, végre az árverési hirdetvény kibocsátása- és közzétételéről intézkedik.

430. § Az árverési feltételek a vagyonra és értékére való tekintettel akkép szerkesztendőek, hogy a marasztalt fél és jelzálogos hitelezők érdekei általuk ne szenvedjenek, a vevők versenye pedig ne nehezítettessék. Különösen világos határozatokat kell magukban foglalniok az iránt, mennyi összeg legyen bánatpénzül az árveréskor leteendő, továbbá a vételár milyen részletekben s mely időben fizetessék, végre mit kell a vevőnek teljesítenie a végett, hogy a jószág átadását megnyerhesse.

431. § Mind az igénylőknek, mind a jelzálogos hitelezőknek, mind a marasztalt félnek van joguk netaláni észrevételeiket az árverésre kitűzött első határidő első felében a telekkönyvi hatósághoz benyújtani. A beadott észrevételek szerint a feltételek módosíthatók.

432. § Az árverési végzésről a végrehajtató, továbbá a marasztalt fél, végre a jelzálogos hitelezők vagy tudvalevők képviselőik felzetileg értesíttetnek. Azon hitelezők részére, kik távol vannak, vagy lakhelyök nem tudatik, hivatalból nevezetik képviselő.

433. § Az árverési végzéssel egyidejűleg hirdetvény bocsátandó ki, melyben a következők foglaltatnak:

- a) az előljáró telekkönyvi hatóság és a felek megnevezése;
- b) az árverezendő vagyon körülírása s a netaláni tartozékok;
- c) a kikiáltási ár s a leteendő bánatpénz összege;
- d) az árverés helye, napja, órája és megállapított feltételei;
- e) azon felszólítás a jelzálogos hitelezőkhöz, hogy a kik nem a telekkönyvi hatóság székhelyén vagy annak közelében laknak, a vételár felosztása alkalmával leendő képviseltetésök végett a hatóság székhelyén megbizottat rendelkeznek, és azok nevét s lakását az eladásig jelentsék be, ellenkező esetben a hivatalból kinevezett gondnok által fognak képviseltetni;
- f) az igények érvényesítésére való felhívás a 466. §-ban foglalt utasítás szerint;
- g) a hirdetvény kelte s a végrehajtó aláírása.

434. § Az árverési hirdetvény a telekkönyvi hatóságnál nyilvánosan kifüggesztendő, s a helyi szokás szerint, valamint a felek kívánatához képest, hirdlapok útján köztudomásra hozandó.

435. § Minden érdekeltnek van joga kívánni, hogy az árverési hirdetvény a hivatalos lapon felül az illető vidék közlönyébe is beigtattassék. Ha erre nézve az érdekeltek nem nyilatkoztak, és a vagyon értéke 300 frtot meghalad: a hirdetvény a hivatalos lapban háron izben közlendő.

436. § Az árverés, ha tárgya a telekkönyvi hatóság székhelyén vagy annak közelében fekszik, a telekkönyvi hivatalban, más helyeken az illető község házánál, s ha a birtok nem volna valamely községbe bekebelezve, a helyszínén tartatik. Az árverés megkezdése előtt a megállapított, illetőleg módosított feltételek felolvasandók.

437. § Az árverésre két határnap tüzetik. Az első határnap a kisebb értékű ingatlanoknál 30, tizezer forintnál többre becsült javaknál azonban 60, s a második a becsértékre való tekintet nélkül mindig 30 napra szabandó; amaz a hirdetvény kifüggesztése, utóbbi az első árverés napjától számittatván.

Első árveréskor a vagyon, hacsak abba az összes érdekeltnek világosan bele nem egyeztetnek, a kikiáltási áron alól el nem adathatik; a második árverési határnapon ellenben a legmagasb ígéret azon alól is elfogadtatik.

438. § Ha az első árverés eredmény nélkül marad, a második árverés a 434. § szerint újból közhírré teendő.

439. § A meddig ígérő van, az árverést berekeszteni nem lehet. Ha többet ígérni senki se akar, a végrehajtó záridőt tűz ki az árverés befejezésére. E határidő egy negyedóránál kevesebb nem lehet s fél órán tul rendszerint nem terjedhet. Ha újabb ígérés tétetnék a kitűzött határidő alatt, a végrehajtó újabb záridőt tűz.

440. § Az árverésről jegyzőkönyv vétetik fel, melybe a jelenlevő bírósági személyek és felek vagy képviselők nevei, az árverés tárgya, helye és ideje, végre a venni szándékozók nevei s a fokozatos ígéretnek pontosan feljegyzendő. A bírói kiküldött a jegyzőkönyvet aláírja, s a felekkel, képviselőikkel, a vevővel aláírattja, vagy azt, hogy az aláírást megtagadták, megjegyzi.

441. § A jegyzőkönyv berekesztésével az árverezők által bánatpénzül letett összegek visszaadnak, a vevő bánatpénze ellenben visszatartatván, a feltételekhez képest az árverés alkalmával netán fizetett vételári részlettel s az összes végrehajtási iratokkal együtt a telekkönyvi hatósághoz jelentés mellett bemutatattik.

442. § Az árverésnél felmerült alaki sérelmek alapján mind a végrehajtató, mind a végrehajtást szenvedő fél s a jelzálogos hitelezők semmiségi panaszszal élhetnek. Ezen semmiségi panasz az árverés jogerőre emelkedését meggátolja.

443. § Az árverés jogerőre emelkedése után a telekkönyvi hatóság hivatalból határnapot rendel a kielégítési sorrend megállapítása s a vételár felosztása végett, s arra a végrehajtató, az adóst, a jelzálogos hitelezőket és a vevőt azon kijelentéssel idézi meg, hogy elmaradásuk a sorrend megállapítását s a vételárnak ahoz képest leendő felosztását nem fogja megakadályozni.

444. § A tárgyalásra azon hitelezők, a kiknek lakhelye tudva van, vagy akik a hatóság székhelyén képviselőt rendeltek, a végzés kézbesítése által idéztetnek. Az ismeretlen tartózkodású hitelezők, valamint azok is, a kik az előbbi szabály szerint megidézttettek ugyan, de meg nem jelentek, a tárgyaláson a kirendelt gondnok által (432. §) fognak képviseltetni.

Hirdetvény kibocsátása a távollevő vagy ismeretlen hitelezők részére nem szükséges.

445. § A vételár felosztására kitűzött tárgyalásról az illető adóhivatal, az adóhátralék bejelentése végett mindig értesítendő.

446. § A kielégítési sorrendben az előnyös tételek minden egyéb követelést feltétlenül megelőznek. Az előnyös tételekhez számittatnak, s a következő sorrend szerint nyerne kielégítést:

a) azon végrehajtatonak, ki az árverést foganatosította, foglalási és árverési összes költsége;

b) az eladott jószágot terhelő utolsó két évi közadó s illetékhátralék és községi adó;

c) a cselédek egy évnegyedi bére.

447. § A törvényes zálogjog elsőségét a 362. § határozza meg.

A biztosítási összeg, ha az elemi kár a jogerőre emelkedett árverés előtt történt, első sorban azon hitelezőket illeti, a kik a biztosított tárgyra nézve zálogjoggal bírnak.

A betáblázott követelések rangsorozatát a telekkönyvi törvény állapítja meg.

A követeléseknek mind valódiságára, mind rangsorozatára nézve úgy az adós mint a jelzálogos hitelezők kifogást tehetnek. Ha valódiságára, összegére, vagy jelzálogi elsőbségére nézve valamely követelés kérdés alá vétetik: az érdekeltek külön perutra utasítandók; a követelés azonban a per kimenetelig letétel vagy letiltás által biztosítottassék.

448. § A tárgyalás napjáig lejárt 3 évnél nem idősebb kamatok a tőkével egyenlő rangsorozattal bírnak.

449. § A távollevő hitelezők képviseltetésével járó díjak az illető követeléseknél számittatnak fel, s ezekkel egyenlő rangsorozattal bíróilag állapittatnak meg.

450. § A tárgyalás berekesztése után a telekkönyvi hatóság a vételár felosztási tervét 3 nap alatt hivatalból készitse el. E tervet mindenik érdekelt megtekintheti, s ha a felosztás által magát sértve véli, az ellen a tárgyalás napjától számittandó 15 nap alatt felebbezéssel élhet.

451. § Ha a felebbezés a sorrendnek csak alábbi tételére, vagy valamely követelésnek csak bizonyos részére vonatkozik: ez által a megelőző tételek, vagy nem felebbezett összegek kielégítése akadályozva nincsen.

452. § A felosztás jogerőre emelkedése után a telekkönyvi hatóság a felszámított követeléseket a befolyt vételárból rövid uton kielégíti, vagy kifizetés végett a vevőhöz utalja, a külön perre utasított követelések teljes fedezetére szükséges pénzösszeget pedig letétbe helyezi, vagy a vevőnél letiltja. Ez összeg csak akkor lesz a többi hitelező részére fordítható, ha attól a perre utasított hitelező jogérvényes ítélet által elmozdítatik.

453. § A bejelentett igények a következő fejezet szabályai szerint, s a vételárfelosztás kérdésétől elkülönítve tárgyalatnak.

454. § A mi a vételárból a felszámított követelések, s a vételár fölöslegére utasított netáni igénylők teljes kielégítése után fenmarad, az az adóst illeti.

455. § Minden tétel kifizetése nyugta s az eredeti adóslevél visszaadása mellett történik.

A kifizetett adóssági tételek törlését a telekkönyvi hatóság az illető telek- vagy betáblázási könyvben hivatalból eszközli, ennek megtörténtével pedig az eredeti okiratot az adósnak visszaadja.

A vételárból ki nem került követelés törlése szintén hivatalból teljesítetik; de az adóslevél a történt fizetés feljegyzése mellett ez esetben a hitelezőnél marad.

456. § A vevő csak a vételárt s az átruházási szándékot fizeti, s az előbbi tulajdonosnak semmi más terheiért nem felelős.

457. § Vevőnek szabadságában áll a jelzálogos hitelezőkkel megegyezni abban, hogy a követelések a birtokon továbbra is teherképen maradjanak.

Az ilyen követelések úgy tekintendők, mintha befizettettek s a hitelezőknek utalványoztattak volna.

458. § Mihelyt a vevő az árverési feltételeknek eleget tett, részére a megvett jószág tulajdoni joga, a netalán átvállalt terhekkal együtt, hivatalból bekebeleztetik. A hol telekkönyv nem létezik, a vevőnek hivatalos bizonyítvány adatik, mely a szerzett tulajdonjog bizonyítékául szolgál.

459. § Ha a vevő az árverési feltételeknek a kitűzött időben eleget nem tett: a bánatpénz elvesztésén felül, a mely a bekebelezett hitelezők sorrend szerinti kielégítésére fog fordíttatni, az illető hatóság, az érdekelt felek bármelyike kérelmére, a birtok újabb árverését elrendeli, s azt csak egy árverési határnap kitűzése, de a 434. §-ban körülírt feltételek megtartása mellett, az előbbi becsáron alól is elárverezteteti.

Ha ez újabb árverésen az előbbi vételárnál kevesebb jönne be, a veszteséget a korábbi vevő viseli; de viszont a netaláni többlet is azt illeti.

460. § A végrehajtató, ha követelése az eladott birtok árából ki nem kerül, a marasztalt fél javainak folytatólagos foglalását és árverését kérelmezheti.

461. § A telekkönyvi hatóság a végrehajtást minden fokozatában telekkönyvileg feljegyezni köteles, még akkor is, ha a végrehajtás valamely birtoknak függő termésére, vagy haszonbérbe adására vonatkozik.

462. § Ha valakinek a javai telekkönyvi bekebelezésekkel vagy betáblázásokkal terhelvék: a tulajdonos jogosítva van, az illetékes dologi bíróságnál javainak bírói elárvereztetését kérelmezni.

Ilyen kérelem folytán is a becsüt, árverést és vételári felosztást illetőleg ugyanazon szabályok tartandók meg, melyek a jelen fejezetben vannak megállapítva.

IV. FEJEZET

Tulajdoni és elsőbbségi igények

463. § Olyan tárgyakat, melyekről a végrehajtást szenvedő fél vagy bárki más azt állítja, hogy másoknak a tulajdoni, avagy a melyek a körülményekből mások tulajdonainak vélelmezhetőek, a végrehajtó csak akkor vehet fel az összeírásba, ha a végrehajtást szenvedőknek egyéb javai, melyek iránt hasonló észrevétel fenn nem forog, a marasztalási összegre nézve teljes fődözetet nem nyújtanak.

Ha ilyen fődözet nem léteben az idegen tulajdonnak állított vagy vélelmezett tárgyak lefoglalása nem mellőzhető: a kiküldött a foglalási jegyzőkönyvben megemlíti azon személyt, a ki azokra tulajdoni vagy elsőbbségi igénynyel bír, s egyszersmind az igénylőt jogainak a 464. § szerint leendő érvényesítésére utasítja.

464. § Ha a végrehajtás csupán ingóságokra intéztetett: a végrehajtó az igénykereset beadására a foglalás napjától számítandó 15 napi határidőt tűz; erről a tudvalevő igénylőket hivatalos felzeteket, az ismeretleneket pedig hirdetvény útján értesíti. A hirdetmény a bíróságnál nyílt helyen kifüggesztendő, s ha a lefoglalt tárgyak becsértéke 300 frtot meghalad, a hivatalos lapban háromszor közzé teendő.

Ez esetben a kereset beadására kitűzött határidő a hírlapi közzététel utolsó napjától számíttatik.

465. § Az igénykereset beadására való felszólítás és határidő-kitűzés, ha a foglalás tárgya ingatlan, vagy részint ingó, részint ingatlan javakból áll: az előbbi § szabályainak megtartása mellett az árverésre és vételár felosztására nézve illetékes telekkönyvi hatóság jogköréhez tartozik. (426. §)

466. § A hirdetvényben következők foglaltatnak:

a) a felek nevei s a lefoglalt tárgyak minősége és holléte;

b) azon felhívás, hogy a kik a lefoglalt javak iránt tulajdoni vagy más igényt avagy elsőbbségi jogokat érvényesíthetni vélnek, igénykereseteiket a hirdetvény közzétételének utolsó napjától számítandó 15 nap alatt, elsőbbségi bejelentvényeiket pedig ingóságokra nézve az árverés kezdetéig, habár külön értesítést nem vettek ki, nyújtsák be, különben azok a végrehajtás folyamát nem gátolván, egyedül a vételár fölöslegére fognak utasíttatni;

c) megnevezése a birói kiküldöttnek, a kihez, vagy a telekkönyvi hatóságnak, a hová a beadvány intézendő.

Ingatlanokra nézve ezen felhívás a 433. §-ban érintett árverési hirdetvényben foglaltatik.

467. § Az igénykereset, mely a foglaltató és végrehajtást szenvedett fél ellen együttesen intézendő, a 464. § esetében a birói kiküldötthez, a 465. § esetében pedig a telekkönyvi hatósághoz nyújtatik be.

A birói kiküldött a beérkezett igénykereseteket a határidő lejártával a végrehajtás helyének sommás bíróságához jelentés mellett 24 óra alatt benyújtani tartozik.

468. § Az igénypererek a sommás bíróság által sommás uton, s a telekkönyvi hatóságnál külön jegyzőkönyvben, - még pedig valamennyien együttesen tárgyalandók. Épen így tárgyalatnak - az igényektől azonban elkülönítve, de szintén együttesen, - az elsőbbségi bejelentvények is.

A bíróság az igénypererekben végzés által határoz, mi ellen a feleknek jogukban áll felebbviteli perorvoslattal élni.

469. § Ha az igény tárgya a foglaláskor a végrehajtást szenvedő fél birtokában találtatott; vagy ha a fenforgó körülményekből azt lehetett a foglaltatónak jóhíszemüleg vélelmezni, hogy azon tárgy a foglalást szenvedő tulajdona; még ha az igény igazoltnak találtatnék, s a lefoglalt tárgy az összeírásból kitöröltetnék is, a perköltség kölcsönösen megszüntetendő.

470. § A nyilván alaptalanul igényt támasztók s képviselőik egyetemlegesen, s az 59. § e részbeni szabályának alkalmazása mellett, a perköltségen felül 300 forintig terjedhető pénzbírsággal büntettetnek.

471. § Az igénylőnek odaitélt vagyon a foglalás és birói zár alól hivatalból felmentendő.

472. § Ingatlan vagyon tekintetében ott, hol nyilvánkönyvek léteznek, s ezekre nézve a hirdetvényi határidő már lejárt, a foglalást megelőzőleg nyilvánkönyvbe jegyzett igények és igénykeresetek az árverést meggátolják; a foglalás után bejegyzett vagy folyamatba tett igények s igénykeresetek ellenben nem gátolják a végrehajtást, csak a foglaltatónak s az elsőbbséggel bíró jelzálogos hitelezőknek a vételárból lett kielégíttetése, s a 446. §-ban elősorolt tételek kifizetése után netalán fennmaradó összegre nézve birnak hatálylyal.

473. § Ott, a hol a hirdetvényi határidő még le nem járt, vagy a hol nyilvánkönyvek nem léteznek, mind az ingatlan, mind az ingó vagyon tekintetében az igénykeresetek az igényelt vagyon elárvereztetését csak akkor gátolják, ha törvényes határidőben nyújtattak be, - azontúl csupán a vételár fölöslegére levén érvényesíthetők.

474. § Elsőbbségi bejelentvények nem gátolják a végrehajtási árverést.

KILENCZEDIK CZIM: AZ ELJÁRÁS NÉMELY ELTÉRŐ MÓDJAIRÓL

I. FEJEZET

Községi biráskodás

475. § A községi bíróság a helybeli bíróból, vagy törvénybíróból illetőleg hadnagyból, egy esküdtből és a jegyzőből áll, kik mindnyájan egyenlő szavazatjoggal birnak. Illetősége, a községi lakosoknak 30 frt értéket meg nem haladó személyes kereseteire terjed.

476. § A községi bíróság az előbbi § által illetőségéhez utasított ügyekben, mint egyeztető békebíró működik; ehez képest jogositva van a folyamaodó kérelmére folytán az illető feleket személyes megjelenésre maga elé idézni.

477. § Ha mind a két fél megjelent, a bíróság megkísérli az egyességet, s ha sikerül, jegyzőkönyvbe veszi. Az ilyen egyesség végrehajtható.

478. § Ha az egyesség nem sikerül; de a felek magukat a községi biráskodásnak önként alá vetik: a bíróság a sommás eljárás szabályai szerint ítéletet hoz, s azt az esküdt vagy a jegyző kiküldésével azonnal foganatosítja.

Az ítélet ellen felebbezésnek nincs helye, de az elmarasztalt félnek a törvény rendes utja fennmarad.

479. § Mindenik fél köteles, megidézttetése folytán (476. §), a községi bíróság előtt megjelenni. Az elfogadható ok nélkül meg nem jelent fél ellen 5 frtig terjedhető pénzbírság alkalmazásának van helye, melyet a rendes bíróság a perben állapít meg, s melynek megítélésére a fél akkor is köteleztetik, ha részére kedvezőleg döntetnék el a per.

480. § Ha a felek se ki nem egyezkedhettek, se a községi biráskodást el nem fogadták, vagy az idézett fél meg nem jelent: erről a községi bíróság hivatalos bizonyítványt ad, melynek alapján a folyamaodó a pert rendes uton megindíthatja. E bizonyítvány nélkül a rendes bíróság által nem fogadtatik el a kereset.

II. FEJEZET

Vásári biráskodás

481. § A vásári bíróságot sz. kir. és rendezett tanácsu városokban egy elnökből, két bíróból s egy jegyzőkönyvvezetőből álló bíróság, a nem rendezett tanácsu városokra és községekre nézve pedig az illető járási szolgabíró és esküdt, végre a 2. §-ban érintett azon községekben, melyek a sommás eljárás alá tartozó ügyekben első folyamaodási biráskodásra feljogosítottak: a bíró és jegyzőkönyvvezető gyakorolja.

482. § A vásári bíróság az országos és heti vásárok ideje alatt itél:

a) a kereskedelmi viszonyokból származott s valamely különösen kijelölt vásárra kötelezett adósságok iránt;

b) mindennemű árucikknek szerződés szerinti átadása vagy átvétele kérdéseiben, ha azokra nézve vásár alatt történt meg az alku, vagy adatott előpénz;

c) a vásári forgalom tárgyaira nézve, ha a vásárra szállításuk kikötöttség, s a vásáron találatnak;

d) az árucikkek visszaadásának követelésére, vagy az ár lefizetésére nézve, ha az árucikkek a vételár azonnali lefizetésének kötelezettsége mellett vétettek meg, s azokat a vevő már valósággal átvette, - a meddig és a mennyiben azok a bíróság területén találatnak;

e) a vásár alatt kötött adásvevési szerződéseknek erőszakos, csalás, vagy tévedés alapján kért felbontása iránt, ha az árucikkek még természetben megvannak.

483. § Ha az előbbi § c) alatti esetében azon tárgyak, melyeknek a vásárra szállításuk kikötöttség, nincsenek a vásáron: a felperes tetszése szerint vagy a vásári bíróság előtt követelheti a foglaló kétszeres összegének visszaadását, s annak, a mi a foglalón felül netán előre fizettetett, visszatérítését a kötéstől elállón; vagy a szerződés teljesítése iránt rendes per útján indíthat keresetet.

484. § Kereskedelmi nagyobb forgalommal bíró és rendezett tanácsu népesebb városoknak, indokolt kérelmök folytán megengedheti az igazságügyi ministerium, hogy a piaczi forgalomból felmerült peres kérdésekben, ha azok a 93. § a) és k) pontjai szerint különben is a sommás eljárás alá tartoznának, - országos és heti vásárok idején kívül is a jelen fejezetben megállapított eljárás szerint bírászkodhassanak.

485. § Az említett eseteken kívül a vásári bírászkodásnak nincs helye, habár a felek azt közakarattal választották, vagy magukat a bírászkodás e nemének önként alávetették volna is.

486. § A kötbér nem tárgya a vásári bírászkodásnak. Ennélfogva a vásári bíróság annak megítélésébe még akkor se bocsátkozhatik, mikor ez záradékkép a vásárra szóló szerződésben foglaltatott, hanem arra nézve a feleket rendes peruttra utasítja.

487. § Ha az árucikkek az eladás után ugyan, de az átvétel előtt másnak vagy többeknek ismét eladattak, a nélkül, hogy egyik vagy másik vevőnek átadattak volna: ilyen vevők közt más megállapodás hiányában a szerződés elsőbbsége határoz. De ha az árucikkek valamely utóbbi vevőnek valósággal kezeihez is szolgáltatottak, ez utóbbi jóhiszemű vevővel kötött és valóságos átadás által megerősített szerződés a vásári bíróság által fel nem bontatik, hanem ha az ez által károsultak a kárt okozóval barátságosan meg nem egyezhetnének, a vásári bíróság rendes peruttra fogja utasítani a feleket.

488. § A vásári bíróság az itt szabályozott eltérések mellett a sommás eljárás szerint határoz.

489. § A vásári bíróságnak jogában áll alperest ugyanazon napon, melyen a kereset beadatott vagy felvétel, sőt ha a késedelem veszélylyel jár, ünnep- és vásárnapokon is idéztetni, s a megjelenni vonakodót a körülményekhez képest kényszerítő eszközökkel is előállíttatni.

490. § Hogy alperes magát vagy vagyonát az illető bíróság hatósága alól ki ne vonhassa: a vásári bíróság a körülményekhez képest őr is rendelhet felperes személye mellé, vagy gondnokot nevezhet, a ki az eladandó cikkekbe bevett pénzeket ideiglenesen foglalja le, s egyszersmind a felperes megcsalására célzó eladásokat s másnemű kijátszásokat akadályoztassa meg.

491. § A felek által használt okiratok térítvény mellett a bíróságnál megtartatnak mindaddig, míg azok helyébe hiteles másolatok a felek költségén nem szereztetnek.

492. § A marasztaló ítélet a vesztes félnek egyedül helyben levő s a vásári bíróság alá tartozó ingó javainak a vásár helyén nyomban tartandó elárverezésével azonnal végrehajthatik.

Ha a követelés ez úton ki nem kerül, a végrehajtás folytatása megkeresés útján eszközölendő.

493. § A felek a vásári bíróság jegyzőkönyveit és ítéleteit egyszerű vagy hitelesített másolatban bármikor kivehetik.

494. § A vásári bíróság által elintézett perekben semminemű perorvoslatnak nincs helye. A meg nem elégedett félnek azonban a per tárgyára s a vásári biráskodásból származó károk megtérítésére nézve a nyertes fél ellen a rendes per utja fenmarad.

III. FEJEZET

Választott bíróság

495. § A felek kölcsönös szerződés folytán választott bíróságra ruházhatják peres ügyeik eldöntését, azon esetek kivételével, melyekben az 53. § szerint a rendes birói illetőségtől eltérésnek nincs helye.

496. § A szerződésnek, melyben a választott bíróság kikötetett, mindig írásban szerkesztve, s abban a per tárgyának, valamint minden jogviszonynak, melyre a választott bíróság hatásköre kiterjed, tüzetesen kijelölve kell lennie.

497. § Az 56. §-ban foglalt azon körülmények, melyeknél fogva a rendszerinti bíróság tagjai bizonyos ügyekben részt nem vehetnek, a választott bírókra nézve is kizáró akadályt képeznek.

498. § Ha a felek közt a bírák személye iránt kölcsönös egyetértés létezik: a felek magában a szerződésben négy birót és egy elnököt nevezzenek meg.

499. § Ha választott bírósági eljárás a birói személyek előleges megnevezése nélkül kötötten ki s a felek a birói személyekre nézve nincsenek egyetértésben: mindenik fél négy birót jelöljön ki, s erre a vonakodó fél az ellenfél kívánatára a rendes bíróság (506. §) által 15 napi határidő kitűzése mellett, azzal a hozzáadással szólíttassék fel, hogy elmulasztás esetében a bíróság által fog történni a kijelölés.

A fél, s utóbbi esetben a bíróság, a jelöltek neveit, polgári állását és lakhelyét az ellenféllel tudatni tartozik.

500. § A választási, illetőleg kijelölési jogot több pertárs együttesen s csak annyi tagra nézve gyakorolja, a mennyi a 498. és 499. §-ban megállapított. Ha a pertársak a birói személyekre nézve egymás közt meg nem egyezhetnek: jelöltjeik közt a szavazatok többsége, ennek hiányában sorshuzás határoz.

501. § Mindenik félnek van joga az ellenfél, illetőleg a bíróság által kijelölt négy tag közül kettőt visszavetni, a nélkül, hogy a visszavetést indokolni tartoznék. A visszavetésnek 15 nap alatt van helye azon időtől számítva, a melyben a kijelölés a félnek tudtára adatott. Ha ezen határidő alatt visszavetési jogával nem élt az ellenfél: e jog magát a kijelölő felet, illetőleg a kijelölő bíróságot illeti. Az ekkép mindkét részről összesen fenmaradt négy tag képezi az 503. §-ban megnevezettekkel együtt a választott bíróságot.

502. § A választott bírák csak saját írásbeli nyilatkozatuk folytán köteleztethetnek a biráskodás elvállalására.

503. § Elnököt a 499. § esetében, jegyzőt pedig minden esetben maguk a bírák választanak; a 497. és 502. §-ok szabályai az elnökre és jegyzőre nézve is alkalmazandók.

Ha az elnökre nézve szavazattöbbség nem jó létre, azt az 506. §-ban kijelölt birói közhatóság nevezi ki.

504. § A választott bíróságnak kötelessége 15 nap alatt elnököt választani, s egyetértés hiányában elnökevezés végett az előbbi §-ban említett bíróságot megkeresni; az elnök megválasztása, illetőleg kinevezése után pedig ismét 15 nap alatt az eljárás módját a felekkel egyetértéssel megállapítani s az ügy folyamatba tétele iránt intézkedni.

Ha az eljárás módja iránt nem sikerül az egyetértés, az e részben fennálló szabályok alkalmazásának van helye.

505. § A törvénykezési rendtartás szabályai a jelen fejezetben foglalt eltéréssel a választott bíróság eljárásában is zsinórmértékül szolgálnak.

506. § Ha az eljárás folyamában kézbesítés, tanukihallgatás, szakértői vélemény vagy eskütétel szüksége forog fenn: ennek foganatosítása végett a választott bíróság azon rendes bírósághoz fordul, melynek illetőségéhez a per, választott bíróság esetén kívül tartoznék.

507. § A választott bíróság ülései nem nyilvánosak.

508. § A birói közhatósághoz intézett megkereséseket, úgy szintén a létrejött egységet vagy hozott ítéletet s ezek kiadványait a választott bíróság minden tagja aláírni tartozik.

509. § A választott bíróság határozatai ellen felebbezésnek és perujításnak épen nincs, semmiségi panasznak pedig csak a 297. § 1. 2. 3. 8. 9. 14. 15. és 16. pontja alatt elősorolt esetekben van helye.

510. § A választott bíróság a végrehajtást se el nem rendelheti, se nem foganatosíthatja; hanem azt a nyertes félnek a törvénykezési rendtartás általános szabályai szerint az 506. §-ban kijelölt birói közhatóságnál kell kieszközölnie.

511. § A választott bírósági eljárás befejeztével az összes periratok jelentés mellett, az 506. §-ban említett bíróságnál tételnek le.

512. § A választott bírósági szerződés hatályát veszti:

- a) ha a választott bíróság az 504. §-ban kitűzött idő alatt meg nem alakul;
- b) ha a felek az eljárás e nemétől kölcsönösen elállanak;
- c) ha az ügy, melyre a választott bíróság kikötve volt, akár ítélet, akár egység által elintéztetett.

Ha a választott bíróság valamely tagja az eljárás megindítása után, de az ügy eldöntése előtt meghalt, vagy a 497. § határozatához képest, avagy más akadálnál fogva a bíraskodás gyakorlására képtelenné válik, a bíróság kiegészítése a 499 s következő §-ok értelmében eszközölni.

IV. FEJEZET

Felhívási per

513. § Felhívási keresetnek a törvényben kijelölt eseteken kívül helye van:

- a) az ellen, ki valamely joggal kérkedik;
- b) számadási per indításánál;
- c) holtnak nyilvánítás esetében;
- d) elveszett okiratok megsemmisítése végett.

514. § Ha valaki egy másik irányában valamely joggal kérkedik: ez a 28. §-ban kijelölt bíróság előtt követelheti, hogy a kérkedőnek azon jog érvényesítésére bizonyos határidő tűzessék ki, s ha ez alatt keresetét be nem adná, a vitatott jog a kérkedőre nézve örökre érvénytelennek nyilváníttassék.

515. § A felhívási kereset folytán a bíró a felhívottnak meghagyja, hogy a 132. § értelmében kitűzött határidő alatt vagy feleljen a felhívásra, vagy indítsa keresetét joga érvényesítése végett, különben reá nézve a kérdéses jog örökre érvénytelennek fog nyilváníttatni.

516. § Ha a felhívott fél a keresetet megindítja, a törvénykezési rendtartás közönséges szabályai szerint kell eljárni.

Ha pedig a felhívásra felel: nyilatkozata ellenirat gyanánt veendő, s külön jegyzőkönyben tárgyalatván, végzés által döntendő el, van-e a felhívásnak helye vagy nincsen?

Ha a felhívásnak hely adatott, egyuttal a felhívottnak a 132. § szabályai szerint s az 515. §-ban érintett jogkövetkezmények terhe alatt keresetlevelének beadására újabb zárhatáridő tűzetik ki.

517. § Ha az 515. § szabályaihoz képest se a feleket, se a kereset kellő időben be nem nyújtatik, vagy az 516. §-ban érintett újabb határidő alatt a kereset meg nem indítatik: a bíróság a felhívó kérelmére a kérdéses jogot a felhívottra nézve érvénytelennek nyilvánítja.

518. § Számadási viszonyokban, valamint a számadást követelő adhat be felhívási keresetet a végett, hogy az, a ki neki számolni tartozik, számadását zárhatáridő alatt mutassa be: úgy a számadó is követelheti, hogy az, a kinek számadással tartozik, vagy helyeselje a számadást, vagy az elleni kifogásait a kitűzendő határidő alatt terjeszse elő.

519. § Ha a jogositottnak felhívására a számadás előterjesztett: az, mint kereset tekintetvén, a számadás kérdése a rendes eljárás szerint tárgyalatik.

Ha a felhívott magát a számadásra kötelezettnek nem érzi, s a kitűzött határidő alatt ily értelemben nyilatkozik: nyilatkozata ez esetben elleniratnak vétetik, s külön jegyzőkönyvben tárgyalatik, végzés által döntendő el, tartozik-e a felhívott fél számot adni vagy nem? Egyebekre nézve az 516. § szabályai itt is alkalmazandók.

520. § Ha a felhívott se a törvényes határidő alatt számadását, vagy a felhívási keresetre nyilatkozatát be nem nyújtotta, se azon határozat folytán, mely által a számadási kötelezettség megállapított, a kitűzött határidőben számadását elő nem terjesztette: a felhívónak újabb kérelmére, melyben követelését legjobb tudomása szerint számítandja fel, e követelés érdemében a bíróság fog határozni.

Ez esetben a felhívó fél az előadott összeg erejéig a számadásra kötelezett fél ellen egyszersmind a törvényszerű biztosítás bármelyik nemével is élhet.

521. § Ha a számadónak az 518. §-ban említett felhívásra a felhívott fél kellő időben nem felel: a számadó további kérelmére, a számadás bíróilag helybenhagyottnak nyilvánítatik, s a számadó fél a további felelősség terhe alól felmentetik.

522. § Eltűnt egyén holtnak nyilvánítását kérhetik:

a) a házastárs a házassági kötelék feloldása, és

b) a törvényes örökös vagy örökösök hiányában a korona ügyésze, az örökség birtokbavétele végett.

A birói illetőség a 40. §-ban van szabályozva.

523. § Az eltűnt egyén megholtnak csak úgy vélelmezhető:

a) ha születésétől számítva nyolczvan év elmúlt, és tartozkodási helye tiz esztendő óta nem tudatik;

b) születési idejére való tekintet nélkül, ha tartozkodási helye harmincz egész esztendőn át ismeretlen;

c) ha háboruban nehéz sebet kapott, vagy ha valamely hajón volt, midőn ez törést szenvedett, vagy ha más módon halálveszélyben forgott s azóta három év már lefolyt.

524. § Az illető törvényszék, a mint a holtnak nyilvánítási kérvény hozzá beérkezett, gondnokot s az 522. § a) esetében házasságvédőt is rendel.

Egyszersmind az eltűnt egyént hirdetmény által hirlapilag a hozzáadással idézi, hogy ha egy évi határidő alatt meg nem jelenne, vagy életben létét más módon nem tudatná: a holtnak nyilvánítási kérvény érdemlegesen fog elintéztetni.

525. § A tárgyalás a folyamodó fél és a gondnok között a rendes eljárás szabályai szerint megy végbe, s a bíró ítéletileg mondja ki, hogy be van-e bizonyítva a halál vagy nincs.

526. § Az ítéletet a folyamodónak jogában, az 524. § szerint kirendelt házasságvédőnek, illetőleg gondnoknak pedig, - ha az elhalálozás bebizonyítottak mondatott ki, - kötelességében áll egész a legfőbb ítélőszékig felebbezni.

527. § Ha a legfőbb bíróság lényeges hiányokat vesz észre az eljárásban, ítélethozatal előtt azoknak kijavíttatását hivatalból eszközöltesse.

528. § Azon nap, melyen a holtnak nyilvánítási ítélet jogerejüvé vált, az eltűnt egyén elhunyna napjául tekintendő.

A holtnak nyilvánítás azonban nem zárja ki annak igazolását, hogy az eltűnt előbb vagy később halt el, vagy hogy még életben van. Ez utóbbi esetben az, ki a birói holtnak nyilvánítás alapján valamely vagyont vett birtokába, jóhiszemű birtokosnak tekintendő.

529. § A közforgalom tárgyát képező értékpapírok megsemmisítésének módjáról külön törvény fog intézkedni.¹ Más elveszett okirat megsemmisítése iránti kérelem az okiratnak legutolsó birtokosát, vagy ennek jogutódát illeti, és a 41. §-ban kijelölt bíróságnál nyújtandó be.

A kérvényben az okirat kelte és tartalma lehetőleg pontosan körülírandó.

530. § Ilyen kérelem folytán a bíróság az elveszettnek állított okirat netaláni birtokosát hirdetvény által szólítsa fel, hogy a kérdéses okiratot, vagy ahhoz való igényét a hirdetvények a hirlapban első megjelenése napjától számítandó egy év alatt jelentse be, különben az okirat semmisnek fog nyilváníttatni.

A hirdetmény az okirat lehetőleg pontos leírását foglalja magában, s a bíróság helyiségén nyílt helyre kifüggesztetik, s egyszersmind a hivatalos hirlapban háromszor közöltetik.

531. § A folyamodó kérelmére a bíróság mindjárt a hirdetmény kibocsátása alkalmával úgy intézkedik, hogy az elveszett okiratra további birói rendeletig semmi fizetés se történjék.

Az adós vagy kibocsátó az megsemmisítési eljárás megindításáról mindig értesítendő.

532. § Ha a kitűzött határidő alatt valaki a kérdéses okirat birtokosául jelentkezett: annak, ki a megsemmisítési kérvényt benyújtotta, harmincz napi határidő szabandó, mely alatt tulajdoni keresetét a jelentkező birtokos ellen, igényeinek különbeli elvesztése mellett meg kell indítania.

A tárgyalás a rendes eljárás szabályai szerint történik.

533. § Ha pedig a hirdetvényi határidő alatt senki se jelentkezett: az okirat a folyamodó kérelmére végzésileg semmisnek nyilváníttatik; miről mind a fél, a kinek a megsemmisített okiratnál fogva valami kötelezettséget kellene teljesítenie, értesítendő, mind a megsemmisítés szabályszerűleg közzéteendő.

V. FEJEZET

Előleges bizonyítás

534. § Az előleges bizonyításnak helye van a per folyamata alatt, sőt a per megindítása előtt is, ha az ellenfél abba beleegyezik, vagy ha a folyamodó kimutatja, hogy a per kimenetelig eleshetik bizonyítékától, melyet jogainak érvényesítésére vagy védelmére kíván használni.

Az előleges bizonyítás nemei: a tanuhallgatás és birói szemle.

535. § Az előleges tanuhallgatás, a bizonyítási kérdő pontok melléklése s a tanú nevének, polgári állásának és lakhelyének pontos előadása mellett azon bíróságnál kérendő, melyet a perbeli törvényhatóság illet.

Sürgős esetben a tanút azon bíróság is kihallgathatja, melynek kerületében a tanú tartózkodik.

536. § A bíróság ilyen kérdés felett rendszerint az ellenfél meghallgatása nélkül határoz. Az ellenfél megidézésének akkor van csak helye, ha tudva van, hogy ki lesz az ellenfél s a megidézés nem jár a czélt meghiusító idővesztéssel.

Az ellenfél azonban önként is jelentkezhetik, s ha ellenkérdőpontokat ad be: a tanú ezekre ez esetben is kihallgatandó.

537. § A tanúhallgatása a tanúk általi rendes bizonyítás szabályai szerint teljesítendő.

A tanúvallomásokról felvett jegyzőkönyv megtekintése s másolatban kivétele mindegyik félnek megengedtetik.

538. § A bizonyítási kérdőpontok, melyekre a tanú előlegesen kihallgattatott, a perben ujjalag felmutatandók; a bíróság pedig, ha tanúbizonyításnak találja szükségét, a tanú ujon kihallgatását rendelje el.

1 Lásd: 1881:XXXIII. tc.

Az előlegesen kihallgatott s már elhalt tanúk vallomásai úgy tekintetnek, mintha azokat újból megerősítették volna.

539. § Azon kifogások, melyek a tanúk vagy nyilatkozataik ellen tétethetnek, az előlegesen kivett tanúbizonyítéokra nézve is érvényesíthetők.

540. § Az előleges birói szemle megtartására annak tárgyaihoz képest, azon személyi vagy birtokbiróság illetékes, melyet a perbeli eljárás illet, s ingóságokra nézve, ha a késedelem veszélylyel járna, azon bíróság, melynek kerületében a szemle tárgya létezik.

541. § Ha tudva van, hogy ki lesz az ellenfél, és megidézése nem jár a czélt meghiusító időveszteséggel, a szemléhez ez is meghivandó. Ez esetben a szakértőket a felek választják.

Ha az ellenfél megidéztetése nem lehetséges: a szakértőket hivatalból nevezi ki a bíróság.

542. § A perben az ellenfél kívánatára a szakértők újra meghiteltetnek.

Az időközben elhalt szakértők nyilatkozata úgy tekintetik, mintha azt újból megerősítették volna.

Azon kifogások, melyek a szakértők vagy nyilatkozataik ellen általában tétethetnek, az előleges birói szemlére vagy nézve is érvényesíthetők.

VI. FEJEZET

Hivatalos bizonylatok

543. § A felek a bíróság előtt irományszerűleg ismeretes tényektől, jogügyeikben leendő használat végett, hivatalos bizonyítványokat kérhetnek.

544. § Az ország területén hatályban levő törvényszékről az igazságügyministerium ad bizonyítványt azok részére, kiknek erre jogaik keresése vagy védelme végett külföldön szükségök van.

Ilyen bizonyítványban a felhívott törvényt s illető szakaszát határozottan ki kell jelölni, s annak lényeges tartalmát szó szerit idézni; de a törvénynek minden értelmezése vagy valamely jogesetre alkalmazása mellőzendő.

545. § Külföldi törvények vagy külföldön kelt okiratok érvényességéről kiadott bizonyítványoknak az illető követség hitelesítésével kell ellátva lenniök.

546. § Másolatoknak az eredetiekkel összeegyeztetését s ennek bizonyítását, megyékben törvényszéki jegyző vagy a szolgabíró vagy esküdt, sz. kir. és rendezett tanácsu városokban a törvényszék jegyzője, a sommás szóbeli biráskodással felruházott községekben a bíró, a marosvásárhelyi kir. tábla területén a fennálló gyakorlat szerint arra jogosított közeg, végre, ha az eredeti okirat valamely törvényszéknél létezik: a kiadó vagy irattári hivatalok vezetője teljesíti, a felek kérelmére.

547. § A hitelesítendő másolat az eredetivel pontosan összehasonlítandó, és ha az eredetiben valamely igazítás, törlés, vagy hozzáadás tapasztaltatnék; továbbá, ha az eredeti elszakasztva, keresztül huzva, vagy egyébként gyanusnak s aggályosnak találtatnék; úgy szintén ha a másolat az eredetinek csak némely pontjait foglalná magában: e körülmények vagy a másolat alatt külön jegyzetben, vagy a hitelesítési záradékban világosan előadandók.

A hitelesítési záradékban egyszersmind megjegyeztetik, hogy a másolat eredetiről iratott-e le, vagy hitelesített másolatról; továbbá megneveztetik azon hatóság vagy személy, kinél az eredeti okirat létezik; végre a hitelesítésnek helye és kelte mindenkor kitéttetik, s a hitelesítő aláírásával és hivatalos pecséttel elláttatik.

Több ivből álló másolatnál az összefűző zsinór mindkét vége lepecsételendő.

548. § Az eredeti okirat, vagy azon előforduló aláírások valódiságának hitelesítése, szóbeli kérelem folytán megyékben a szolgabíró és esküdt, sz. kir. és rendezett tanácsu mezővárosokban a bíró, a marosvásárhelyi kir. tábla területén pedig a fennálló gyakorlat szerint arra jogosított közegek által történik.

549. § A kérelmezőnek vagy a bíróság előtt kell az okmányt sajátkezüleg aláírnia, vagy az azon már létező aláírást, saját aláírásának elismernie.

Ha ismeretlen a fél személye a bíróság előtt: teljes hitelt érdemlő két tanú hivandó meg, kik a felet ismerik, egyszersmind a hitelesítésre felkért mindkét bírósági tag, vagy legalább azok egyike előtt ismeretese.

550. § Az eljárásról jegyzőkönyv vétetik fel, melyben azon körülmény, hogy a fél a bíróság előtt személyesen ismeretes, vagy hogy a személy azonossága a bíróság előtt ismert tanúk által állapítottatott meg, világosan bennfoglaltassék.

E jegyzőkönyv mind a fél és illetőleg azonosító tanúk, mind a birói személyek által aláírandó.

551. § Ha az okirat a bíróság előtt ismeretlen nyelven van kiállítva, vagy a bíróság a folyamodó nyelvét nem érti: a hitelesítés meghitelt tolmács közbejöttével történik. Ilyen esetben a jegyzőkönyvet a tolmács is aláírja.

552. § A hitelesítő közeg a hivatalos bizonylatot mindenkor a hitelesítési jegyzőkönyvre való hivatkozással az eredeti okiratra írja rá, s aláírásával és hivatalos pecsétjével erősítse meg.

553. § Az 548. és következő §-ban szabályozott eljárásnak van helye akkor is, ha valamely fél az általa kiállított meghatalmazványt kéri biróilag hitelesíttetni.

A meghatalmazvány, mely nem ügyvédek részére, vagy ügyvédek részére ugyan, de nem törvénykezési ügyletekre, avagy a meghatalmazott személyre való tekintet nélkül, az országon kívüli használatra állíttatik ki: mindig hitelesítendő.

554. § A fordítmánynak az eredetivel való megegyezése hatóságilag meghitelt tolmács által bizonyíttatik.

A tolmács köteles a fordítmány végén, ennek az eredetivel való megegyezését, esküjére hivatkozva bizonyítani; a fordítmány készítésének évét és napját megjegyezni, s mindezeket aláírásával és pecsétjével megerősíteni. Ha az okirat azon helyen kívül használtatik, a hol a tolmács lakik: akkor aláírása azon bíróság által, melynél feleskettetett, azzal a hozzáadással hitelesítendő, hogy ő mint tolmács biróilag meg van esketve.

555. § Ha a tanú vagy szakértő csak olyan nyelven tudja magát kifejezni, melyet a kihallgatásnál jelenlevő tagok nem értenek: a kérdések és feleletek lefordítására meghitelt tolmács használtassék.

A vallomás ez esetben mind a tolmács által a tanú vagy szakértő nyelvén, mind a tollvivő által a tolmács fordítása szerint a bíróságnál használt nyelven jegyzőkönyvbe igtattatik.

Ugyanezen szabály alkalmazásának van helye eskületétel esetében is a 242. §-ban foglaltakra nézve, ha a bíróság tagjai nem értik az illető fél nyelvét.

556. § A felek mindazon kifogásokat, melyek a szakértők személyisége vagy nyilatkozataik ellen tétethetnek, a tolmács ellen is használhatják.

557. § A hiteles helyek, hiteles okiratok kiállíthatása tekintetében, a fennálló törvények és törvényes gyakorlat mellett, tovább is fenhagyatnak.

558. § A közhatóságok és hiteles helyek tartoznak megkereső parancs nélkül, akár az egyes felek egyszerű kérelmére, akár a bíróságok megkeresésére, a gondviselők alatt levő okiratokról a hiteles kiadványt annyiszor a mennyiszor alkalmazandó 500 frtnyi pénzbírság terhe alatt kiszolgáltatni.

VII. FEJEZET

Örökösödési eljárás

559. § Az örökösödési eljárás azon időpontban áll be, a melyben az örökhagyó elhunyt, vagy jogérvényes ítélet által holtak nyilvánított.

560. § A bíróság egyedül a következő esetekben tartozik hivatalból fellépni:

a) ha az örökösök közt kiskorúak, elmebeteg, vagy általában olyan személyek vannak, kik gyámság vagy gondnokság alá tartoznak;

b) ha azok közül, kiket az örökség szerződés, végrendelet, vagy törvény alapján valószínűleg illetni fog, egyik vagy másik távol van;

c) ha egység hiányában a hivatalos beavatkozás az érdeklettek közül valamelyik kérelmezi;

d) ha az érdeklettek a bíróság előtt ismeretlenek, vagy örökös egyáltalában nem létezik.

561. § Azon halálesetek, melyek az 560. § szabályaihoz képest hivatalos beavatkozást tesznek szükségessé, a bíróságnál haladéktalanul feljelentendők.

562. § A haláleset feljelentésére maguk az örökösök, illetőleg azon községelöljáró, kinek hatósági körében a haláleset történt; felvételére pedig, községekben az előljárási, illetőleg árvák atyja s szab. kir. és rendezett tanácsú városokban az e végre rendelt hivatalos közegek vannak hivatva.

Halálesetek felvételéről a hivatalos jelentés megyékben a 37. § elvei szerint illetékes járásbeli szolgabíróhoz, városokban a törvényszékhez illetőleg annak gyámhatósági osztályához intézendő, mint a mely bíróságok illetőségéhez a jelen fejezetben foglalt intézkedések tartoznak. Ugyanezen bíróságokat illeti az eljárás vezetése akkor is, a mikor az örökhagyó javai különböző területen léteznek. A leltározás ilyen esetben az illető járásbeli szolgabíróhoz, vagy a városi törvényszékhez intézendő megkeresés útján eszközöltetik.

Mennyiben van az illetőség ez általános szabályától eltérésnek helye: az 575. és 583. §-ok határozzák meg.

Az örökösödési perek birói illetőségét a 37. § szabályozza.

563. § Ha senki se létezik, a kinek a kezeinél s felügyelete alatt az örökhagyó lakásán talált javak veszély nélkül hagyathatnának: azon hivatalos személyek, kik a haláleset felvételével vannak megbizva, - addig is, míg jelentésök folytán birói intézkedés tétethetnék, a hagyatékot zár alá vétel, lepecsételés és megbízható gondnok alkalmazása által azonnal biztosítsák.

564. § Minden végrendelet a bíróság által kihirdetendő még akkor is, ha hivatalos beavatkozásnak nincs helye az örökösödésnél.

E végett a végrendelet az eljáró bíróságnak bemutatandó. Ha az valamely hatóságnál van letéve, a kihirdetés ugyanazon hatóság teljesíti.

565. § A végrendelet kihirdetésére, a mennyiben lehetséges, az érdeklettek megidézendők; ha ezek távol vannak, vagy ismeretlenek: a kihirdetés két tanu jelenlétében történik. A bíró a kihirdetés idejét magára a végrendeletre feljegyzi s aláírásával bizonyítja.

566. § A végrendelet kihirdetéséről jegyzőkönyv vétetik fel, melyben előadandó:

a) a talált végrendeletek száma és kelte;

b) ki által nyujtattak be azok a bíróságnak;

c) az okiratok felbontva, vagy lepecsételve nyujtattak-e be;

d) kik voltak jelen a felbontásnál és kihirdetésnél;

e) ha a felbontásnál a pecsét megsértve találtatott, vagy magán az okiraton valamely aggály vétetett észre.

E jegyzőkönyvet mind a bíró, mind a jelenlevők aláírják.

567. § Ha a végrendeletben hagyományok foglaltatnak, s ha végrendeleti végrehajtó van nevezve: erről a bíróság mind a hagyományosokat jogaikra felügyelés végett, mind a végrendeleti végrehajtót azon utasítással értesíti, hogy a megbízás elfogadása iránt zárhatáridő alatt nyilatkozzék.

568. § Az 560. § eseteiben köteles a bíróság a leltározást haladék nélkül eszközölni, s arra nézve, hogy az örökség foglalás, elrejtés vagy eltékozlás ellen biztosítva legyen, a kellő ideiglenes intézkedéseket megtenni s szükség esetére zárgondnokot rendelni.

569. § Az ingó és ingatlan vagyon leltározása és becslése végett a bíróság vagy ennek kiküldöttje a szükséges szakértőkön felül két házbelit vagy szomszédot, vagy ezek hiányában más alkalmas két egyént mint tanut hívjon meg.

570. § Azon ismeretes örökösök, kik a leltár felvétele helyén jelen, vagy oly közel vannak, hogy megidézések késedelem nélkül történhetik; továbbá a netalán kirendelt hagyatéki gondnok, ugyszintén a végrendelet végrehajtója, a mennyiben kinevezve és a bíróság előtt tudva volna, hivatalból megidézendők.

571. § A leltár mindazon ingó és ingatlan javaknak, melyeknek birtokában volt halála idejekor az örökgyó, pontos és teljes jegyzékét és becsértékét tartalmazza.

Az örökgyó birtokában talált s állítólag idegen tárgyak a leltárba szintén felveendők ugyan; de mindenkor annak megjegyzésével, hogy ki által s mi czimen igényeltetnek.

Az örökgyót illető, de mások kezénél levő tárgyak is befoglalandók a leltárba, s a mellett azok ok, melynélfogva ezek egy harmadiknál léteznek, előadandó.

572. § A szakértők véleményének arra is ki kell terjednie: vajjon a birtok természetben felosztható-e és miképen, továbbá az örökrész használata végett van-e szükség és mily szolgálatomra?

573. § A hagyatéki adósságok összege és minősége a leltárba beiktatandó, ugyszintén azok kamatai, adók és egyéb folyó fizetések hátralékai is, melyek az örökgyó halála napjáig kiszámítandók. Ha az örökösök kívánják, az ismeretlen hitelezők összehívására határnap tűzendő ki.

574. § Ha az örökgyó javai több járásban vagy megyében feküdnének: azok összeírása, megbecslése és biztosítása a megelőző §-ra való tekintettel, átküldő levél mellett eszközözlendő.

Az eljárás megindítása azonban ez esetben is az 562. §-ban említett bíróságok jogköréhez tartozik.

575. § Az 560. § a) b) eseteiről, a mennyiben az ott említett személyek törvényszerűen képviselve még nem volnának, a bíróság - ha ez nem volna egyszersmind gyámhatóság is - a leltár átküldése mellett az illető gyámhatóságot azonnal értesítse; melynek kötelessége leendő ezen személyek képviseltetéséről a legközelebbi rokonoknak, ilyenek nem létében vagy távollétében pedig azoknak, kik köztudomás szerint az örökgyóval jó viszonyban éltek, - javaslata folytán gyám, illetőleg gondnok kirendelése által intézkedni.

576. § A távollevő örökös vagy örökösök, a mennyiben tartózkodási helyök a bíróság előtt ismeretlen levén, személyesen nem értesíthetnek, egy évi határidőre hirlapi hirdetmény által azzal a megjegyzéssel idéztetnek: hogy azon esetben, ha vagy személyesen, vagy meghatalmazott által meg nem jelennének, a részökre és veszélyökre kinevezett gondnok közbejöttével fog az osztály megtétetni, és netaláni osztályrészök, a mennyiben birói letétre nem alkalmas, gondnok által kezeltetni.

577. § Az örökösök nem kényszeríthetők arra, hogy vagyonszösségben maradjanak. A vagyonszösséget azonban s annak feltételeit egység által megállapíthatják és szabályozhatják.

578. § Az örökösödés megnyíltával mindazok kérhetik az osztályt, a kiket szerződésnél, végrendeletnél, vagy törvéynél fogva bizonyos meghatározott részben örökösödés illet.

579. § Ha az érdekeltek mindnyájan nagykoruak, az osztálynak birói beavatkozás nélkül s egység útján leendő megállapítása és foganatosítása szabadságukban áll.

580. § Midőn az örökség tárgyát ingatlan javak is képezik, az illető örökös vagy örökösök, habár hivatalos eljárás nélkül egyeztek is ki, az illető birtok-bíróság előtt igazolni tartoznak:

a) hogy az örökség kizárólag őket illeti;

b) hogy végrendelet esetében az öröklési joghoz kötött netaláni feltételeknek eleget tettek, a hagyományosok pedig kellően értesítvék.

A birtokbíróság mindazokat, kik az örökség tárgyát képező ingatlan vagyona nézve netalán örökösödési joggal birnak, ennek érvényesítése végett 45 napi határidőre hirlapi hirdetvény által oly megjegyzéssel idézi, hogy meg nem jelenésök esetére az örökség tulajdonjoga a folyamodók nevére fog bekebeleztetni, illetőleg azoknak átadatni. A jelentkező örökösök keresetöknek az 589. § szerint kitézendő zárhatáridő alatti beadására utasítandók.

581. § Ha a 45 napi határidő lejártával igénylő nem jelentkezett, vagy ha az öröklési jog kellőleg tisztára hozatott: az eljáró birtokbiróság az öröklött ingatlanoknak az örökösök nevére leendő bekebeleztetését: ott pedig, hol telekkönyvezve nincsenek, a 414. § szerinti átadását hivatalból eszközli.

Osztálylevél hiányában a birtok tulajdonjoga az örökösök nevére, mint közös örökség, határozatlan arányában kebleztetik be.

A megtagadó végzés ellen felebbezésnek van helye.

582. § Mihelyt az 560. § eseteiben az ott említett személyek képviseltetéséről gondoskodva van, vagy a különben nagykoru örökösök egymás közt ki nem egyezhetvén, valamelyik érdekelt fél a hivatalos beavatkozást kérlemzi: a bíróság az örökösödési eljárást azonnal megindítja (585 s következő §).

583. § Midőn a hagyaték csupán testvérek vagy unokatestvérek közt osztandó meg, és az érdekelt örökösök, osztályrészeik mennyisége iránt ki nem egyezhetnek: ha az örökség csupán ingókból áll, a személyi, ha pedig egyszersmind ingatlanokból, vagy csupán ingatlanokból áll, a birtokbiróság a törvényes örökösödés szabályai és a leltár alapján az osztályt haladék nélkül megtenni és az örökséget az érdekelteknek átadatni tartozik.

Azon félnek mindazonáltal, ki ez osztályljal megelégedve nincsen, a törvény rendes útja az 589. §-ban kitűzött határidő alatt fenmarad.

584. § Az 583. § intézkedései alól kivételnek van helye:

a) midőn az ellenérdekű örökösök különböző örökségi jogczimokra, t. i. szerződésre, végrendeletre vagy törvényre hivatkoznak;

b) midőn a jogczim ugyanaz, de annak alapján ellentétes igények támasztatnak.

585. § A bíróság köteles az 560. § eseteiben valamennyi érdeklettet egy kitűzendő határnapra megidéztetni, és közöttük az egyességet, még pedig, ha az eredményhez remény mutatkozik, ismételve megkísérteni.

586. § A létrejött egyesség jegyzőkönyvbe iktatandó, s egyszersmind azon esetben, melyben törvény szerint gyámhatósági jóváhagyás kívántatik, az eljáró bíróság által ez utóbbinak jóváhagyása alá terjesztendő.

Ha az egyességben ingatlan javak is vannak érintve, a bíróság az 581. § értelmében jár el.

587. § Ha az egyesség nem sikerül: a bíróság a birtokon kívüli feleket per útjára utasítja. Ha az örökösök közül egyik sem volna birtokban, vagy ha több egyiránt birtokban levők különböző jogczimokra hivatkoznának: a szerződési örökös ellen mind a végrendeleti, mind a törvényes örökösök, a végrendeleti ellen pedig a törvényes örökösök tartoznak felperesi minőségben fellépni.

Hasonló esetekben, ha az örökösök ugyanazon jogczimra hivatkoznak: a bíróság a körülményekhez képest határozza el, melyik tartozik a pert megindítani. E végzés ellen perorvoslatnak nincs helye.

588. § A peressé vált hagyaték biztosításáról és kezeléséről, ha ez irat iránt az érdekeltek közt megállapodás nem történt, a bíróság mindaddig gondoskodik, míg az örökség átadása jogérvényes ítélet folytán nem eszközölhető.

589. § Midőn az örökösök per útjára utasítottak: a bíróság zárhatáridőt tűz ki, mely alatt a felperes az örökösödési per bírójához keresetét benyújtani köteles.

Ezen határidő a perre utasító végzés vételétől számítandó 30 nappól áll. A kereset mellett eme határozat mindenkor felmutatandó.

590. § Ha a kereset a kitűzött határidő alatt be nem adatott: az osztály megtételét s az örökség átadását a perre utasított igényre való tekintet nélkül azon bíróság, mely az örökösödési perben határozni illetékes lett volna, bármelyik érdekelt fél kérelmére azonnal eszközli.

591. § Ha az örökös gyámság vagy gondnokság alatt áll: a gyámhatóság hivatalból köteles intézkedni az iránt, hogy az örökség biztosítottassék, s a mennyiben nyilvánkönyvek tárgyak képezi, az örökös javára bekebeleztessek.

592. § Az örökösök által kétségbevont egyes hagyományok nem osztály útján, hanem az örökösök ellen intézett kereset által követelhetők.

593. § Ha valamely örökhagyó törvényes örökösök és végrendelet nélkül halt el, erről a korona ügyrésze mindjárt a haláleset beérkezéssel hivatalból értesítettessék.

A bíróság illetén hagyatéknak törvényszerű biztonságáról a fennebbi szabályok megtartása mellett gondoskodik.

594. § Az ilyen esetben egyszersmind azok, kik magukat a hagyaték iránt örökösi, tulajdonosi vagy hitelezői minőségben érdekelteknek vélik, a hivatalos hirdalában háromszor közzeendő azon felszólítással idézendők: hogy a bíróságnál egy évi határidő alatt jelentkezni, vagy igényeiket, illetőleg követeléseiket bejelenteni el ne mulasztják.

Az igazságügyministerium felhatalmaztatik:

a) hogy az eljárást a fennálló hitbizományokra és a birói illetőséget a megszüntetett kerületi táblákhoz tartozott sajtóperekre nézve, a törvényhozás tüzetes intézkedéseig ideiglenesen szabályozza;

b) hogy az időpontot, melyben a jelen törvénykezési rendtartás hatályba lép, valamint az ennek életbeléptetésére szükséges átmeneti intézkedéseket meghatározza;

c) hogy a törvénykezési rendtartásnak a végrehajtására vonatkozó szabványait, ideiglenesen a célnak megfelelő módon, a váltóvégrehajtásokra is kiterjeszthesse.

TARTALOMJEGYZÉK

1868. évi LIV. törvénycikk	1
a polgári törvénykezési rendtartás tárgyában	1
ELSŐ CZIM: A BIRÓSÁGOKRÓL	1
I. FEJEZET	1
Birósági szervezet	1
II. FEJEZET	2
Birói hatáskör	2
III. FEJEZET	4
Birói illetőség	4
MÁSODIK CZIM: AZ ÜGYFELEKRŐL	7
I. FEJEZET	7
Felperesség	7
II. FEJEZET	9
Alperesség	9
III. FEJEZET	9
Képviselet	9
HARMADIK CZIM: AZ ELJÁRÁSRÓL	10
I. FEJEZET	10
Általános határozatok	10
II. FEJEZET	13
Sommás eljárás	13
III. FEJEZET	14
Rendes eljárás	14
NEGYEDIK CZIM: A BIZONYÍTÁSTÓL	16
I. FEJEZET	17
Általános határozatok	17
II. FEJEZET	17
Beismerés	17
III. FEJEZET	17
Okiratok	18
IV. FEJEZET	20
Tanuk	20
V. FEJEZET	22
Birói szemle	22
VI. FEJEZET	23
Eskü	23
ÖTÖDIK CZIM: A BIRÓI HATÁROZATOKRÓL	25
I. FEJEZET	25
Végzések és ítéletek	25
II. FEJEZET	26
A birói határozatok kézbesítése	26
HATODIK CZIM: A PERORVOSLATRÓL	28
I. FEJEZET	28

A felelbbvitel általános szabályai	28
II. FEJEZET	28
Fellebbezés	28
III. FEJEZET	30
Semmiségi panasz	30
IV. FEJEZET	31
Igazolás	31
V. FEJEZET	32
Perujítás	32
HETEDIK CZIM: A BIZTOSITÁSI INTÉZKEDÉSEKRŐL	33
I. FEJEZET	33
Zárlat	33
II. FEJEZET	34
Biztosítás	34
NYOLCZADIK CZIM: A VÉGREHAJTÁSRÓL	35
I. FEJEZET	35
Általános határozatok	35
II. FEJEZET	39
Végrehajtás az ingóságokra	39
III. FEJEZET	42
Végrehajtás az ingatlanokra	42
IV. FEJEZET	46
Tulajdoni és elsőbbségi igények	46
KILENCZEDIK CZIM: AZ ELJÁRÁS NÉMELY ELTÉRŐ MÓDJAIRÓL	48
I. FEJEZET	48
Községi biráskodás	48
II. FEJEZET	48
Vásári biráskodás	48
III. FEJEZET	50
Választott bíróság	50
IV. FEJEZET	51
Felhívási per	51
V. FEJEZET	53
Előleges bizonyítás	53
VI. FEJEZET	54
Hivatalos bizonylatok	54
VII. FEJEZET	55
Örökösödési eljárás	55